

אוסף גיליונות

מבית 'צוף' הוצאה לאור

פרשת כי תישא | גיליון 131 ב' | אדר תש"פ

גיליון מייוחד - במייל בלבד

מגיד דבריו ליעקב **ש"ע ר"י בינה** מתוקים מדבש **ההבוננות** בפרישות התורה **עטרת המועדים**

תמצית הש"ס **מאמר עינינו גל** **עומק הפשט** פנינו הלכה **{ אז נדברו }** עלון בנושא הקורונה!!

תוספת שבת **הפרשה המחכימה** **לענין הלכה** **לקראת שבת מלפתא**

ההגלה הגדולה של מכון **הילכתא** לדעת לתשובה בהלכה **השבוע!!!**

האם ויסקי צריך הכשר?!

המשך המאמר **בגיליון עומק הפשט**

לעילוי נשמת ר' משה חיים ב"ר יששכר דב המלי ז"ל ט' אדר תשע"ו ת.נ.צ.ב.ה.

אוסף גיליונות

מבית 'צוף' הוצאה לאור

גיליונות נבחרים
בהלכה ובאגדה
וסביב פרשת השבוע

”ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד”

’אוסף גיליונות’ מבית צוף הוצאה לאור מופץ באלפי עותקים
ניתן לפרסם מודעות ב’אוסף גיליונות’

לתגובות ובירורים בכל ענייני ה’אוסף’ -

פרסום, נקודות הפצה, הוספת גיליונות, תרומות, חסויות והנצחות,
ניתן לפנות לטלפון 050-4102061 (בשעות בין הסדרים) או באמצעות דוא”ל.

ניתן לתרום וכן לשלם עבור קניית גיליונות

באמצעות עמדות ”נדרים פלוס” או ”קהילות”

בחיפוש המילים ”אוסף גיליונות”

תרומה טלפונית בנדרים פלוס: 03-7630543 מס’ 1335

תרומה טלפונית בקהילות: 073-2757000 מס’ 9641

מערכת ’אוסף גיליונות’
9518479@gmail.com

ראש המערכת:

הרב נתן פלדמן שליט”א

חברי המערכת:

הרב צבי קנול שליט”א

הרב חיים וכסלר שליט”א

הרב משה הכהן שליט”א

הרב יוסף בן יהודה שליט”א

הרב עקיבא יוסף לוי שליט”א

הרב יוסף שלמה בייפוס שליט”א

הרב בנימין יודלביץ שליט”א

הרב אליעזר וייס שליט”א

מבית ’צוף’
הוצאה לאור

נתן פלדמן

אוסף גיליונות

מבית 'צוף' הוצאה לאור

שיעורי ארבע פרשיות

שיעור חומש | 7

תמצית הש"ס | 27

מאת הגאון הגדול רבי **חיים פיינשטיין** שליט"א

דף היומי - מ"ב ומוסר

ראש ישיבת "עשרת שלמה"

עינינו גל | 31

שיעורי בינה | 9

מאמרי 'עין לא ראתה'

שיעורים לפי סדר המצוות להרמב"ם

עומק הפשט | 35

מפי הגאון רבי **ישראל בונם שרייבר** שליט"א

דיוני הלכה אקטואליים

ראש ישיבת "נתיב הדעת"

פניני הלכה | 39

מגיד דבריו ליעקב | 11

מראשי ורבני החבורות בישיבת מיר

מאת הגאון רבי **יעקב חיים סופר** שליט"א

אז נדברו | 43

ראש ישיבת "כף החיים"

מחשבות לבני הישיבות

מתוקים מדבש | 17

תוספת שבת | 47

נטפי לקח מפרשיות השבוע

מעלת השבת וקדושתה

מאת הגאון רבי **יעקב ישראל הכהן בייפוס** שליט"א

הפרשה המחכימה | 51

בעל מחבר "ילקוט לקח טוב"

לקחים מעשיים ואקטואליים מפרשת השבוע

התבוננות במועדי השנה | 19

לענין הלכה | 54

הערות הלכתיות מעשיות לעורר לב המעיין

משיעורי הגאון רבי **נתן רוטמן** שליט"א

לקראת שבת | 56

עטרת המועדים | 23

העלון הנפלא של "דרשו"

משיעורי הגאון רבי **עקיבא מדלוב** שליט"א

ניתן להשיג את "אוסף גיליונות" בימי חמישי בהיכלי התורה כדלהלן:

מודיעין עילית	גבעת זאב החדשה	אלעד
ישיבת "מיר" כולל "עטרת שלמה" כולל "ששכר באהלך" כולל "כתר תורה" (הרב אברמוב) כולל "מגדל עוז" (הרב אתרוג) בית הכנסת "בית תפילה" בית הכנסת "אילת השחר" בית הכנסת "חניכי הישיבות" רשב"י בית הכנסת "אהל תורה" יהודה הנשיא בית הכנסת "קהילת רבי עקיבא" בית הכנסת "זכרון משה" קרית ספר בית הכנסת "היכל יצחק" קרית ספר בית הכנסת "בני הישיבות" גרין פארק בית הכנסת "חזון דוד" בית הכנסת "משוכב נתיבות" בית הכנסת "אהל אברהם" חפציבה בית הכנסת "נאות הפסגה" המרכזי	בית הכנסת "בית אליהו" בית הכנסת "בני הישיבות" זכרון יעקב בית הכנסת "מסילת ישרים" טלזסטון בית הכנסת "קהילת בני תורה" יסודות בית הכנסת המרכזי ירושלים ישיבת "מיר" ישיבת "חברון" גבעת מרדכי ישיבת "יד אהרן" ישיבת "אהבת שלום" ישיבת "תורה אור" ישיבת "הר"ן" - רמות ד' בית הכנסת "מנחת שלמה" בית וגן בית הכנסת "מנין אברכים" בית וגן בית הכנסת "חניכי הישיבות" נוה יעקב בית הכנסת "אהל יוסף" רמת שלמה בית הכנסת "המרכזי" רמת שלמה בית הכנסת "חזון איש" רמת שלמה בית הכנסת "ערוך לנר" רמת שלמה בית הכנסת "באר שמואל" רח' סורוצקין בית הכנסת "חניכי הישיבות" זכרון יעקב בית הכנסת "נחלת עקיבא" גני גאולה בית הכנסת "ברכת יוסף" גבעת שאול בית הכנסת "משכן באב"ד" גבעת שאול בית הכנסת "אמרי שפר" הר נוף בית הכנסת "בוסטון" הר נוף בית הכנסת "ויז'ניץ" הר נוף בית הכנסת "קהילת בני תורה" הר נוף בית הכנסת "מצפה רמות" רמות א' בית הכנסת "שערי תבונה" רמות א' בית הכנסת "משכן שרגא" רמות א' בית הכנסת "זכרון אברהם" רמות ג' בית הכנסת "צא"י" רמות ג' בית הכנסת "שומרי החומת" רמות ד' בית הכנסת "אהל יוסף" רמות פולין בית הכנסת "בני הישיבות" סנה"מ בית הכנסת "בני הישיבות" רמת אשכול "גל פז" רח' מלכי ישראל	בית הכנסת "מאור שרגא" כולל "ישיבת הר"ן" ישיבת "תורה בתפארתה" אופקים בית הכנסת "שיויתי" בית שמש ישיבת "אור לישרים" בית הכנסת "היכל אברהם" קריה בית הכנסת "לב אליהו" רמה א' בית הכנסת "חניכי הישיבות" רמה א' בית הכנסת "משאת מרדכי" רמה א' בית הכנסת "פני שמואל" רמה א' בית הכנסת "אהבת תורה" רמה ג' בית הכנסת "הכולל" ביתר עילית בית הכנסת "באר אברהם" גבעה A בית הכנסת "ישיבת הר"ן" גבעה A בני ברק כולל "פוניבז" כולל "חזון איש" כולל "בית הלל" כולל "ברסלב" כולל שעל ידי "בית הכנסת הגדול" ישיבת "אורחות תורה" ישיבת "בית מדרש עליון" ישיבת "תפארת ציון" ישיבת "סלבודקא" ישיבת "גאון יעקב" בית הכנסת "יד אהרן" רמת אהרן בית הכנסת "תפארת נחמן" כולל הרב קלאר בית הכנסת "המרכזי" שיכון ה' בית הכנסת "נחלת משה" בית הכנסת "רמת אלחנן" בית הכנסת "משכנות יעקב" בית הכנסת "נאות יוסף" בית הכנסת "בית אריה" בית הכנסת "צא"י" נחלת סירוקה בית הכנסת "לדרמן" בית הכנסת "הליכות חיים" בית הכנסת "דרכי איש" בית הכנסת "צעירים" רח' האדמו"ר מצאנז "גל פז" רחוב רבי עקיבא 88
נתיבות		
בית המדרש "משכן התורה" בית הכנסת "בית יצחק"		
פתח תקווה		
ישיבת "לומזא" בית הכנסת "אבי עזרי" בית הכנסת "אהל אברהם" גני הדר בית הכנסת "הבעש"ט" גני הדר		
ראשון לציון		
ישיבת "עטרת שלמה" שדה חמד		
רחובות		
בית הכנסת "כולל בר שאול"		
רכסים		
בית המדרש "בית יצחק" גבעה ב' בית הכנסת "שבת אחים" גבעה ב'		
תל אביב		
מלון דבורה רח' בן יהודה 87 קומה ב'		
תל ציון		
בית כנסת החסידי		
תפרח		
ישיבת "תפרח" בית הכנסת המרכזי "בית יוסף"		

להוספת נקודת מכירה בבית הכנסת במקום מגורכם

יש לפנות לסלפון המופיע בראש הגיליון

שיעור חומש

על פרשת השבוע

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א

ראש ישיבת עמרת שלמה

פרשת כי תשא תש"פ

שעתיד לנהוג שררה על ישראל, אינו מבחין בין קול לקול. ובאמת צריך להבין, אם מי שעתיד לנהוג שררה, צריך שיבחין בין קול לקול, איך יתכן שיהושע לא הבחין, והרי הוא עתיד להנהיג את ישראל.

ונראה לבאר בזה, דהנה בפרשת פנחס (במדבר כ"ו, ט"ז) כתוב דמשה רבנו ביקש מהקב"ה 'יפקד ה' אלוקי הרוחות איש על העדה', ואיתא בהז"ל דבקשת משה הייתה למנות עליהם מנהיג שידע להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד, ובתשובת הקב"ה למשה כתוב, 'קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו', ובתרגום אונקלוס איתא, 'גבר די רוח נבואה ביה', ונראה מזה, דמשה נענה בענין אחר ממה שביקש, דבקשתו הייתה שימונה מנהיג שיודע דעתו ורוחו של כל אחד ואחד, אבל הקב"ה אמר לו שיהושע ינהיג את ישראל ברוח נבואה.

ומבואר דיש שתי אופני הנהגה של כלל ישראל, יש אופן של להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד, ויש אופן של על ידי רוח נבואה.

ועל פי זה יש לומר, דמה שאמר משה שמי שעתיד לנהוג שררה בישראל, צריך שיבחין בין קול לקול, זהו במי שמנהיג על ידי שמהלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד, והוא צריך לדעת להבחין בין קול לקול, אבל מי שמנהיג על ידי רוח נבואה, הוא אינו צריך להבחין בין קול לקול, ועל כן משה שרצה שיהושע ינהיג בכח הילוך נגד רוח כל אחד ואחד, אמר דעל יהושע לדעת להבחין בין קול לקול, אבל כיון דבאמת יהושע ינהיג בכח רוח הנבואה, על כן באמת לא היה צריך לדעת להבחין בין קול לקול.

ויאמר ה' אל משה פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים. (ל"ד, א')

ופירש רש"י, הראהו מחצב ספירינין מתוך אהלו, ואמר לו, הפסלות יהיה שלך, ומשם נתעשר משה הרבה. וכן אמרינן בגמ' בנדרים דף ל"ה, אמר רבי חמא בר חנינא, לא העשיר משה, אלא מפסולתן של לוחות, שנאמר פסל לך, פסולתן שלך יהא.

וענין זה צריך ביאור, מהו פסולתן של לוחות, והלא מה שאינו נצרך להלוחות, אינו מן הלוחות כלל, ועוד, שאם הקב"ה רצה להעשיר את משה, מדוע ראוי להיות זאת מהלוחות דווקא.

ונראה לבאר בזה, דהנה על התורה כתוב, אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד, ומבואר דמהתורה עצמה באה עושר וכבוד, וא"כ מי שזוכה להיות שלם בתורה לגמרי, בהכרח זוכה הוא לעושר

זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה'. (ל', י"ג).

וצריך ביאור מה שכפל הכתוב, דאחרי שכבר נאמר זה יתנו וגו' מחצית השקל, שוב חוזר הכתוב שנית מחצית השקל תרומה לה'.

ונראה לבאר בזה, דהנה הרמב"ם (פ"א מהל' שקלים ה"ה) כתב וז"ל מחצית השקל זו, מצותה שיתן מחצית מטבע של אותו הזמן, אפילו היה אותו מטבע גדול משקל הקדש, ולעולם אינו שוקל פחות מחצי השקל שהיה בימי משה רבינו וכו'. ומקור דבריו בסוגיית הגמ' בכבודות, דהיכא שהוסיפו על המטבע, צריך ליתן מחצית השקל של אותו זמן, אבל בפחתו, אין פחות ממחצית השקל דעשרים גרה. ומבואר דבשיעור דמחצית השקל, נאמרו שתי שיעורים, שיעור אחד הוא מחצית השקל של תורה שהוא עשרים גרה השקל, ועוד שיעור נאמר, מחצית השקל של שקל היוצא באותו זמן.

ולפי זה יש לפרש דזהו שכפל הכתוב את דין מחצית השקל, דבתחילה אמר הכתוב את השיעור של שקל הקודש שהוא עשרים גרה, ואח"כ מסיים הכתוב, בשיעור דמחצית השקל, דזהו הדין של מחצית השקל היוצא.

ויחל משה את פני ה' אלוקיו וגו'. (ל"ב, י"א).

יש להתבונן בפרשה זו, שנתהפך הענין מן הקצה אל הקצה, שבתחילה אמר הקב"ה למשה רבנו שיכלם מחמת חרון האף, ולבסוף ניהם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו, ולא זו בלבד, אלא אף כרת ברית עם ישראל על י"ג מדות של רחמים שאינן חוזרות ריקם, וכל זה נעשה בכח התפלה של משה רבנו.

וביאור הדבר, על פי דברי הגמ' בסוכה דף י"ד ע"א, למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר, לומר לך, מה עתר זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום, אף תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממדת אכזריות למדת רחמנות, הרי מבואר דבתפלה של צדיקים, לא רק שיש בכוחה למנוע הרעה ולהשיב חרון אף, אלא יש בתפלת הצדיקים כח מיוחד להפך ממדת אכזריות למדת רחמנות, וזהו דחזונו הכא, דלא רק שהתפלה הביאה שינהם ה' על הרעה, אלא שבמקום הרעה, כרת עמהם ברית על י"ג מידות של רחמים.

ויאמר אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה וגו'. (ל"ב, י"ח).

הרמב"ן הביא דברי המדרש בקהלת, שאמר משה ליהושע, מי

וכבוד מהתורה עצמה, דהרי כתוב דמשמאלה של התורה יש עושר וכבוד, ועל כן משה רבנו שהיה שלם לגמרי בכה התורה, ממילא מהתורה בעצמה בא לו העשירות, ועל כן כשזוכה לעשירות, באה אותה עשירות מהתורה עצמה, וזהו שנתעשר מפסולת הלוחות, העשירות באה מעצמה של תורה.

ולפי"ו מבואר גם למה היה בלוחות פסולת, דאין זה דבר נפרד מהלוחות, אלא יש בהלוחות חלקים שהם נמצאים בלוחות בשביל שיוכלו להתעשר מהם, באופן שהוא מתעשר מהתורה עצמה.

ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך וגו'. (ל"ג, י"ט).

ביאור הדברים, דהנה משה רבנו ביקש מקב"ה, הראני נא את כבודך, והשיב לו הקב"ה, אני אעביר כל טובי על פניך, ולא תוכל לראות את פני, כי לא יראני האדם וחי, ונראה לבאר בזה על פי דברי הנפש החיים בכמה מקומות, שכל ההשגה שלנו בקודשא בריך וכל שמותיו של הקב"ה, הם רק לפי מידות ודרכי הנהגתו שמהניג את העולם, וכמו שאמרו חז"ל, שהקב"ה אמר למשה, לפי מעשי אני נקרא, אבל בעצמותו יתברך לא שייך כלל שום השגה ותפיסה, ואין לכנותו בשום שם ח"ו.

ולפי זה יש לבאר דהוה שהשיב לו הקב"ה, דאת כבודו לא יוכל לראות, כי את כבודו יתברך אי אפשר להשיג, אבל את טובי אעביר על פניך, כי כל ההשגה ששייכת בקודשא בריך הוא הוא רק את מידות ודרכי הנהגתו, ובכלל זה הוא י"ג מידות של רחמים, שאת דבר זה ילמד למשה, ותהיה לו את השגה זו.

והנה בזה לימד את משה את סדר י"ג מידות של רחמים. והנה בפשוטו הטעם שהוצרך ללמדו את סדר י"ג מידות דוקא עתה אחר הטא העגל, הוא משום דעכשיו שהטאו, היו זקוקים למידת הרחמים, שתגן עליהם, ועיין ברש"י שכתב, שהקב"ה אמר למשה, שאני צריך ורוצה ללמדך סדר תפלה, שכשנצרכת לבקש רחמים על ישראל הזכרת לי זכות אבות, כסבור אתה שאם תמה זכות אבות אין עוד תקוה, אני אעביר כל טובי לפניך וכו'.

ונראה דיש לומר בזה עוד, דהנה הרמב"ן כריש פרשת וארא כתב, שגילוי השכינה והדיבור עם האבות וההנהגה עמהם היה במדת הדין רפה. ונראה לבאר הענין בזה, דהנה בקהלת (פרק ו' פכ"ט) כתוב, 'אשר עשה האלוקים את האדם ישר והמה בקשו השכונות רבים', ופירש רש"י, אשר עשה הקב"ה את האדם הראשון ישר, והמה, משנודווגה לו הוה אשתו ונעשו שנים ונקראו המה, בקשו השכונות רבים מוזימות ומחשבות של הטא. מבואר דקודם החטא היה אדם הראשון נקרא ישר.

ובגמ' בעבודה זרה דף כ"ה איתא דהאבות נקראים ישרים. ומבואר

דהאבות היו במדרגתם כמדרגת אדם הראשון קודם החטא. ובנפש החיים ביאר שקודם החטא, היה אדם הראשון, אדם ישר לגמרי כלול רק מסדרי כוחות הקדושה לבד, וכל עניניו היו כולם ישרים קדושים ומוזככים טוב גמור, בלי שום עירוב ונטיה לצד ההיפך כלל, וכוחות הרע היו עומדים לצד, וענין כפני עצמם היון ממנו, ורק על ידי החטא, נתערבו כוחות הרע בתוכו ממש, עכ"ד.

וזהו הביאור שקודם החטא היה נקרא ישר, דקודם החטא לא היו מעורבים בו כוחות הרע, ולא היה בו אלא כוחות הקדושה בלבד. אשר לפי זה יש לומר, דהאבות שנקראו ישרים, שגם הם היו במדרגה זו כאדם הראשון קודם החטא, לא היו צריכים את ההנהגה המיוחדת של מדת הרחמים, ואפשר להם שינהגו עמם במדת הדין, כיון שאינם מעורבים עם הרע בתוכם, ואינם כלולים אלא מכוחות הקדושה בלבד.

מעתה יש לומר, דגם כלל ישראל, כיון שעמדו על הר סיני, פסקה זוהמתן, שבוה נתקן ענין הטא אדם הראשון מהם, וחזרו להיות במדרגה זו שהם כלולים מכוחות הקדושה בלבד, וכוחות הרע אינם מעורבים בהם, ונמשך ענין זה עד הטא העגל, שאז חזרה הזוהמה ונתערבה בתוכם, כמבואר כל זה בנפש החיים. על כן, עד הטא העגל כיון שהיו במדרגת אדם הראשון קודם החטא, היו יכולים שההנהגה עמהם תהיה במידת הדין, כמו שהיה אצל האבות, דמי שהוא במדרגה של אדם הראשון קודם החטא, יכול שינהגו עמו במדת הדין, ורק כשהטאו בעגל, וחזרו להיות מעורב הרע בתוכם, אז הוא דצריכים להנהגה של מידת הרחמים, ואשר על כן, הווקקו לגילוי של י"ג מידות רחמים.

ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם. ביני וביני בני ישראל את היא לעולם. (ל"א, ט"ז - י"ז).

בטור (או"ח סי' רכ"ז) כתב דבשבת אין חותמין 'שומר עמו ישראל לעד', כדאיתא במדרש, שבשבת אין צריכין שמירה, שהשבת שומר.

והנה במחזור ויטרי פירש את הכתוב כאן 'ברית עולם', ברית כרותה להם שלא יווקו, אם ישמרוה כראוי, וזהו 'אות היא לעולם', שברית זו שהשבת משמרת הוא אות בין הקב"ה לישראל. ולפי דבריו מפורש הוא בקרא דברי המדרש דהשבת שומר על ישראל, ויש על זה בריתת ברית, וזהו האות בין ה' לבין ישראל.

ולפי זה מבואר לשון הפייט שהיבר האבן עזרא בזמירות לשבת, 'כי אשמרה שבת קל ישמרני, אות היא לעולמי עד בינו וביני, דשמירת השבת היא מביאה שמירה על ישראל, ודבר זה הוא אות בין ישראל לאביהם שבשמים, והיינו כביאור המחזור ויטרי, דשמירה זו היא אות בין ישראל להקב"ה.

הדברים מתוך שיעור בישיבת "עטרת שלמה" קרית הישיבה" - את השיעור במלואו ניתן לשמוע בטל' 03-6171001-1-1-1-7-5

ניתן לקבל את השיעור במייל: 5703353@gmail.com

מצוה סט

**להקריב היחיד קרבן חטאת אם שגג
במצות לא תעשה שחייבין עליה כרת
שנאמר נפש כי תחטא בשגגה**

העלמות שחייב חטאת על כל העלם והעלם, דמאי שייכא ידיעת והעלם האיסור לעבירה על האזהרה וכל פעם שעשה המעשה עבר על האזהרה.

א"ל בגמ' (נדרים יז.) דהיכא דאמר הריני נזיר אם אוכל ואכל הרבה הרי הוא נזיר, וגירסת הר"ן דתליא בהתראה - דכיון דאמר הריני נזיר הוה ליה נזיר, וכי אכיל טובא והתרו בו נעשה נזיר על כל התראה והתראה. והדברים טעונים הסבר מה ענין התראה לכאן הא לא עבר איסור באכילתו ולא בקבלת הנזירות, ומפרש הר"ן דכיון דמצינו שהעלמות והתראות מחלקות לענין חיוב עונשין דחייב על כל אחת ואחת, א"כ כל העלם נחשב כמעשה חדש ולכן חייב על כל אחת ואחת. וה"נ גבי נזיר כל התראה מחשיבה את האכילה לאכילה חדשה בפני עצמה ונעשה נזיר על כל אחת ואחת. ביאור הדברים, דכאשר מתרים באדם שלא לאכול והוא ממשיך ואוכל יש כאן החלטה חדשה שמוחשיבה את המעשה מכאן והבא למעשה בפני עצמו, הן לענין עונשין והן לענין נזירות.

אך הרמב"ם חולק על הר"ן בזה. שנינו בנזיר (פ"ו מ"ד) "נזיר שהיה שותה יין כל היום אינו חייב אלא אחת", ומפרש הרמב"ם דמתני' מיירי בדיני אדם שאינו מתחייב מלקות אלא אחר התראה, אבל בדיני שמים חייב על כל אכילה ואכילה. ובפשטות כוונתו דכיון דבעינן התראה תוכ"ד לאכילה והכא התרו בו רק קודם תחילת האכילה, לכן חייב רק על האכילה הראשונה. (ובתוס' (מכות כ:) דנו בדבר אי באמת התראה משתייכת רק למעשה הראשון, א"ד שבמעשה ארוך ההתראה קאי על כולו ואין צריך שיהיה תוכ"ד לכל המעשה.)

ולשיטת הרמב"ם צריך לידע מדוע העלמות מחלקות לענין חיוב חטאת, הא ליכא התראה כשעבר בשוגג ומה מחלק את המעשים לחייבו קרבן על כל אחד ואחד.

חילוק מלאכות בשבת, וחילוק עריות

לענין שוגג באיסור שבת מחלקת הגמ' בין שגגת מלאכות לשגגת שבת, דבלא ידע שהמלאכות אסורות ועבר על כולן חייב קרבן חטאת על כל אחת ואחת. ואם לא ידע שהוא שבת ועבר, חייב קרבן חטאת אחד. ומבואר בתוס' רי"ד (שבת קלח.) וכן נראה ברש"י (סנהדרין סב:) דמלאכות שבת חשובות כאיסורים חלוקים וכל מלאכה היא שם איסור בפ"ע כמו חלב ודם.

וכעין זה לענין עריות, הגמ' ריש כריתות (ג:) ובמכות (יד.) דורשת מכרת באחותו (ויש מ"ד שלומד מפסוק אחר) לחלק בין העריות שאם עשאן כולם בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת. והאופן שנעלם ממנו כל העריות, בפשטות צ"ל שנעלמה ממנו כל פרשת עריות, וע"ז איצטרך קרא לחלק, דחייב על כאו"א. ולכאו"מ מאי שנא ממי שעבר על כמה איסורים בהעלם אחד, דפשיטא דלוקה על כל אחד ואחד, דמאי שייכא איסור חלב שעבר לאיסור דם.

חיוב קרבן על ההעלם

אך הביאור הוא, דבשבת נאמר איסור אחד כללי "לא תעשה כל מלאכה" (שמות כ') וממנו נובעים ל"ט איסורים של מלאכות שבת נפרדות. אין ל"ט מלאכות אופנים שונים של עבירה על איסור שבת אלא הם ל"ט איסורים ששורשם אחד. וה"נ באיסור עריות, נאמר בתורה איסור כולל של ערוה - "איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני ה'".

הרמב"ם מונה שתי מצוות בקרבן חטאת - מצות מעשה החטאת (נתבארה במצוה סד) ומצות הקרבת החטאת.

חיוב חטאת אינו אלא על עבירה שיש בה קום ועשה

נתפרש במשנה (ריש כריתות) כלל המצוה, שכל דבר שחייבין על זדונו כרת חייבין על שגגתו חטאת, חוץ מפסח ומילה, שהמבטל קרבן פסח והמבטל ברית מילה אין חייבין חטאת. הגמ' במכות (ג:) מביאה מחלוקת רבי ישמעאל ורבי עקיבא ורבי יצחק, אם חייבי מיתות בי"ד לוקין או אין לוקין, ואמר רבא דנחלקו אם לוקין על לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין או שאין לוקין עליו. וע"ז דנה הגמ' אם שייך לומר כן גם לענין לאו שניתן לאזהרת כרת, ודוחה הגמ' דשאני חייבי כרת דלא צריכי אזהרה ולכו"ע לוקין. ומקשה הגמ' דשמא האזהרה שנאמרה גבי כרת היא לגבי חיוב קרבן חטאת, שהרי פסח ומילה בעונש כרת הם ואין מביאים חטאת, והבינה הגמ' דכיון דפסח ומילה הם מצוות עשה ולית בהו אזהרה, לכך אין בהם חיוב חטאת. ומסקנת הגמ' דהיינו טעמא דליכא חיוב חטאת בפסח ובמילה דהוקשה כל התורה לע"ז - מה עבודת כוכבים שב ואל תעשה אף כל שב ואל תעשה, לאפוקי הני דקום עשה.

א"כ משמעות הגמ' דלאמיתו של דבר קרבן לא בעי אזהרה כלל, אך הסיבה שאין חיוב חטאת על ביטול פסח ומילה, מפני שחטאת באה על מעשה איסור ולא על ביטול עשה. אלא דבראשונים בהרבה מקומות מבואר לא כן, כמו שהביא רעק"א (שו"ת תניינא ס' קיח) - הרמב"ם (ריש הל' שגגות) כתב טעם דאין קרבן בפסח ומילה - "דחטאת אין מביאין אלא על שגגת לא תעשה שנאמר אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה", וכמו כן רש"י (יבמות נה.) ותוס' (שבועות יח:) פירשו דאין קרבן בפסח ומילה מפני שאין בהם איסור לאו. וזה להדיא לא כמסקנת הגמ' דלא תליא בעשה ול"ת אלא בקום ועשה ושוא"ת. אכן, בתוס' במק"א (יבמות ט.) פירשו שיש מחלוקת תנאים בדבר - אם סיבת הפטור מצד שאינם ל"ת או מצד שוא"ת, אך שאר הראשונים נקטו בפירוש דסיבת הפטור היא משום דליכא אזהרה.

קרבן בעי אזהרה ולא התראה

ויש לפרש דהם ב' ענינים שונים.

סיבת הדין דלאו שניתן לאזהרת מיתת בי"ד אין לוקין עליו, מבוארת בדברי הר"ן (שבת קנד.) דבאזהרה על איסור שיש בו עונש מיתה יש התראה שאם יעשה כן יהרגוהו מלבד עצם האיסור, ולכן לא ניתנה האזהרה למלקות, וע"ז קאמר בגמ' דלא שייכא התראה זו באיסור שעונשו כרת ולכן לוקין. מאידך חיוב קרבן הוא רק כשיש אזהרה של התורה שלא לעשות כן, וממילא הסיבה שאין קרבן בפסח ומילה מפני שאין בהם אזהרה, אלא הם איסורי עשה שלא נתפרשו בלשון לאו. ועל כן כוונת דברי הגמ' במסקנה, דקרבן לא בעי התראה אבל צריך אזהרה, דהיינו, חיוב קרבן הוא על עבירה שנמסרה בלשון איסור ולא במצוה של קום ועשה, וזהו מה שפירשו הראשונים דאין חייבין חטאת אלא על איסור שיש בו לאו.

עובר עבירה בהעלם אחד ובכמה העלמות

אך אי נימא דחיוב חטאת הוא כשעובר על האזהרה, צריך ביאור החילוק בין עבר על איסור בהעלם אחד שחייב חטאת אחת, לבין עבר בכמה

(ויקרא יח ו) ומכוחו אסרה התורה כל עריות באיסורים חלוקים לכל ערוה וערוה: אלא דבעריות מסקנת הגמ' דילפי' מקרא לחלק בין ערוה לערוה, אלא כל ערוה היא איסור בפני עצמו, ואין בעריות איסור כולל וכמו שפירשו בתוס' (יבמות ת. לענין הוואיל ואשתרי אשתרי).

ולפי זה יש לפרש דבשבת חייבים על ההעלם ותלוי אם נעלמה ממנו המלאכה או נעלמה ממנו השבת, היינו אם נעלם האיסור הכללי או שנעלם האיסור הפרטי. והטעם שהחייב על ההעלם ולא על החטא עצמו, מפני שכאשר אדם סבור שאין איסור אין טענה עליו מדוע עבר, דליבו אנסו. אלא התביעה והטענה עליו על מה שלא ידע את האיסור וחשב שהדבר מותר, ועל זה מביא את הקרבן. (ונתבאר הדברים בשיעור על מצוה סח - פר העלם דבר של ציבור)

ויש להוסיף בזה, דהגמ' (ב"ק כח: ועוד) לומדת מהפסוק "ולנערה לא תעשה דבר" (דברים כב כו) דאונס רחמנא פטריה, ומשמע דבלאו האי קרא לא הוה ידעי' דאונס פטור אלא חייב מיתה ואיך יתכן, הא שוגג שהוא חמור מאונס פטור ממיתה, ומדוע יתחייב האונס. אך החילוק בין שוגג לאונס אינו בחומרת העבירה, אלא שהשוגג לא ידע כלל שעובר עבירה והאונס עשה בדעת אם כי באונס. וממילא מעשה השוגג שנעשה בלי דעת דומה במובן מסוים למתעסק שעושה ואינו יודע מה עושה, ולכן פטור ממיתה וחייב חטאת. והדברים מפורשים במשנה (שבת קב.) "הזורק ונזכר מאחר שיצתה מידו - פטור", ואע"פ שאין בידו להחזיר ואין המעשה שלו כעת גורם להחשיבו כעושה בכוונה, מ"מ הכלל במשנה הוא "כל חייבי חטאות אינן חייבין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה. תחלתן שגגה וסופן זדון, תחלתן זדון וסופן שגגה פטורין". ההבדל בין שוגג למזיד הוא אם עושה בידיעה או בלא ידיעה, וכאן שנגמר המעשה בידיעה חשוב כמזיד לענין קרבן אף שאין חייב על מזיד כזה מיתה. ועוד יש להביא סימוכין לזה מדכתיב "וכי יזיד איש על רעהו להרגו בערמה" (שמות כא יד) ומפרש רש"י "ולא שליח בית דין והרופא והרודה את בנו ותלמידו, שאף על פי שהם מזידין אין מערימין", ופשיטא שאלו אינם חשובים מזיד לענין עונש ומ"מ אינם שוגגים כיון שעשו בכוונה.

וכן פירש"י (הוריות ג: בפירוש אחר) על העושה ע"פ הוראת בי"ד דפטור לפי שלא ניתנה הוראה אלא להבחין בין שוגג למזיד, דחייב קרבן הוא על שגגת עצמו, אבל העושה ע"פ בי"ד חשוב עושה במזיד מפני שעשה מתוך ידיעה שהדבר מותר שכן הורו לו בי"ד.

וכן יש להביא את דברי הרמב"ן (ריש ויקרא ובשער הגמול) שהעושה בשוגג צריך כפרה כיון שנתלכלכה נפשו ועוד שאם הגיע מעשה לידו ועבר עבירה, הרי זה מפני שאין הדבר חשוב לו ולכן שכח או נעלם ממנו. (וכמו שאמר החזו"א דכל שוגג הוא גם קצת מזיד..)

שוגג דחשוב כמתעסק - ושוגג דחייב גלות

בגמ' במכות (ת: ה) א"ל דההורג את אביו בשוגג גולה אף שעבר על שני איסורי מיתה - רציחה דחייבין עליה וריגת אביו דחייבין עליה חנק, ובברייתא ילפי' מקרא דפטור מגלות. והגמ' תולה מחלוקת המשנה והברייתא במחלוקת ר"ש ורבנן - דכיון דהעובר עבירה שיש בה שני עונשים נידון בחמורה, א"כ למ"ד חנק חמור מסייף עבר על איסור שעונשו חנק וכיון ששגגת חנק לא ניתנה לכפרה אינו גולה, אבל למאן דס"ל דסייף חמור מחנק עבר על איסור שעונשו סייף וכיון שעבר בשוגג גולה, דשגגת סייף ניתנה לכפרה. ושאל על זה מרן הגרי"ג אדלשטיין שליט"א דהרי כל הורג בשגגה הוא מתעסק, דהתורה מפרשת את ההיכי

תמצוי לחיוב גלות "וזאשר יבוא את רעהו ביער לחטוב עצים, ונדחה ידו בגרזן לכרות העץ, ונשל הברזל מן העץ ומצא את רעהו ומת" (דברים ט ה), ובין אם נאמר שהברזל ניתק מעל העץ ובין אם נאמר שהעץ הוא שהכה (מכות ז:), מעשה המכה חשוב כמתעסק בעלמא ואיך ניתן לחייבו. (ידוע מחלוקת הנתיב"מ והגרעק"א אם מתעסק נחשב מעשה שלו או דחשיב מעשה שלו) ובע"כ שחידשה התורה שעל מעשה התעסקות כזה גם חייבים, אך כל זה בחיוב על מעשה רציחה אבל במכה אביו ליכא למימר דבהכי חייביה רחמנא, והיכי אמר' בהא דשגגת חנק לא ניתנה לכפרה הא לא עשה מעשה אלא מתעסק בעלמא הוא ופטור בלא"ה. ויישב הגרי"ג שליט"א שלגבי דברים שבין אדם לחבירו לא אמר' כלל פטור מתעסק, ואף את מכה אביו מחשיבה הגמ' (סנהדרין פד:): לעבירה שבין אדם לחבירו ולא שייך פטור זה.

ועדיין יש להקשות ממקום אחר, מה דא"ל בספרי זוטא (הובא בערו"ל נ"מכות ס) שההורג בשבת אינו גולה דשגגת סקילה לא ניתנה לכפרה, ולכא"ו לגבי שבת בוודאי יש להחשיבו כמתעסק, דאינו איסור בין אדם לחבירו ולא מלאכת מחשבת, ומדוע חשוב כעובר עבירה כלל.

והנראה, דאמת שכל שוגג נחשב בעצם המעשה כמתעסק, אבל התביעה עליו אינה על המעשה שעשה אלא שבא לידי כך שהיה מתעסק, דחייב על ההעלם. וכך הוא בגלות שהתורה מחדשת ואומרת שיש תביעה על האדם שהרג בשוגג, מדוע היה מתעסק והרג בכך. כאשר האדם נתבע על כך, אין שייך לפטרו מחמת מלאכת מחשבת, דהכתוב העמידו והחשיבו כמזיד לענין עשייה כזאת.

ממילא מבואר החילוק בין שגגת שבת לשגגת מלאכות, דתלוי מה נעלם ממנו, ואם יש כאן העלם אחד חייב קרבן אחד ובכמה העלמות יש כמה תביעות וחייב על כאו"א.

שב מידיעתו

הרשב"א (שבת צג:) כתב שמי שאכל שני זיתי חלב בבת אחד ובכל אחד מהם העלמה אחרת (ומשכח"ל באופן שבכזית א' לא ידע שהוא חלב ובא' לא ידע שחלב אסור), פשוט שחייב חטאת אחת, כיון שהעלמות מחלוקת לשנים כאשר נעשו בזה אחר זה ולא כשהם בבת אחת, כיון שלמעשה עשה חטא אחד ולכן אין לחייבו אלא חטאת אחת.

ויש לדון באופן שאכל שני זיתי חלב, אך אחד מהם אכל בטעות מחמת שאינו ערב לו ולא ידע על כך מתחילה, האם יש להחשיבו כשוגג או כמזיד. ובגמ' בחולין (ה: ה) "השב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו, אינו שב מידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו" ומפרשים התוס' דחלב ודם חשובים כאיסור אחד שנאסרו בפסוק אחד ומי שהוא מומר על חלב נקרא מומר גם על הדם אך אם אינו אוכל דם מחמת שנפשו קצה בו אינו חייב כי הוא שב מידיעתו. ומקשה הגרעק"א איך ניתן להחשיבו כשב מידיעתו רק מחמת שנפשו קצה בדם.

ויש לומר שאף שחלב ודם נאסרו באיסור אחד, בכל אופן אין שייך להחשיבם כאחד לכל ענין ואם עבר איסור אחד של חלב, אינו חשוד לעבור גם על איסור דם ולמעשה אינו אלא שוגג דשב מידיעתו.

נמצא - חיוב קרבן חטאת הוא על ההעלם ולא על החטא עצמו, ולכן מתחלק לפי ההעלמות.

¹ פירש רש"י (מכות שם) "לפי שכלל כל העריות בכרת אחת הייתי אומר אם עשאן כולם בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת לכך יצאה כרת באחרותו לחלק וכו'".

הודפס לע"נ ר' קלמן ב"ר משה הכהן ז"ל ומרת פרומה ב"ר דב בער ע"ה

מגיד דבריו ליעקב

שיחות מוסד על סדר הפרשיות

בולל דברי חיזוק והתעוררות בענייני עבודת ה'

שנאמדו במקלות על ידי

הגאון הגדול דבי יעקב חיים סופר שליט"א

ראש ישיבת "בף החיים"

להערות והארות
ולהצטרפות לרשימת התפוצה
במייל:
8542164@qmeil.com

פרשת כי תשא

מצוה זו עומדת לישראל להיושע ב'תשועות
עולמים'

וכבר הזכרנו מדברי הרב חיד"א ע"ה (לב דוד פרק כט), כי על ידי נתינת ה'צדקה' בימי ה'פורים', אין ספק בזה שזכות מצוה זו עומדת לישראל להיושע ב'תשועות עולמים'. (וכבר חג ה'פסח' מתקרב, וה'קמחא דפסחא' לפנינו, המצוה הגדולה והחשובה הזו של צדקה וחסד). ונראה לדבר על כמה דברים נחוצים מענייני מצות צדקה.

☞ ☞ ☞

'משמיעין על השקלים ועל הכלאים'

נפתח במשנה מסכת שקלים (פ"א מ"א) שפותחת: 'באחד באדר משמיעין על השקלים, ועל הכלאים'. מה התפקיד בראש חודש אדר של הבית דין שהוא משמש כ'עני העדה' (ע"ב ב"ד. ורבינו בחיי ויקרא ד יג, במדבר כז כא), המדריך והמכוון לכלל הציבור, 'מכריזין על השקלים ועל כלאים', משמיעין ומודיעים לרבים על ענין ה'שקלים' וה'כלאים', ופשט הדברים ידוע, שייזוהרו בשעת שזורעים שלא תהיה ה'זריעה' של 'כלאים' (ח"ו), וצריכים לעקור את מה שנראה כ'כלאים'. כמו שמפרש רבינו עובדיה מברטנורא. אבל המפרשים עמדו בזה, מה ההדגשה הזו של 'שקלים' ויחד עם זה 'כלאים'? זה בא לומר, שגם אם אתה נותן 'שקלים', שזו היא מצוה גדולה, אבל תיזהר שבמצוה הזו לא יהיה 'כלאים', בצדקה הזו שאתה נותן תשגיח שלא יהיה 'כלאים'. ונרחיב קצת.

זהירות בממון שלא יהיה בו 'כלאים'

מספרים על רבינו הגדול בעל 'חפץ חיים' זצ"ל שפעם בא לפניו אחד מהתלמידים, רצה להשתבח בפניו על ה'תפילין' שהוא קנה, הראה לו את התפילין המהודרות שקנה, הפלא ופלא, עם כל ה'הידורים', כשר בתכלית השכרות, 'גלאט', 'גוי' ו'הוד' ו'הדר' פאר שבפאר, יפות ונאות, מרובעים, (מה הפירוש 'מרובעים'? כי יש אחד שהתפילין שלו נראים כמו 'אגוז'.. איך זה יכול להיות? יש לו 'רושה' מאבי אמו או מסב אשתו.. הוא קיבל את זה, ואומר 'אם זה התאים לו, זה טוב גם לי'.. אפילו שכבר עברו חמש

מצות 'מחצית השקל'

בעזרת ה' יתברך, נראה היום לדבר מענייני הפרשה וענייני הזמן, פרשת השבוע פרשת כי תשא, פותחת במצות 'מחצית השקל', כל פרטי המצוה וכו', וידבר ה' אל משה לאמר, כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם, ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם, ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם. זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה'. כל העובר על הפקודים מכן עשרים שנה ומעלה יתן תרומת ה'. העשיר לא ירבה, והדל לא ימעיט, ממחצית השקל, לתת את תרומת ה' לכפר על נפשותכם. ולקחת את כסף הכיפורים מאת בני ישראל ונתת אותו על עבודת אהל מועד, והיה לבני ישראל לזכרון לפני ה' לכפר על נפשותיכם' (שמות ל יא-טז).

קרנם של ישראל רמה ומתגדלת על ידי מצות ה'צדקה'

ורבותינו בגמרא (מגילה יג:) דרשו מדוע קדמה מצוה זו של 'מחצית השקל'? אלא שהשקלים הללו יקדמו לשקלים של 'המן', (המן של פורים, לא של המן של המדבר...), ועד שהוא ישקול את הכספים שלו, את העשרת אלפים כיכר כסף' שלו (אסתר ג ט), כבר קדמה ואתיא מצות 'מחצית השקל' שלנו, מצות ה'צדקה'. וזה יעמוד לנו כהגנה. במה קרנה של ישראל רמה? במה היא מתגדלת ומתרווממת? בצדקה. כך אמרו רבותינו (ב"ב י:). הכח הזה של המצוה הגדולה של 'מחצית השקל', הנתונה לשמים, 'צדקה' וכו', זה עצמו פועל את הענין של קרנו של ישראל רמה ומתגדלת ומתרווממת. זה נותן את הכח והתוקף לעם ישראל. וזה מה שעמד להם כנגד שקליו של המן'.

1. ובעל הטורים דורש כאן רמז מתוק, דורש 'סמוכים', בפרשה שלפנינו כתוב: 'וכיפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה' (שמות ל י), ואחר כך נאמר 'כי תשא את ראש בני ישראל' (שמות ל יב), לרמז לנו, במה תרום קרנם של ישראל? בכי תשא'.

שיחות אלו נדפסו בקונטרסי "מגיד דבריו ליעקב" בשנת תשע"ט, משיעורי רבינו שליט"א משנת תשמ"ה. ניתן להשיג בשולחנות ההפצה של י. בלוי קונטרסי "מגיד דבריו ליעקב" של שיחות אחרות משנת תשמ"ו ואילך

דורות... מעניין אם הוא היה מסכים לקחת 'כובע' וחליפה מהסבא שלו... רק בענייני 'מצות' אומר לך 'הסבא שלי היה אדם גדול...'), פרשיות בכתיבה משובחת ומהודרת, (ולא כמו שראיתי בעיני פרשיות שנכתבו בכתב דומה מאד לכתב רש"י... ה' ישמור), וה'חפץ חיים' התפעל מהתפילין הללו, שאל אותן: 'מה המחיר שלהם?', אמר לו התלמיד: 'שמונים דובל'. (שזה היה סכום עצום בזמנם).

אמר לו ה'חפץ חיים': 'התפילין, בתכלית ההידור והכשרות, אבל האם הכסף ששילמת עליהם גם הוא בתכלית הכשרות? גם הוא 'גלאט' ללא כל חשש גזל וכז', או שזה כסף 'מכל הבא ליד' וממנו קנית את התפילין!?!... בזה הוא כבר לא מדקדק..

זהירות בנתינת צדקה שלא יהיה בה 'כלאים'

'משמיעין על השקלים', אבל התנאי הוא שלא יהיה בזה 'כלאים'. אדם אומר 'נתתי צדקה', זה מצוה יפה ומהודרת, מצוה גדולה וחשובה, בזה מתרומם קרנם של ישראל, אבל צריך לדעת איך לעשות ולקיים את המצוה הזו. צריך להשגיח הדק היטב שלא יהיה הממון שנותן לצדקה חלילה בכלל 'כלאים'. (ריבית, גזל, וכ').

לדקדק ולקיים את המצוה על הצד היותר טוב

צריך לדקדק בעשיית המצוה שתהיה כדת וכדין. הרבה פעמים נדמה לו לאדם שהוא קיים את המצוה כראוי, תשאל אותו: 'איך עשית את המצוה? האם קיימת ועשית את המצוה כמו שצריכה להיות על פי גדרי ההלכה?', אומר לך 'בערך'.. זה כמו תלמיד ששואלים אותו לפעמים אם הוא הבין את השיעור, 'הבנת מה שלמדנו?', אם זה גמרא רש"י ותוספות, והתלמיד לא תמיד מבין. אבל להגיד 'לא הבנת', זה לא נעים.. ולהגיד 'הבנת', הרי לא הבנת, ואם הוא ישאל אותי אני לא אדע להשיב. מה עושים? יש 'מילת קסם' שהיא מילת 'מפלט' והתלמיד בורה בה וניצול על ידה, שואל הרב: 'הבנת?', עונה לו: 'בערך'.. כמה טוב שיש את המילה הזאת.. כך הוא יוצא ידי חובה, הוא לא שיקר..

קיום מצוה 'בערך'..

שמעתי בילדותי מאחד מרבותי, (סמוך לבר מצוה, כשהיינו בחורים צעירים), אמר לנו: 'אתם יודעים כמה שווה 'בערך'? 'בערך' שווה 'בערך'.. בערך אין לו ערך'.

והוא סיפר סיפור, שפעם אחת באיזה מדינה החליטו שרוצים לרומם את השם של המדינה הזאת, ואיך יעשו את זה? על ידי שיעשו 'אוניית צי', שזה יהיה ההוד וההדר של המדינה הזאת, כולם יתפעלו מה'אונייה' החשובה שיש למדינה הזו,

וכך ייצא השם שלה לשם ולתהלה. הלכו ובחרו אחד מבין 'אומן', 'מהנדס' מעולה, שהוא יבנה את ה'אונייה' הזו כמו שצריך 'לעילא ולעילא'. וכך היה. ארכו כמה שנים טובות עד שבנו את ה'אונייה' הזו, לבנות 'אונייה' זה לא דבר של 'מה בכך', (בונים אותה מחוץ לים בחול), ובפרט 'אונייה' גדולה, שיש לה כמה וכמה 'סיפונים', והאורך שלה כמה עשרות מטרים. זה לא סתם 'אונייה', זה 'אוניית צי', שבה תתפאר המדינה. ובשעה טובה סיימו לבנות את ה'אונייה' הזאת, ועשו 'יום ההשקה' (כך זה נקרא היום), היום שבו 'משיקים' ומורידים את האונייה מה'חוף' אל ה'ים'. הזמינו את כולם, את ה'מלך' ואת ה'שרים' וכל ה'צלמים' וכז' וכז', ו'תזמורות', הכל מכל כל, והנה רק הניחו את ה'אונייה' על ה'ים', תוך כדי דיבור, ומיד היא טבעה.. עוד לא הספיקו לראות אותה במים, רק נכנסה מה'חוף' אל המים וכבר שקעה וטבעה.. לכוזה דבר הם לא ציפו.. באו מהר ל'מהנדס' הראשי, אמרו לו: 'איך זה קרה?! תביא את כל החשבונות שחישבת וחישבת ונראה מה הייתה התקלה!', אמר להם, 'אני חישבת בערך'.. זה התוצאה של 'בערך'.

כך זה בדברים גשמיים, אם זה לא מדוייק, אם הוא לא בנה טוב את ה'אונייה', ולא בדק וחישב היכן יהיה מרכז הכובד וכז', אלא הכל היה 'בערך', התוצאה היא הפסד, טביעה. כך גם בעניינים הרוחניים, בקיום מצוות, צריך שהכל יהיה מחושב ומדוייק עם כל הפרטים השייכים לתורה ולמצוות. תשאל אותו: 'איך קיימת את המצוה?', אומר לך: 'בערך'.. יצאתי ידי חובה.. שבעים או שמונים אחוז.. זה לא שווה. זה 'בערך'. 'בערך' אין לו ערך. צריכים להשתדל ולהתאמץ שהכל יהיה על הצד היותר טוב, ולכל הפחות: לפי כל גדרי ההלכה. זה ה'מינימום'. אחרי זה יש 'תוספות' של 'חיוב מצוה', והידור מצוה, 'וגוי מצוה', ו'שמחה במצוה', ועוד כל שאר מעלות טובות. אבל ה'מינימום' - לכל הפחות - לקיים את המצוה לפי כל גדרי ההלכה הבסיסיים.

יכול להיות שאדם נותן 'צדקה', אבל בד בבד עם ה'שקלים' יכול להיות גם 'כלאים'. 'הירצך או הישא פניך?!' (מלאכי א ח). מצוה כזו יכולה להגיע למרום? אם חלילה המצוה של ה'צדקה' הזו נעשתה שלא ב'ישר' ושלא ב'כשרות', הממון לא היה כשר כמו שצריך, הקב"ה רוצה בכזו מצוה? תבדוק ותתבונן בכל פרט ופרט. בעניינים של ממון יש משיכה, 'אדם בהול על ממונו' (שבת קיז), זה דורש חקירה ובדיקה מעמיקה.

זהירות מאיסור 'ריבית'

אתן לכם דוגמא, כאן בציבור הקדוש איש לא חשוד על זה, אבל לפעמים מחוסר ידיעה: 'האם אתה בטוח שכל פרט ופרט מענייני הממון שלך נקיים ח"ו מחשש של ריבית?'

אדם לא יודע את כל הפרטים שיש ב'ריבית'. וזה עוון חמור עד למאד (וע"ע דברי רבינו שליט"א בס' שובי השולמית ח"ב סי' ג, ובס' ויחי יעקב בקונט' ההוספות סי' יז). ויש אנשים שלא נזהרים בזה.

איסור ריבית הוא איסור מתמשך בכל רגע ורגע

אתה יודע מה זה 'ריבית' ועד כמה זה חמור?! כמה לאוין דאורייתא. נורא נוראות. וזה איסור בכל רגע ורגע. זה עוון כל כך חמור, עד כדי כך שרבותינו אמרו במדרש (שמות רבה פר' לא סי' טו פדר"א פרק לג) - והעתיקו אותו התוספות במציעא (ע סע"ב) ורבינו יונה (שערי תשובה שער ג אות כה) ועוד הרבה קדמונים (ע' שובי השולמית שם) - שאדם שחלילה נכשל בדבר הזה, נותן בידיים את הממון שלו בריבית, הוא לא קם לתחיית המתים! לא מצאנו כזה דבר בשאר עוונות. והתוספות (שם) מביאים מתרגום ירושלמי (וע"ש בהגהות וציונים אות ה) שאצל יחזקאל הנביא ב'בקעת דורא' עם כל אותם 'חזון העצמות היבשות', כולם קמו לתחיה חוץ מאחד, והוא שאל, למה הוא לא קם, מה קרה לו, במה שונה הוא מכולם? אמרו לו: 'הוא לקח ריבית, לכן לא קם לתחייה'².

וראיתי בספרים על המגיד מדובנא זצ"ל, שפעם אחת הוא הגיע לאיזה עיר שאף פעם הוא לא היה בה, והוא התאכסן שם, ובבוקר הלך בהשכמה להתפלל, נכנס לבית הכנסת, מעשרה ראשונים' הוא הגיע. ופתאום נכנס זקן אחד, ומתחיל להתפלל, מתחיל ב'ברכות השחר', וכשהתחיל לברך את ברכת 'אלהי נשמה שנתת בי טהורה אתה בראת' וכו', אמר את הברכה הזו לאט לאט, 'מתון מתון', וכשהגיע בברכה לחלק של 'אתה עתיד ליטלה ממני, ולהחזירה בי לעתיד לבוא', שאמר את המילים 'להחזירה בי לעתיד לבוא', פרץ בבכי מר, בכיות עד לב השמים. והמגיד מדובנא ע"ה הבחין בזה, והתפלא מאד, 'מה קרה כאן? בשלמא אם הוא היה בוכה בשעה שהיה אומר 'אתה עתיד ליטלה ממני', אני מבין, אדם בוכה כי הוא רוצה לחיות, אבל כשהוא אמר את זה הוא לא בכה, הוא בכה כשאמר 'ועתה עתיד להחזירה בי לעתיד לבוא', כאן הוא פרץ בבכי גדול, מה הטעם בזה? ניגש אליו המגיד מדובנא, אמר לו: 'מחילה, חידוש כזה לא ראיתי הרבה זמן, מה קרה שאתה בוכה כשאתה אומר את הברכה היקרה והנפלאה הזו? 'אתה עתיד להחזירה בי

2. טעם הדבר שהמלווה בריבית אינו קם בתחיית המתים

ובאמת צריך להבין מה הענין הזה של חומר עוון ריבית שבגלל כך אינו קם בתחיית המתים (וה"ל), ויש בזה כמה וכמה הסברים, יש מסבירים חומר הדבר, כיון שיש חומר בעוון הזה שאין בשאר דברים, שגם בשעה שהמלווה בריבית ישן, הממון שלו ממשיך באיסור, והוא מגלגל עליו איסורים נוספים כל רגע ורגע.

אבל הגאון ר' אייזל חר"ץ זצ"ל אמר הסבר אחר, למה הוא לא קם לתחייה? כיון שבשעה שהוא רוצה לקום בתחיית המתים, המלאך אומר לו 'שכב! הריבית מצטברת, למה לך לקום?!'.

לעתיד לבוא'. הרי יש לך לשמוח בזה! אמר לו אותו זקן, 'דואים עליך שאתה לא מאנשי המקום', אמר לו המגיד מדובנא: 'אמת, אני כאן אורח, מחר אני ממשיך בנסיעה'. אמר לו הזקן: 'אתה יודע מה ה'מקצוע' שלי?!'. אמר לו המגיד מדובנא: 'לא, פעם ראשונה שאני רואה אותך'. אמר לו הזקן: 'אני המלווה בריבית הרשמי של העיר, כל הכסף שעשיתי כל החיים שלי, זה ממה שאני מלווה בריבית. זה ה'מקצוע' שלי. ואני כבר זקן, כמה נשאר לי עוד לחיות, ואני יודע שכל הכסף שאספתי, הילדים שלי מחכים מתי הם 'ישירו' לי 'ישוב בסתר' ויקחו את כל הכסף. ואני מכיר את הבנים שלי שהם בזבזנים גדולים. אני קמצן, אבל הם בזבזנים. וכל מה שאני אספתי הם יבזבזו, וכשאני אזכה לתחיית המתים, כמו שבידכתי בברכת 'אלקי נשמה', 'אתה עתיד להחזירה בי לעתיד לבוא', לא יישאר לי כלום, הם יגמרו לי את כל הכסף שהרווחתי מההלוואות בריבית כל ימי...'. אמר לו המגיד מדובנא: 'אל תדאג, אתה לא תקום לתחיית המתים.. מלווה בריבית לא קם!.. אוי ואבוי רח"ל.

'רב לכם סוב את ההר הזה, פנו לכם צפונה'

בדרך דרוש מפרשים מה שכתוב בספר דברים: 'רב לכם סוב את ההר הזה, פנו לכם צפונה' (דברים ב ג), הגמרא אומרת במסכת סוכה (נב). ש'הר' זה יצר הרע. ה'יצר הרע' דומה להר'. ובשביל לנצח את ה'הר', את ה'יצר הרע', יש כמה אופנים ודרכים ומהלכים, וכל אחד אומר 'נעשה כך כוך, וננצח אותו', והשני אומר להיפך וכו'. אומרת התורה: 'רב לכם סוב את ההר הזה', תפסיקו להיות מסתובבים ומחפשים דרכים לנצח את ה'יצר הרע', מה תעשו? במה תתמקדו? 'פנו לכם צפונה'. צפון זה ענין של ממון, כך הגמרא (ב"ב כה:): אומרת: הרוצה להעשיר יצפין, שכן שולחן בצפון. בנקודה הזו של 'חמדת ממון' תתמקדו במלחמה כנגד היצר, כנגד ה'הר'. בזה תקפיד ותשתדל ותתאמץ. זה צריך עבודה רבה, וזה היסוד. (כמו שנראה מדברי הפלא יועץ).

עיקר העבודה - חמדת הממון

רבינו הפלא יועץ' (ערך ממון וערך צדקה) כותב, כי עיקרי היהדות תלויים אם אדם הצליח לתקן את הנקודה הזו של 'חמדת ממון', האהבה הזו לנכסים וכו'. אם הוא תיקן את הנקודה הזאת - אשריו ואשרי חלקו. כי כל עבודת ה' שלו טובה ורצויה, הוא לא מתפתה אחרי ה'ממון'. כך הוא יכול לקיים כל מצוה ב'הידור', הוא לא חוסך. אין לו תאוה לממון. וזה לא עבודה קלה, זה עבודה גדולה מאד. קודם כל, זה טעון לימוד, מה מותר ומה אסור. כדי שיכול מצוה כמאמרה בשלימותה. עם כל גדריה. לא 'בערך'. מצוה 'נקיה'.

ה'קמצנות' אינה מידה רעה - אלא 'טומאה'

וגם שהרבה מעכבים והרבה מפריעים יש, היצר אוהב לחנות במקום הזה, ולא לתת לאדם שיהיה 'בעל צדקה', נותן לו את כל התירושים, העיקר שלא יוציא. וגם כאשר הוא מוציא סוף סוף, זה 'בקפיצת יד'.³ לרוב ה'קמצנות' שיש לו על הממון שלו עצמו, הוא לא יכול להינות מה'ממון' שלו.⁴ כך זה אנשים שה'ממון' שלהם 'כלאים'. לכן הם לא יכולים להינות ממנו. שמענו מרבינו הגדול חכם בן ציון אבא שאול זצוק"ל, ג"ע, שהוא אמר שהמידה הזו של

3. לא יכול לתת צדקה..

שמעתי לפני רבות בשנים מדודי מן ראש הישיבה הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל, מעשה שהיה, (מה שהוא שמע מהוקנים), על גביר גדול, שהיה קמצן נורא, ותמיד, גבאי הצדקה היו מדלגים עליו. כי יותר קל להוציא כסף מה'קיר' מאשר ממנו. הגבאי צדקה יושב אצלו שעה ארוכה, ומסביר לו, ובסוף הוא אומר לו: 'תבוא עוד חודש, החודש הזה אין לי, בדיוק נגמר לי... ועוד הרבה 'תירושים' כאלה. (בתירושים הוא לא מקמץ. יש לו מלאי גדול..). אבל פעם אחת היו מוכרחים שגם הוא יתן להם צדקה, אין ברירה, היה מקרה חריג באמת, והיו חייבים את עזרתו. ונסעו משלחת נכבדה של גבאים תלמידי חכמים והסבירו לו נחצות הענין. שמע אותם, והבין בעצמו שהפעם 'אין מנוס', מוכרחים לתת.

אמר להם: 'שמעתי דברכם, אתם צודקים, הפעם שכנעתם אותי, צריכים וחייבים לתת, מצוה גדולה לתת סיוע וצדקה בענין הזה, אבל אני לא יכול לתת. לכן אני אתן לכם את ה'מפתח' של ה'כספת' שלי, אתם תפתחו ואתם תקחו. אני 'סוגר את העיניים' ואני 'לא רואה' כלום. כי אני לא יכול לתת ולהוציא ממון ממני בעצמי, זה ממש בגדר של 'פיקוח נפש'. אני לא יכול. לכן אני סוגר את העיניים ואני אפייס את עצמי שאתם לא לקחתם הרבה.. הוא לא היה מסוגל לתת.. ה' ישמור. (ואנחנו נבין טוב את המעשה הזה עם דברי הוזהר הקדוש שזכיר בהמשך בעזרת ה').

הקדים רפואה למכה..

מספרים על רב גדול שהכיר את אנשי הקהילה שלו, והיה שם אחד מהסגנון הזה שדיברנו, 'קמצן', ויום אחד הרב היה צריך לעשות 'מגבית חרום', ולפני שנכנס לאותו עשיר שהיה 'קמצן' גדול, כשהוא דופק בדלת הוא הדליק 'נר' ונכנס עם נר דולק.. שאל אותו העשיר: 'אדוני הרב, מה קרה? עכשיו לא ליל פסח לא צריך בדיקת חמץ..! אמר לו הרב: 'תסלח לי, אבל אני אסביר לך, אני מכיר אותך טוב, ואני יודע שאם אני אבקש ממך צדקה, עד שתיתן לי את הצדקה נשמתך תפרח, ובשעת פריחת נשמה מדליקים נר, לכן הקדמתי ונכנסתי עם נר דולק.. הקדמתי רפואה למכה..'

4. אספר לכם מעשה אמיתי שהיה, (סיפר לי אותו אחד מהמשתתפים כאן, אחד מהחברים כאן בשיעור, אני קצת משנה את הפרטים כדי שלא יהיו במי מדובר). על אחד שלא חסר לו מאומה (בדרך ה'), אין לו 'בית' כי יש לו 'שיכון'.. כמה וכמה 'בלוקים' שייכים לו. ואת הכל הוא משכיר בסכומים יפים. אבל הוא קמצן נורא. לפי רוב עושרו - כך מידת קמצנותו. הוא אינו מסוגל להינות משום דבר שלו. משום דבר שלו. ה'מלבוש' שלו, זה נראה מזמן 'אחשורוש'.. וה'אכילה' שלו רק על חשבון אחרים. או שנכנס לאיזה 'חתונה' ואוכל שם, או שמבקש מאחרים 'תיתנו לי אוכל'. (רחמנא ליצן).

ויום אחד כמה מהסוחרים אמרו, 'בא נראה, נעשה נסיון, ניתן לו לאכול משלו, ולא נאמר לו שזה משלו, מה יהיה?!, וכך היה, לקחו דברים משלו, נגיה 'סלט' לדוגמא, עשו 'סלט' מהירקות שלו. אמרו לו: 'אתה מוזמן לאכול. אכל ונהנה. ואחרי שגמר לאכול, אמרו לו: 'אתה יודע שמה שאכלת זה מהירקות שלך, מהם עשינו את הסלט הזה?'. הוא רק שמע את זה - והקיא את הכל. זה מעשה שהיה.

ה'קמצנות', היא לא 'מידה רעה' סתם, יש אחד שהוא 'גס רוח', ויש אחד שיש לו 'חמדה', ויש אחד שיש לו 'קנאה', אבל המידה הזו של ה'כיליות' וה'קמצנות' היא כבר פולשת ויוצאת מתחום 'מידה' ונהיית 'טומאה' רח"ל.

'רעה חולה ראיתי תחת השמש'

ובאמת שהדברים מפורשים בזוהר הקדוש בפרשת בשלח (דס"ה ע"א) כל הזוהר מדבר על הענין של 'עמלק', מה שנאמר בסוף פרשת בשלח 'ויבוא עמלק' (שמות יז ה), ובאמצע הדברים נקבע כאן דרוש ארוך בענין ה'קמצנות', ונקרא כמה שורות (ממש מבהיל הרעיון): "רבי אבא פתח ואמר יש רעה חולה ראיתי תחת השמש", כך אומר הפסוק בקהלת (ה יב), שלמה המלך ע"ה החכם מכל אדם, בא ולימד אותנו והגדיר לנו, כי המידה הזו של הקמצנות, זה 'רעה חולה', נורא נוראות, ומה הטעם לזה שהיא 'רעה חולה', אומר רבי אבא "כמה בני נשא" כמה בני אדם, "אטימין לבא", יש להם איזה מין 'אטימות' ו'סתיומה' בלב (ה' ישמור), ומנין נובעת הסתיומה הזאת? "בגין", בגלל, מחמת, מפני, "דלא משתדלי באורייתא", כאן השורש לכל החוליים. מכאן מתחיל הכל. אם יש לב אטום, ואתה רוצה למשמש מאיפה זה מתחיל? 'דלא משתדלי באורייתא'. זה החולי.

יש 'רעה' ויש 'רעה חולה'

שואל הזוהר, "יש רעה חולה", כך אמר שלמה המלך ע"ה, "וכי יש רעה דהיא חולה, ויש רעה דלאו היא חולה", מה הכוונה 'רעה חולה', הרי כל 'רעה' זה צרה צרורה, וכי יש רעה שאינה צרה? "אלא ודאי יש רעה חולה", יש סוג שהוא חמור מכל רעה אחרת, זה לא סתם חולי, [וכמו שהזכרנו מדברי רבינו הגדול חכם בן ציון זצ"ל], "דחגיגין

5. המבקר את החולה נוטל אחד משישים מחוליו

מספרים על חכם גדול, שפעם בא לאיזה מקום בשביל עניינים של צדקות, לאסוף ולהעמיד 'קרן' לתורה וכיצא בזה, אמרו לו על אחד מהאנשים שם, 'אל תיגש אליו, למרות שיש לו נכסים, כי הוא קמצן גדול, וחבל על הטורח, בשביל מה שתאכל את הלב אצלנו?!, אמר להם: 'טוב שאמרתם לי, והלך אצל אותו קמצן, דפק בדלת, הקמצן פותח את הדלת, אומר לו: 'מה אתה רוצה? מה אתה צריך?'. אמר לו הרב, 'באתי לראות מה שלומך, כי שמעתי שאתה חולה מאד', אמר לו הקמצן: 'רחמנא ליצלן, השונאים שלי חולים.. אני בריא כמו שור, מי אמר לך את הדברים האלה? מי הוציא עלי כזה לעז?'. אמר לו הרב, 'אני שמעתי את זה מ'דוקטור' גדול שאתה חולה, ובאמת להסביר לך בדיוק במה הפרטים, אבל תיתן לי להכנס.. ונכנס, אמר לו הקמצן: 'לא יכול להיות, אני מרגיש בעצמי, הכל בסדר אצלי, איך אני בדיוק חולה?'. אמר לו הרב, 'תשמע שלמה המלך ע"ה היה חכם גדול ורופא גדול, והוא אמר שהוא ראה 'רעה חולה תחת השמש', וזו מידת ה'קמצנות', ושמעתי שיש לך מהמידה הזו 'עשרה קבין'.. לכן באתי לדרוש בשלומך.. אמר לו: 'כבוד הרב, הכל בסדר, אתה יכול ללכת.. אמר לו הרב, 'איך אפשר? הרי מי מבקר את החולה צריך ליטול אחד משישים מחוליו.. (גדרים לט:), ואני עדיין לא לקחתי אחד משישים מהחולי שלך, תיתן לי - ואני אלך.. הוא שמע ונהנה מהענין הזה ונתן לו. אבל לדעת שזה באמת 'רעה חולה'.

מסטרא דשמאלא, היא מגיעה מהצד השמאלי, הסט"א, יוצאים כמה רוחות של טומאה (כמו שהזוהר מסביר כאן, ע"ש), "ומתקרבים לגבייהו דבני נשא", הרוחות הרעות הללו מתקרבות אל בני אדם, "וכל חד אקרי רעה", וכל רוח כזו נקראת 'רעה', "כמה דאת אמר", כמו שאומר הפסוק בתהילים, "לא תאונה אליך רעה", שואל הזוהר "מאי לא תאונה", מה הכוונה 'לא תאונה', "בגין דאתיא בתסקופא על בני נשא", הם באים בעלילה על בני אדם.

פעולת הקמצנות על האדם

מוסיף הזוהר הקדוש, "חולה, אמאי היא חולה", למה זה נקרא רעה 'חולה'? "כד שריא האי על בני נשא", כאשר זה שורה וחונה ונמצא אצל האדם (ח"ו) מה הפועל היוצא מזה? "עביד לון קמצנין מממוניהון", זה עושה אותו קמצן בממונו, "אתיין גבאי צדקה גביה", באים 'גבאי צדקה', יש בזה מצוה גדולה, פעם 'פדיון שבויים', פעם לאיזה חולי, פעם לתלמוד תורה או ליתומים וכיוצא בזה, באים לבקש ממנו צדקה, ושורה עליו הרעה חולה הזו, "היא מחאת בידיה", היא מכה בידו, מקמצת את ידו, "אמרה ליה", אומרת לו הרעה חולה הזו, "לא תיפוק מדידך", לא תוציא משלך. זה לא שאין לו, יש לו, לא חסר, אבל אף על פי כן, היא אומרת לו ומקמצת את ידו שלא יתן. "אתיין מסכני" מגיעים מסכנים, עניים, מבקשים צדקה, "היא מחאת בידיה", היא שוב פעם מכה בידו, מקמצת את ידו, שלא יתן ולא יוצא.

הקמצן לא יכול להוציא גם לעצמו

עד כדי כך שהוא בעצמו, "אתי הוא למיכל מממוניה", הוא רוצה לאכול ולהנות מהממון שלו, הרי לא חסר לו, "מחאת בידיה", היא מכה בידו, שוב מקמצת את ידו שלא יוציא אפילו על עצמו. וזה דבר פלא, בשלמא לתת לאחרים, הוא לא נותן כי הוא קמצן. אבל לעצמך גם אתה לא נותן? למי אתה אוסף ואוגר את כל הכסף? 'עכברא דשכיב אדינר' (סנהדרין כ"ט), עכבר ששוכב על אוצר דינרי זהב, והוא כמובן לא יכול לאכול זהב. אבל 'נהנה' - הוא לא נהנה. וגם אחרים לא נהנים. כך זה אצל הקמצן, כח הטומאה הזו מכה בו ולא נותן לו אפילו לעצמו להוציא את ממונו. ולמה הוא לא יכול להשתמש ולהוציא אפילו לעצמו? "בגין לנטרא ליה לאחרא", בשביל לתת את ממונו לאחר, לשמור אותו למישהו אחר. "ומן יומא דשריא עליה דבר נש", מאותו זמן שבאה ושורה על האדם, "היא חולה כהאי שכיב מרע דלא אכיל ולא שתי", הוא חולה כמו אדם שכבר עומד למות, חולה במצב חמור, שוכב במיטה, והוא לא אוכל ולא שותה (ויש דברים כאלה, אני מדבר מתוך ידיעה), "ועל דא היא רעה חולה", וזה הכוונה 'רעה חולה'.

זה סוג 'רעה' גרוע מהכל. זה כח של 'שגועון' וטומאה. זה סט"א שדבוקה ואדוקה בו ושורה בו, ומיום שהיא שורה עליו הוא שבו ו'אומלל'. גם אם הוא ירצה הוא לא יכול. זה לא סתם 'רעה', זה 'רעה חולה'. יש 'רעה' סתמא, ויש 'רעה' חולה. נורא נוראות.

'ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו'

וכאשר שלמה המלך ע"ה, ראה והתבונן מה הענין הזה של הקמצנות מביא לאדם, "ושלמה מלכא צווח בחכמתא", צעק בקול גדול בחכמתו הרבה, "איש אשר יתן לו האלהים עושר ונכסים וכבוד, ואיננו חסר לנפשו מכל אשר יתאוה, ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו, כי איש נכרי יאכלנו, זה הבל וחולי רע הוא" (קהלת ו ב), מדובר על מי שה' נתן לו, לא חסר לו, 'אשר יתן לו האלהים עושר ונכסים וכבוד', אבל אומר הפסוק 'ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו', שואל הזוהר, "האי קרא לאו רישיה סיפיה, ולאו סיפיה רישיה", הפסוק הזה, אין תחילתו מתחברת עם סופו, וסופו לא מתחבר עם תחילתו, מצד אחד "כתיב איש אשר יתן לו האלהים עושר ונכסים וכבוד", הרי שהפסוק מדבר על מי שחננו ה' בעושר ובכבוד, ואם כן, "מאי ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו", מה הכוונה 'ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו', שאם כן, שלא ישליטנו האלהים לאכול ממנו, משמע כי "לאו ברשותיה הוא דבר נש", האדם הזה אין לו, ולכן הוא לא יכול לאכול ממנו.

הממון אצלו אבל אינו יכול להשתמש בו

מתרץ הזוהר, "אלא, אי כתיב", אם היה כתוב, "ולא יעזבנו האלהים לאכול ממנו", ולא כמו שכתוב 'ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו', "הוינא אמר הכי", היינו מפרשים כי משמע שאכן אין בידו ממון, והוא לא ברשותו, אבל הפסוק לא נקט בלשון הזו 'ולא יעזבנו', "אלא ולא ישליטנו", שהוא לא ישלוט על זה. מה הכוונה? "דבגין דהוא הימניה", שבגלל שהוא האמין, הוא סבר וקיבל, "לההיא רעה ואחיד בה", לרעה חולה הזו והתאחד ונדבק בה, קיבל את העצות שלה לקמצנות, ממילא "קודשא בריך הוא", הקב"ה ית"ש, "לא שלטיה עליה לאתבראה תחותיה", לא השליט את הרעה חולה הזו על האדם כדי שהוא ישבור אותה תחתיו, "על דהוא אתרעי בה ואחיד בה", כיון שהאדם רצה ברעה חולה הזו ונדבק בה, "וכל ארחוי", כל ההנהגה שלו, כל

6. באו ושאלו אותי שאלה על בעל מהסגנון הזה, שהוא לא סתם קמצן אלא 'ארכי קמצן', אבל הוא 'עשיר כקורה', בכל פינה בבית הוא שם כסף, אם אתה פותח את המגירה - היא מלאה כסף, אם אתה פותח את הארון של ה'צלחות' - גופלים עליך שטרות, במקום של הכפות והמזלגות יש שם כסף.. 'במקפא' בתוך העוף יש כסף (בהקפאה עמוקה..), אבל לאשתו הוא לא ייתן פרוטה. (אולי אם היא הלך ארבעים יום למותל יתן לה עשר שקל..). זה סיפור אמיתי, הם באו ושאלו אותי אם מותר לה לקחת מהכסף שבכל פינה וזוית, כי סוף סוף זה שלו, אבל זה חולי. ה' ישמור ויציל.

הדרך שלו, "כשכיב מרע דלא אכיל ולא שתי", כמו אותו חולה סופני שלא אוכל ולא שותה, "ולא קריב לממוניה", והוא לא מתקרב לממונו, "ולא אפיק מיניה", והוא לא מוציא ממונו כלום, "ונטיר ליה", והוא שומר את כל הממון שלו, עד מתי? "עד דהוא יפוק מעלמא", עד שהוא ימות, "וייתי אחרא ויטול ליה דהוא בעליו", ויבוא אדם אחר ויטול את הממון כי הוא בעליו, ונמצא שכל מה שעשה - לאחרים עשה.

עושר שמור לבעליו לרעתו

ועל זה, "שלמה מלכא צווה ואמר עושר שמור לבעליו לרעתו", כך שלמה המלך ע"ה אמר בקהלת (ה יב), "מאן בעליו", מי הוא הבעלים האמיתי של הממון שלו? "דא אחרא דירית ליה", מישהו אחר שיזכה לקבל את כל ממונו, "ולמה זכה האי אחרא למהוי בעליו דההוא עתרא", ובגלל מה זכה אותו האחר לזכות להיות הבעלים של כל אותו הממון? "בגין דהאי הימין לההיא רעה ואתרעי בה", בגלל שהראשון האמין וקיבל עליו את הרעה חולה של המידה הנוראה של הקמצנות, "ואתדבק בה", והוא נעשה אבוק ודבוק עם הרעה חולה הזו, "בגין כך האי אחרא דלא אתדבק בההיא רעה", אותו אדם אחר שלא נדבק ברעה חולה הזו, שהוא נזהר ממידת הקמצנות, "זכה למהוי בעליו", זוכה הוא להיות הבעלים האמיתי "דההוא עתרא", של אותו קמצן. "הדא הוא דכתיב", זה מה ששלמה המלך אומר, עושר שמור לבעליו "לרעתו, כלומר, בגין רעתו", בגלל רעתו, בגלל הרעה חולה "דההוא מתדבק בה", שהוא נדבק בה, "רווח ליה האי", הרוויח את הכל השני שהיה רחוק מהרעה חולה הזו. (הזוהר עוד ממשיך, כדאי לראות הדברים בפנים).

הפתרון - נתינה

מה הפתרון לדבר? מה לעשות כדי שלא לחלות בחולי הנורא הזה, ברעה חולה הזו? פתרון אחד יש: לתת ולתת ועוד הפעם לחזור ולתת. רק על ידי הנתינה אפשר לעקור את החולי הזה. בהתחלה זה קשה לו, הרי הוא לא יכול, זה דבוק בו, אבל על ידי הנתינה עוד הפעם ועוד הפעם, הוא יתרפא.

הוראת והנהגת מרן האור יחזקאל בהיות ישיבת מיר באמריקה

סיפר לי רב גדול שהיה מהתלמידים של מרן המשגיח הגאון ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל (שהלילה יומא דהילולא דיליה, זיע"א), שכאשר הישיבה, ישיבת 'מיר', התגלגלה והגיעה לאמריקה, אמר המשגיח ע"ה: 'המצב כאן איום ונורא, הענין של תאוות הממון שולט ביותר, כל האווירה ספוגה בעניינים הללו של ממון ונכסים ועסקים וביזנסים וכו', וכדי שאנחנו לא נהיה מושפעים ובלועים את ההשפעה של

המקום, ישנו פתרון אחד, לתת ולחזור ולתת, ולכן צריך כל אחד שיהיה לו 'ארנק' (או איזה כיס למטבעות), ובכל איזה זמן יקום ויתן לצדקה בקופה, וכך 'אידי דטריד למיפלט לא בלע, אבל אם לא - הרי שזה נכנס אצלו וחודר אצלו. כך הוא סיפר לי שהוא שמע מהמשגיח ע"ה.

אין דבר רע מתגלגל על ידי קיום מצות צדקה

צריכים להתחנך בדבר הזה ולתת, וכמה שיתן האדם לצדקה - מובטח לו שלא יחסר לו. אין דבר רע מתגלגל על ידי הצדקה, שנאמר 'זהה מעשה הצדקה שלום' (ישעיהו לב יז). לא נזק ולא הפסד ולא שום דבר אחר (רמב"ם הל' מתנות עניים פרק י ה"ב, וע"ע מגיד דבריו ליעקב חלק טו, פרשת משפטים תשע"ט, עמוד ט).

האדם בעולם הזה כגבאי צדקה

אדם צריך לדעת: בעולם הזה הוא בגדר 'גבאי', אם קיבלת 'עושר' ו'נכסים', בשמים בוחנים בודקים ומסתכלים, אם באמת תורם ונותן, וחוזר ותורם ונותן (לא רק פעם אחת), אומרים בשמים: 'הגבאי הזה הוא גבאי נאמן, הוא פועל כמו שצריך, כמו שהתורה ציוותה, ולכן יש לו ברכה בממונו. זה מצמיח דברים טובים. הזורע צדקות - יצמיח ישועות. אבל אם רואים שהוא בגדר של 'עכברא דשכיב אדיגרי', בשביל מה נתנו לו את זה? לוקחים לו את זה, ויורש ומקבל את זה מישהו אחר שיעשה עם הממון הזה דברים טובים. וזה יסוד גדול להבין על הרבה אנשים שבסוף כל הממונות שלהם נאבדים והם יוצאים מופסדים. זה היסוד.

'עין טובה'

בפרט צריך לחנך ולהרגיל את עצמו שיהיה לו 'עין טובה' גם בתוך ביתו, שלא יעשה על כל פרוטה ופרוטה חקירות שתי וערב, להיכן יצא השקל הזה, והגרוש הזה, חוקר את הבן והבת ואשתו וכולם, חקירות של הקג"ב.. הוא צריך לדעת בדיוק פירוט מפורט עד סוף פרוטה אחרונה להיכן זה הלך.. זה מצב איום ונורא. 'עין טובה' לא מפסידים ממנה. אמרו רבותינו במדרש (במדבר רבה פר' ט ס"ב, וראשית חכמה שערי הענוה פ"ה): הוותרינים יש להם ברכה בתוך ביתם. ולא רק בתוך הבית. אלא בכל דבר ודבר אדם לא יעשה 'חשבונות' מיותרים. אלא יתן ויחזור ויתן, וזו הברכה הגדולה שיכולה להיות לו. ה' יהיה בעזרנו ברוך ה' לעולם. אמן ואמן.

מתוקים מדבש

נטפי לקח מפרשיות השבוע
מאת הגאון רבי **יעקב ישראל הכהן בייפוס** שליט"א
בעל מחבר "ילקוט לקח טוב"

לקחי פרשת כי תשא מסייעים לשימור פירות הפורים

תמו ימי הפורים, נדמו קולות מצהלות היין, לכאורה שבנו אל מסלול השיגרה. אמרנו "לכאורה", כי אלה הסבורים שמלה זו יתירה היא, לוקים בחסר. עליהם יאמר: "סרו מהר מן הדרך אשר ציויתים". אתמול שלשום היינו על פסגות מעמד קבלת התורה מרצון, ואיך יתכן לסור כה מהר? כדי שזה לא יקרה חלילה, עלינו ללמוד משגיאות העבר, ואז לא נאמר "עוד פורים עבר", אלא "פורים נוסף התווסף".

מה לימד אותנו העבר? אומר המדרש (שמו"ר כז, ט): "משל למלך שאמר לעבדיו 'שימרו לי ב' כוסות הללו', והיה דיאטריטא [כלי יקר מאוד]. א"ל: 'הוי זהיר בהם'. עד שהוא נכנס לפלטין, היה עגל אחד שרוי על פתח הפלטין, נגד העבד ונשבר אחד מהם, והיה העבר עומד ומרתית לפני המלך. אמר לו [המלך]. למה [אתה] מרתית? אמר שנגחני עגל ושבר א' משני הכוסות. א"ל המלך: 'א"כ דע והזהר בשני'. כך אמר הקב"ה: 'ב' כוסות מזגתם בסיני, נעשה ונשמע, שברתם 'נעשה' - עשיתם לפני עגל, הזהרו ב'נשמע'".

אומר הגר"ש פינקוס זצ"ל בספרו "תפארת שמשון". עם ישראל קיבלו מהשי"ת שתי מתנות נפלאות. "נעשה" - קיום המצוות, ו"נשמע" - לימוד התורה. כשחטאו בעגל שברו את ה"נעשה" דהיינו המתנה של קיום המצוות נשברה, ושוב אין קיום המצוות בשלימות. בא הקב"ה והזהירם: היזהרו במתנה השניה.

אמר על זה אדם גדול אחד, שהמדרש הנ"ל מלמדנו שאחרי חטא העגל, עיקר תפקידו של היהודי הוא לימוד התורה! בו יש להשקיע את כל הכוחות,

להיזהר לבל נאבד חלילה מתנה זו! היום רואים בקירוב רחוקים לאביהם שבשמים, שהחזרה בתשובה תוקעת יתד רק אצל אלה שהתחברו ללימוד. במשך כל הדורות היה זה דבר פשוט אצל כל יהודי, שעיקר עסקו יהיה בתורה. הרמב"ם מצייר לנו (בהלכות תלמוד תורה פ"א ה"כ) כיצד היה נראה "בעל-בית" בעבר: "כיצד? היה בעל אומנות והיה עוסק במלאכתו שלוש שעות ביום, ובתורה תשע". מאז ומתמיד, היה זה אושרו הגדול של האדם היהודי שבכל מצב שאליו הוא נקלע, תמיד הוא היה צמוד ללימוד התורה. סערות התקופה, קשיי פרנסה, ליקויים בריאותיים ועוד, לא פגעו באושרו הפנימי ובסיפוק הגדול שהיה לו בעסק התורה. עד כאן תורף דברי הרב פינקוס.

אושר זה הינו נחלת בני המשפחה כולה, כאשר הם יודעים להעריך בצורה הנכונה את גודל עוצם ענין העסק בתורה. מכאן נובעת מסירותן הגדולה של נשות דורינו לסייע לבעליהן, ולאפשר להם ללמוד ללא דאגת פרנסה ושאר צרכי הבית ומה שנכלל בעול דרך ארץ.

על רקע זה גדלים ילדי הדור הבא עם גאווה פנימית על הבית שלהם שהוא בית של תורה. הם לומדים מהר מאד כי לא וילה מפוארת או מכונית מדגם חדיש או מיושן יהוו עבורם מקור גאווה וסיפוק. כשהם מקבלים את החינוך הנכון הם יודעים שאבא שלהם והאמא שלהם הם חשובים ויקרים, והם אינם פוזלים לעבר כל מילי דעלמא, אשר אצל הרחוקים נחשב לחשוב. רק מה שהוריהם החשובים מחשיבים, זה מה שחשוב באמת גם בעיניהם.

השמחה בכלל ושמחת התורה בפרט, חייבת להדהד באזנינו בימים שאחרי יום הפורים. ביום זה חיזקנו את שמירת ה"כוס" של "נשמע" אשר נותרה בידינו אחרי חטא העגל, והעלינו על ראש שמחתנו את "ליהודים היתה אורה" - זו תורה. הרי זהו יום קבלת התורה מרצון, ועלינו להיזהר בימים אלה לבל יקרה לנו חלילה "סרו מהר", ולחזור חלילה לשיגרה.

התוסף לנו "פורים תש"פ", והוא יהווה לנו שליבה נוספת בסולם העלייה וההתקרבות אל ה' יתברך ולעבודתו.

פרשת פרה - טהרה מטומאת מת

בפרשת טומאת המת פתחה התורה באופן שונה מהלשון השגורה בשאר מקומות, דבכל מקום הצורה הרגילה של תיאור מעשים רבים שסובבים ענין אחד כמו סדר הקרבת קרבן עולה, מנחה, יולדת ועוד, היא שמתחיל הכתוב או מסתיים ב"זאת תורת העולה", "זאת תורת המנחה" וכן כולם. טומאת מת יצאה מן הכלל במה שהפרשה אינה פותחת ב"זאת חוקת תורת הפרה" או "זאת תורת הטהרה", אלא "זאת התורה". הלא דבר הוא - טמא מת בכלל כל הטמאים היה, ולמה יצא עד שנקרא זאת חוקת התורה. מהו הדבר הנלמד שהוא כללי לכל התורה כולה (וכשם שבטומאת המת יצא מן הכלל, כך בטהרת המת וכמו שיבואר).

זאת חוקת התורה

פרה אדומה נקראת 'חוקה'. אף שנחלקו הראשונים במה היא חוקה, אם מצד שנעשית בחוץ או מצד שמטמאת את הטהורים, אבל מוסכם שהיא חוקה. ויש להבין את ההגדרה המיוחדת של הטהרה מטומאת המת כ"חוקה", דלכאוף כל ענין הטומאה והטהרה בכלל החוקים. הלא אין לנו תפיסה כיצד הטומאה מגיעה ואיך טבילה במקוה מסלקת טומאה, כמו שכתב הרמב"ם בסוף הלכות מקוואות (פ"א הלכה יב) "דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גזירות הכתוב הן, ואינן מדברים שדעתו של אדם מכרעתו והרי הן מכלל החוקים, וכן הטבילה מן הטומאות מכלל החוקים הוא וכו'". ומ"מ דווקא פרה אדומה היא הנקראת בכל מקום "חוק", עד

שאינם מחדשים דבר מלבם וכל תורה שבע"פ רמוזה בתורה שבכתב שהיא תמימה וח"ו שהיא חסירה כלום".

² ויעוין בספר עלי יונה לר' יונה מרצבך שסידר ג' סוגי אסמכתאות.

³ נראה פשוט שגם לדעת הרמב"ם שאסמכתא היא כמליצת השירים, יש מקום להבין את נועם המליצה איך היא נקשרת בענין הפרשה.

"אמר ריש לקיש אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באוהל" (ברכות סג).

ב' דרכים בדרשת אסמכתא

בספר תולדות אדם (להמגיד ר' יחזקאל פייבל מרואי פני הגר"א) שחיבר על ר' זלמל"ה מוואלוז'ין, מתייחס למחלוקת קדומה בין הראשונים בענין דרשת אסמכתא. האם אסמכתא בעלמא שמצינו בהרבה מקומות בחז"ל היא דרשה ששייכת לפסוק ולפרשה שבו נכתבה כשאר דרשות חז"ל. או שחז"ל השתמשו בפסוקים להזכיר דין או ענין אחר שהתחדש, שמאחר ואנשים רגילים ומכירים בפסוקים, רצו שבעת הגיונם בפסוק ייזכר דין נוסף ואע"פ שאינו שייך לפירוש הפסוק כלל.

ובפשטות, דברי הרמב"ם כהדעה השניה (וכמו שמביא הרמ"א בהקדמה לספר מחיר יין מן המורה נבוכים (ח"ג פמ"א)), אולם הריטב"א במסכת ר"ה¹ (טו) וכן המהר"ל כותב בהרחבה (באר הגולה באר א) שח"ו לומר כן, אלא אסמכתא היא דרשה ששייכת לענין הפרשה ויונקת מהפסוקים.² וא"כ עלינו לפרש איך ענין המיתה באהלה של תורה נרמז בפרשה לא רק בלשון הכתוב אלא הפרשה כולה באה לבטא את הרעיון המרכזי הזה.³

זאת התורה

נראה מדברי חז"ל שדקדקו בדרשה זו שהפרשה באה ללמד על כלל התורה ולא על דבר פרטי.

¹ ז"ל הריטב"א "שכל מה שיש לו אסמכתא מן הפסוק העיר הקדוש ברוך הוא שראוי לעשות כן אלא שלא קבעו חובה ומסרו לחכמים, וזה דבר ברור ואמת, ולא כדברי המפרשים האסמכתות שהוא כדרך סימן שנתנו חכמים ולא שכונת התורה לכך, ח"ו ישתקע הדבר ולא יאמר שזו דעת מינות הוא, אבל התורה העירה בכך ומסרה חיוב הדבר לקבעו לחכמים אם ירצו כמו שנאמר ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך, ולפיכך תמצא החכמים נותנין בכל מקום ראייה או זכר או אסמכתא לדבריהם מן התורה, כלומר

שפירש רש"י שכוונת הפסוק "שם שם לו חוק" דקאי על פרה.

וכן מדוקדק לשון התורה שכתבה באופן כללי על פרה אדומה לשון "זאת חוקת התורה", שהיא לבדה מקבלת את השם 'חוקה' והיא מבטאת את ענין החוקיות של התורה. עוד מצינו שפירש רש"י בריש הפרשה "לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חוקה, גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה" הרי שמצוה זו במיוחד קרויה חוקה. וכשם שדקדקנו לעיל לענין טומאת המת כך יש לדקדק בטהרת המת שנאמרה בלשון כללי.

אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני

הנה דרשו חז"ל במד"ר בפרשתן (וכן בקה"ר פר' ז) את דברי שלמה המלך "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני" (קהלת ז כג) על פרה אדומה⁴, ויש להתבונן בפסוקים בקהלת ובכלל ענין הפרשה שם על מה נסובו הדברים, ואולי מתוך כך נזכה להבין דברי חכמים וחידותם כיצד הם קשורים לפרה אדומה. בתחילת הדברים שלמה המלך מברר את הבל החיים בעוה"ז, ואמר מתחילת הפרשה השניה של קהלת (פ"ז) "טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה באשר הוא סוף כל האדם והחי יתן אל לבו. טוב כעס משחוק כי ברוע פנים ייטב לב. לב חכמים בבית אבל ולב כסילים בבית שמחה...". שלמה המלך נותן בפרק הזה הסבר מפורט כמה הבל הבלים כל חיי עולם הזה, ומגיש הדרכה שלימה איך לא לשקוע בדמיונות הרגשיים של בני האדם סביב חיי ההבל של העולם הזה. הדרכה שתסייע לאדם שלא יתן להבל העולמי לקחת לו את המוח ואת הלב. אחר כל זה מסיים ואומר "כל זה נסיתי בחכמה, אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני". וכאן הוא מודה ואומר שאחר כל ההדרכות וכל ההסברים שבאים לשכנע את האדם שכל העולם הזה הבל הבלים, וכמה ראוי שירגיל את עצמו לרצינות ואחריות כאן בעולם, עדיין יתכן

שפתאום הוא מוצא את עצמו נופל תחת חיוכו המרושע של היצר הרע.

היצר הרע הוא משהו לא הגיוני שגונב את האדם מהתכליות שלו. האדם הוא היצור היחיד שפועל לפי סוף מעשה במחשבה תחילה, ולפי זה בנה שלמה המלך את ההוראות וההדרכות במלחמת היצר. אבל הוסיף ואמר - האדם ההגיוני הוא כשלון חרוץ, כי א"א להעמיד את האדם במצב שיכול להתמודד עם יצה"ר ויהיה שמור מהשפעות לא הגיוניות. היצה"ר לא בנוי על הגיון אלא בנוי ופועל באופן שהוא שם את האדם במאסר, ולכן ההתמודדות איתו היא בנקודה הזאת ולא במלחמה הגיונית.

היצה"ר - מאסר וחושך

וכן מצינו מאמר חז"ל שמורה כיצד היא דרכה של תורה במלחמת היצר: "א"ר שמואל בר נחמן א"ר יוחנן מאי דכתיב 'על כן יאמרו המושלים וגו', המושלים אלו המושלים ביצרם, בואו חשבון בואו ונחשב חשבוננו של עולם, הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה" (ב"ב עה:). ומדייק הגר"א שקודם שבאים חשבון צריך להיות "מושל ביצרו". ומבאר שיש באדם שני מיני רעות: האחת מצד שהאמת לא ידועה או לא ברורה לו, והאחרת שגם אחר שידע האדם את האמת, קשה לו להשתחרר ולפרוש מהרגלי נעוריו שאחוז בהם בחבלי בוז והולך אחר הנאותיו ותאוותיו. שתי הרעות הללו מרומזות בפסוק "לאמר לאסורים צאו, לאשר בחושך הגלו" (ישעיה מט ט) - היינו שלא די ליושבים בחושך הטעויות, להיגלות האמת ולצאת מן הטעויות, אלא יש לו לאדם להקדים ולצאת מהמאסרים בהם הוא אסור.

זהו מה שאומר שלמה המלך שהתחיל לעיין ב'הוללות רע' - בכוחו של הרע לשבש את בני האדם שאף שידעו את האמת, בכל אופן רוצים את ההבל. וממשיך וממשיל את היצר הרע לאישה רעה - "מוצא אני מר ממות את האישה אשר היא מצודים וחרמים לבה, טוב לפני

⁴ "אמר שלמה על כל אלה עמדותי, ופרשה של פרה אדומה חקרתי ושאלתי ופשפשתי, אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני".

האלוקים ימלט ממנה" - ומשם ואילך ממשיך הספר לבאר לאדם את ההתמודדות שלו מול היצר הרע שידע שהמצב הראשוני שלו בהתמודדות הזאת אינו שקול. אם הוא היה שקול הוא היה יכול לבחון ולבחור באמת, אבל מאחר והוא במצב של אחר החטא כמו שכתוב שם "והאלוקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים" - המצב הבסיסי של בני האדם הוא שהם מרוחקים מהאמת ויש להם משיכות שיכולות לפגוע בהם.

א"כ מה השייכות בין הפרשה הזאת לבין הפרה אדומה?

גוף ונשמה

נראה להציע פירוש הדברים בצורה פשוטה.

ננסה למסור שיחה - ויכוח בין הנשמה לגוף. הזהות של ה'אני' של האדם קשורה הן לזהות שלו כבעל הגוף והן לזהות העמוקה שלו כבעל הנשמה שממנה השייכות לדביקות האלוקית, ומתוך זה נחלקו הנשמה והגוף כאן בעוה"ז. הגוף אומר: בוודאי שהנשמה חשובה מאד, אבל עיקר החיים כאן בעולם הזה הם בסדרי הגוף, ההצלחות והחסרונות הם כאן בעולם, הא קמן שאדם מרגיש טוב בהרבה מיני עונג שהעולם מציע. אמת שהנשמה חשובה לאדם כדי לרצן אותו מעט ולתת לו ויסות של טעם טוב כדי שלא יהיה חטפן שוטה, וישחית את כל כוחותיו בלי גבול, אבל עיקר החיים כאן הם צורך הגוף והנשמה באה רק כתבלין להרגיש מעט רוממות בחיים.

ואילו הנשמה אומרת לגוף - עיקר החיים הם חיי עולם, והחיים כאן הם מקום העבודה לחבר את עניני הגוף אל מה שהנשמה מכוונת ושואפת להגיע לאותם חיי עולם. מה שנראה שעניני הגוף הם חזקים ועיקריים, אין זו אלא תופעה מאד קצרה מאד, העוה"ז הוא רק מקום הכנה לעולם

הבא וככל שהאדם יתחבר לעניני הנשמה כך יקבל חיי עולם. אין תפקיד הנשמה רק להנעים את חיי הגוף עם השגות גבוהות של ידיעת האלוקות וכיו"ב, אלא הגוף צריך להיות הנושא כלים של הנשמה.

איך פושטים חקירה כזאת? כשהם נפרדים זה מזה. ואז - "חמור מכולם המת שהוא מטמא באהל מה שאין כולם מטמאין" (כלים א ט) - המת הוא אבי אבות הטומאה. מה קרה לגוף שנהיה אבי אבות הטומאה? מה הגיעו לטומאה חמורה שאינה מצויה אף בגוי ומטמא באוהל?

מכאן מוכח שכל המציאות של הגוף שהוא משמש כלי לנשמה, וכשמסתלקת הנשמה נופלת טומאה נוראה של דיחוי וריחוק. בלה"ק טומאה היא כמו לכלוך, ובשעת מיתה וקבורת המת האדם נמצא בשיא הניוול של כבוד הבריות. ואומר הגר"א (בפירוש איכה ע"ד הרמז) שבשעת המיתה הנשמה קושרת מספד על הגוף שהיה כלי לנשמה, והיו אוכלוסין שלמים שחיכו לפעולות שלו בעוד הנשמה בו וכעת נסתלקה ממנו ואין לו בחירה ואינם יכולים לצאת לפועל. כעת, "לפי חיבתן היא טומאתן" (ידים טו) לפי גודל המעלה אליה הגוף היה שייך, כך ניכר בו החיסרון ולפי זה גודל הטומאה. וכמו שמובא בספר החינוך ובאוה"ח שהטומאה מגיעה לגוף לאחר המיתה כמו זבובים שמחכים ובאים לכלי שהיה בו הדבש⁵.

ממית עצמו עליה - בתענוגי הגופים

בזה נפתחה ההבנה לכלל הפרשה באסמכתא שסמכו חכמים "זאת התורה אדם כי ימות באוהל - אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה". היחס שלנו לגופו של מת - אבי אבות הטומאה - מוכיח את הארעיות הגוף בחיי שעה, ואת תכליתו האמיתית להיות כלי לנשמה ולהביא את האדם למצבו האמיתי בחיי עולם. וכך מפרש רש"י (איוב כח יג) שהמיתה שימית

⁵ ז"ל האוה"ח (בפרשתן יט ב) "וכבר המשלתי במקום אחר ענין זה לבי כלים שהיו אצל בעל הבית אחת מלאה דבש ואחת מלאה זבל ופינה אותם והוציאם לחוץ מהחדר אותה שהיתה מלאה דבש מתקבצים לה כל הזבובים והרמשים ואתה שהיתה מלאה זבל הגם שיכנסו לה קצת מהרמשים לא ישוה לשל דבש, כמו כן אדם מישראל שמת להיותו מלא קדושה המתוקה והעריבה בצאת

הנפש ונתרוקן הגוף יתקבצו הקליפות לאין קץ שהם כוחות הטומאה התאבים תמיד להדבק בקדושה ליהנות מהערב, ולזה יטמא באהל ואפילו אלף בתים מקורים ואחת פתוחה לחברתה הטומאה תמלא כל החלל המקורה, מה שאין כן אשר לא מזרע ישראל להיותו מושלל מהקדושה אין כל כך התקבצות הטומאה אלא חלק הממית הנדבק בגוף, ואשר יסובב הכל היא התורה".

האדם את עצמו היא בתענוגי הגופים ובהימשכות אחרי עניניהם. וכמו שאמרו חז"ל בהרבה מקומות - "הרוצה לחיות ימית את עצמו - הרוצה למות יחיה את עצמו" (תמיד לב). "רצונך שלא תמות, מות עד שלא תמות" (מסכת דרך ארץ). ואין הכוונה שלא לאכול ולא לשתות ולא להתקיים, אלא המכוון הוא לבטל את האידיאליזציה שיש לחיי הגופים, ולשלול את ההנחה שהנשמה באה רק לעדן את חיי הגוף.

מתוך הפרשה הזאת של קובעים את היחס הנכון שבין הגוף לנשמה, שהגוף נועד להיות כלי לשמש את הנשמה. וכאן גם ישנה הדרכה כיצד לחיות נכון את החיי שעה.

טהרה מטומאת מת

מכוח הדברים הללו, נעתיק את עצמינו להבין את ענין הטהרה. הטהרה מטומאת המת חייבת להיות גזירת הכתוב, כי האדם במצבו הנוכחי לאחר חטא האדם הראשון כרוך בו המיתה, הוא שייך לחיי שעה ועליו להתבלות בעפר לפני שיגיע לחיי עולם. כל הנוגע במת או באוהל המת, שייך למציאות של מיתה. לכן סדר הטהרה מטומאת מת חייב להיות "חוקת התורה" - לא לפי המסגרת של החיים של סדרי העוה"ז, אלא לפי הבחנת החיים העליונים, אלו ה'מים חיים' שהם מעבר לחיי הגוף, המגיעים בדווקא לאחרי שריפת הפרה.

האדם נטהר על ידי המים חיים, בצירוף השריפה של הפרה. בשריפת הפרה יש את הביטול של כל החומריות, (הפרה היא אדומה ויש בזה רמז, דהרבה עניני החיסרון והמוות יש להם שייכות לצבע אדום, ויש בזה ביטול חיי הגשמיות) ולאחמ"כ באים ה'מים חיים' שאין מים אלא תורה ומביאים על האדם חיות ממקום אחר.

חוקת התורה - טהרה

כמו הטהרה שבאה ע"י הפרה כך היא הטהרה שבאה ע"י התורה. השייכות של בני אדם לחיי עולם שהוא בבחינת "עין לא ראתה אלוקים זולתך", לעולם של מושגים שאינם נתפסים

במושגי העולם הזה - היא שמוציאה אותם מטומאת מת.

צורת הטהרה היא "גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושיה בעולם הזה ובעולם הבא" (אבות וז) זה הכלל של "חוקת התורה" שהתורה מופיעה כדבר שמעל הסדרים האנושיים, שהאדם מסור לפי רצונו של הקב"ה "כי עמך מקור חיים". ההבחנה של התורה כמציאות שמעבר למציאות המוגבלת שלנו, יש בה חלות של החיבור האלוקי עם האדם שהוא המביא אותו לחיי עולם. זאת הבחנת חוקה. האדם יכול להשתייך לסדר שלא שולט בו מיתה.

וכן מצינו בחז"ל שהעולם העליון הוא עולם הפוך לגבי העולם הזה, ומ"מ רבנן "כי היכי דחשבינן הכא חשבינן התם" (ב"ב י:), כיון שבהם חל הסדר המושלם העליון שבצילו של הקב"ה, גם כשהם חיים בתוך המציאות הנוכחית שלא מכירה במושגים האלו. זהו "יראת ד' טהורה עומדת לעד" - "אמרות ד' אמרות טהורות, כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתיים" - סדר ההיטהרות האמיתית מטומאת מת הוא רק ע"י שיודעים וחיים את השייכות של העולם כאן להשפעת החיים העליונה, שמחיי עולם נגזר המציאות של חיי שעה ולא לפי סדרי חיי שעה שכלים ונגמרים כמו שרואים בטומאת מת.

בזה התפרש ענין השייכות בין מאמר חז"ל לפרשה וענין החוקה, והתבארה האסמכתא של חז"ל ברמז בפסוק של "זאת התורה" - בתורה מצוי היסוד והשורש שהיא הנותנת חיים לעולם. ואילו חיי הגוף אינם חיים אלא נועדו לשמש לחיים האמיתיים. לכן סדר החיות של התורה תלויה בממית עצמו עליה.

"אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני" - כששלמה המלך ביקש לההביל את חיי העוה"ז, ביקש טעם פרה איך יכול להשיג סדר כזה להיות דבוק בחיי עולם בתוך חיי שעה. וענה ואמר שאין לזה תפיסה בשכל האנושי, וכמו שאומר אח"כ "אני פי מלך שמור ועל דברת שבועת אלוקים" (קהלת ה ב) זהו האופן של חוק - להשתייך לסדרים אחרים, ואז החיי עולם דוחים ומרוממים את החיי שעה.

קריאת פרשת פרה מהתורה

והיינו אזהרה על הבי"ד וכללות הציבור להודיע דיני הטומאה לבני"י ואף בזה"ז דבמהרה יבנה ביהמ"ק ויצטרכו כל ישראל להיות טהורים ליום י"ד בניסן להקרבת ואכילת הפסח, והקריאה דפורה הוא אזהרה והודעה להשומעין בדיני הטומאה. והנה אף לדבריו זהו אמנם חיוב שמיעה לכל אחד, ואכתי אינו מבואר דכ"א בעי לצאת ידי הקריאה, דמלשון השו"ע משמע דצריך לכיין ולצאת, ובפשוטו מדין שומע כעונה, ויוצאים יד"ח ע"י הקורא ובעינין בר חיובא להוציא את הרבים יעויין סי' רפ"ב, ואילו להברכת פרץ אין זה כי אם חיוב שמיעה גרידא.

והנה הלבוש ריש סימן תרפ"ה כתב דבר חדש, וז"ל השלישית פרשת פרה אדומה, והיא בשבת שקודם פרשת החודש שכן היא שריפתה במדבר סמוך לניסן, כדי להזות בה את ישראל באפר החטאת מיד אחר הקמת המשכן, כדי שיהיו טהורים ויוכלו לעשות את הפסח בזמנו, לכך קורין פרשה זו להתפלל לפניו יתברך שגם עלינו יזרוק מים טהורים במהרה וכו'. **ויש אומרים גם כן שהיא מדאורייתא מהאי טעמא.**

ומתבאר מדברי הלבוש ביסוד דין קריאת פרשה פרה, מדין תפילה אתינן עלה, ומתקיים בקריאה זו תורת תפילה לפניו יתברך שגם עלינו יזרוק מים טהורים במהרה, כדי לעשות הפסח בזמנו. והמשנה ברורה העתיק טעם הלבוש דטעם הקריאה מדין תפילה הוא. וכפי הנראה איכא מעלה מיוחדת דתפילה המתקיים בקריאת התורה דפרשה זו. דאל"כ למה לתקן קריאת הפרשה ולא תפילה מסוימת, וע"כ נאמר מעלה מיוחדת דתפילה בקריאת פרשת פרה.

ואמנם הוסיף בזה הלבוש, דמטעם זה י"א שהיא מדאורייתא. והעיר המלבושי יו"ט, ואין בזה שום טעם, דמה טעם יש בזה שהתורה תחייב לקרות הפרשה, וכן הקשה האל"י רבה על אתר. ודברי הלבוש צע"ג.

מקורות החיוב מהתורה, ובביאור דברי הלבוש דהוא ממצות קרבן פסח

איתא בשו"ע סימן קמ"ו סעיף ב', "פרשת זכור ופרשת פרה שהם בעשרה מדאורייתא שצריך לכיין ולשמעם מפי הקורא", וכ"כ בס' תרפ"ה, ומקורו מדברי הראשונים ריש פ"ב דברכות. וכתב ע"ז המג"א לא ידענא היכא רמיזי בתורה לחיוב קריאתה. ובמשך חכמה פרשת חוקת כתב דמקורו מהתורה, מריש יומא דילפ' מקרא זה הדבר אשר ציוה ה' לעשות לכפר עליכם, "לעשות" זה מעשה פרה, "לכפר" זה יוה"כ, ואמרינן שם ביומא ה' ע"ב זה הדבר אפילו דיבור מעכב דהיינו מקרא פרשה, וכתב רש"י יומא סח ע"ב, דהמקור דכה"ג קורא ביוה"כ הוא מהתורה מהך קרא דזה הדבר, וא"כ הוא הדין בפרה אדומה דילפי' מהך קרא דלעשות זה מעשה פרה, כמו"כ זה הדבר אפילו דיבור מעכב.

ואמנם כ"ז מקור בזמן דנעשה מעשה פרה, בהא נאמר דין קריאה כיוה"כ דבעי מקרא הכהן, ואכתי בזה"ז ליכא מקור, ובערוך השולחן סעיף ז' כתב דהרי כתיב בפרשת פרה שתי פעמים לחוקת עולם, וחד מינייהו ללמד שאף בזה"ז אפשר לטהר באפר פרה, וחד מינייהו שגם בזה"ז יש חיוב קריאה. והנה אף להערוך השולחן דנאמר חיוב בזה"ז במקרא הפרשה מ"מ אינו מבואר החיוב שמיעה לכ"א, דהרי מקרא הפרשה דכה"ג ביוה"כ, להדיא במתני' דיומא דליכא חיוב על כל אחד כדאיתא ס"ח ע"ב במתני' שמי שרצה לראות פרים הנשרפים לא שמע את קריאת הכה"ג, וא"כ ה"ה למקרא דפרשת פרה, ואכתי צ"ב מנין החיוב שמיעה על כל אחד.

ובברכת פרץ למרן הסטייפלר כתב דמקור החיוב לפרה, ממאי דאיתא בפרשת מצורע "והזרתם את בני ישראל מטומאתם".

לע"נ ר' צבי יצחק בן ר' משה אהרון זצ"ל

חלוק מ"ע דקרבת פסח דחלות חיובו חל אף קודם זמנו, וזהו דאיתא בסוכה דאי לאו מטעם עוסק במצוה הרי נאסר לבני" לטמאות עצמם קודם הפסח, והיינו טעמא דמחויב להכין עצמם להקרבת הפסח אף קודם זמנו כמש"כ האור שמח.

ודאתינן להכי נראה לבאר בזה דברי הלבוש, דכתב דבקריאה זו דפרשה פרה עניני תפילה שיזרוק עלינו מים טהורים במהרה, כדי שיהיו טהורים ויוכלו לעשות הפסח. והיינו דאיכא תפילה מיוחדת בהאי קריאה. וכיון שנתבאר דמחמת מ"ע דקרבת פסח זהו מחייב לכל אחד להכין עצמו ולדאוג לקיום מ"ע דפסח, א"כ מדיני השתדלות במ"ע דפסח הרי הוא מחויב לכל טצדקי לדאוג לקיים קרבן פסח, וכיון דנאמר בקריאת פרשה זו מעלת תפילה מיוחדת שנהיה טהורים, א"כ מדין מ"ע דקרבת פסח בעינן למקרא פרשה זו, דפרשת פרה.

ואתיין היטב קושית המלבושי יו"ט והא"ר, דאכתי מאיזה מצוה מחויב לקרוא פרשת פרה. ולהמבואר זהו ממ"ע דקרבת פסח דנתחדש בזה דחל חיוב על כל אחד להכין עצמו לקיום חיובו דקרבת פסח וכמש"נ באור שמח, וכדמוכרח בשיטת החיי אדם, וכמש"נ.

ואכתי איכא לדון בזה, דהרי טומאה דחויב בציבור, וא"כ במהרה בימינו יביאו קרבן פסח אף בטומאה, ומ"מ י"ל כיון דקי"ל דדחויב בציבור כמש"כ הגר"א ה' מילה, ואיתא ביומא דבעי לאהדורי אטהורים, א"כ אכתי בכלל ההשתדלות למ"ע דקרבת פסח בטהרה, ויל"ע.

והנה לדברי הלבוש נחא מש"כ המחבר דכ"א מחויב לצאת יד"ח, דאין זה אך חיוב שמיעה, אלא מתורת תפילה דכ"א. ויל"ע לפ"ד, בחיוב נשים בקריאה זו, דכיון דמחויבות במ"ע דקרבת פסח, א"כ אף לדידהו בעי לתפילה דפרשה זו כדי שיהיו טהורים ויוכלו לעשות הפסח. ואולי מופקעות הם מתפילה הבאה ע"י קריאת התורה, וצ"ע.

ולדברי הברכת פרץ, אה"נ לכאורה נשים מחויבות מדין והזרתם לבני" דאף הם בפרשת טומאה, והוא מחודש טובא לפטור נשים מזכור כמש"כ לעיל, ולחייבם בפרשת פרה.

באופן דנתבאר כמה מקורות להדין קריאה דפרשת פרה מהתורה, ולדברי כולם אכתי לא שמענו חיוב קריאה על כל אחד, מלבד מדברי הלבוש דמתורת תפילה אתינן עלה בהא כ"א בעי לצאת יד"ח, וחיובו מה"ת ממ"ע דקרבת פסח, וכמש"נ.

ב

איתא בשו"ע סימן קמ"ו סעיף ב', "כיון שהתחיל הקורא לקרוא בס"ת אסור לספר אפילו בד"ת וכו' ויש מתירין לגרוס בלחש

והנראה לומר, ובהקדם דברי הנשמת אדם סי' ס"ח דחדית לן, שהנמצא במקום דאין שופר, דאינו מחויב לעקור דירתו בער"ה כדי לקיים מ"ע דשופר, ובטעם אחד כתב כיון דיום ר"ה גורם ומחדש חיוב שופר, ואילו קודם ר"ה אכתי אינו מחויב במ"ע דשופר, וכשבא ר"ה הרי הוא אנוס יעו"ש היטב.

ודברי החיי אדם תמוהים, מסוגיא ערוכה סוכה כ"ח ע"ב, דאיתא התם, דהמקור דעוסק במצוה פטור מן המצוה מהא דבני" טמאו עצמם לעצמות יוסף ואף דעי"ז נטמאו ואינם יכולים להקריב הפסח מכח טומאתם, וע"כ מותר להם להטמאות מדין עוסק במצוה פטור מן המצוה, יעו"ש היטב.

ומבואר להדיא, דלולי הטעם דעוסק במצוה, הרי מהתורה אסור להם לטמאות עצמם דעי"ז לא יוכלו לקיים חובתם דקרבת פסח. ואף דאכתי זמן הקרבת הפסח לא בא, מ"מ המצוה גופא דפסח מחייבת לדאוג לקיומו אף קודם זמנו. וא"כ מאי שנא משופר דכתב החיי אדם דאינו מחויב בערב ר"ה לדאוג לקיומו ומהאי טעמא לא בעי לעקור דירתו, דזמן החיוב דשופר מתחדש אך בר"ה גופא ולא קודם, וזהו להדיא דלא כמבואר בסוכה, ובעיקר הראיה מסוגיא זו כבר עמד בזה המנחת חינוך מצוה ה' ואבני נזר או"ח סימן שכ"א, וצ"ע.

והנראה בשיטת החיי אדם, ע"פ הא דיסד לן האור שמח פ"א מה' קרבן פסח הי"ח, וז"ל וכיון שכן נתבונן נא במצות הפסח דנאמרה לישראל הלא כיון שהן בדרך רחוקה או חוץ מאכילתו או חוץ מעשייתו פטורים מפסח אימת יבא החיוב עליהן, ועל כרחין דהחיוב חל עליהם מקודם י"ד שיכינו עצמם ליטהר ולעשות הפסח וכו', א"כ חזינו דהחיוב של פסח רמיא מקודם שהגיע זמן שחיטתו ואולי החיוב רמיא מיום ששואלין ודורשין קודם הפסח כמו דאמרו לענין ביעור יעו"ש. וכיון דכבר מחויב במצוה זו של עשיית הפסח להכין לה דאל"כ איך יעשו ישראל הפסח הלא כולם יהיו בדרך רחוקה ומכ"ש נשים שאינן מחויבות לעלות לרגל, וכו', ואינו דומה לכל הנך שלא הגיע זמנם מע"ש, עכ"ל.

ומתבאר מדברי האור שמח, דבעיקר הסברה מצדד כשיטת החיי אדם דכל המצוות אינו מחויב קודם זמנו. ואמנם חדית לן דדין מסוים נאמר במ"ע דקרבת פסח דבעיקר חיובו מונח דקודם זמנו בעינן לדאוג לקיומו, דכל עיקר החיוב נאמר כשהם בדרך רחוקה או חוץ מאכילתו ועשייתו וכ"ש נשים דאין להם חיוב לעלות לרגל, וע"כ נתחדש במ"ע דפסח דחל חיוב קודם זמנו.

ומעתה מיושבים דברי החיי אדם מהסוגיא דסוכה, דכ"ד לענין שופר ושאר מצות דקודם זמנם אכתי אינו מחויב בהם, ואכן

וי"א באם י' דצייתי לס"ת מותר לספר, ויש מתירין למי שתורתו אומנותו ויש מתירים למי שקודם שנפתח ס"ת מחזיר פניו וכו' ולקרות שנים מקרא ואחד תרגום בשעת קריאת התורה שרי. וכל זה אינו ענין לפרשת זכור ופרשת פרה שהם בעשרה מדאורייתא שצריך לכוין ולשומעם מפי הקורא" וכו'.

וכתב המשנה ברורה סקי"ג ד"ה ופרשת פרה, עיין ביאור הגר"א ופר"ח וש"א שכתבו דאינו עיקר, ופרשת פרה הוא מדרבנן, מ"מ לענין זה מסתברא דגם לדידן לא מקילינן כל קולות הנ"ל.

והנה בעיקר דברי השו"ע מבואר דבר חידוש, דחובת קריאת התורה היא חובת הציבור ולא בעי דכאו"א ישמע הך קריאה, וכאשר ציין הביאור הלכה ד"ה ויש מתירין. ואמנם נתחדש עוד בזה, דאף בהנך ד' פרשיות לא בעינן להציבור "לשמוע", כי אם דהקריאה מתקיימת בציבור, מלבד פרשת זכור ופרה דהם דאורייתא.

והשל"ה פליג ע"ז, וקסבר דנראה דכל הנך ד' פרשיות כעין פרשת זכור תקנוהו והכל כחדא וכעין של תורה, ולא נאמרו כל הני קולות דקריאת התורה דכל השנה.

והנראה ביסוד פלוגתתם, דלהשו"ע אף דלפרשת זכור בעי כוונה, אין זה מלתא **דקריאת התורה** דפרשת זכור, כי אם מכח דבעי זכירה בפה ולמצות זכור בעינן למיתי עלה בדין שומע כעונה ואך נאמר במצות זכירת עמלק בעי מתוך ספר, אמנם אין החיוב חובת קריאת התורה מהתורה כי אם מצות זכירה, ואשר לפי"ז בהנך ג' פרשיות לא שייך כעין דאורייתא ד"זכור" תקון, דג' פרשיות חובת קריאת התורה נינהו וככל קריאת התורה בעלמא והא דבעי לכוין בפרשת זכור, הוא מחמת המצות זכירה דמקיים בקריאת הפרשה.

אמנם דעת השל"ה י"ל כמש"כ בסי' נ"ו בשיטת הב"ח, דיסוד חיוב דפרשת זכור היינו חיוב "דקריאת התורה", ואך נאמר פרשה דאית ביה זכירת מעשה עמלק, וכיון דחיובו הוא מחיובי קריאת התורה ולזה בעי כוונת שמיעה וכדו', בזה כתב השל"ה דכל הני ד' פרשיות בחדא מחתא נאמרו ונתקנו באותו טכסיס קריאה דנאמר בהו חובת **קריאה** על כל יחיד, ובעי לכוון לצאת בהאי קריאת התורה.

והנה לענין פרשת פרה, המחבר תלה זאת במאי דהוא דאורייתא לכן בעי לכוון לשמוע ולצאת. והח"ח כתב בזה דאף דהאחרונים הכריעו דחיובו מדרבנן, מ"מ לענין זה מסתברא דליכא לכל הקולות.

והדברים צ"ב, מאי פשיטותי דהח"ח בזה, ובמאי נשתנתה פרשת פרה משקלים וחודש, דבזה היקל השו"ע הנך קולות.

ואשר יראה לומר, עפמש"כ הלבוש סי' תרפ"ה ביסוד החיוב דפרשת פרה, וז"ל, השלישית פרשת פרה אדומה, והיא בשבת שקודם פרשת החדש שכן היא בשריפתה במדבר סמוך לניסן, כדי להזות בה את ישראל באפר החטאת מיד אחר הקמת המשכן, כדי שיהיו טהורים ויוכלו לעשות את הפסח בזמנו, לכן קורין פרשה זו **להתפלל לפניו יתברך** שגם עלינו יזרוק מים טהורים במהרה וכו'. ויש אומרים גם כן שהיא מדאורייתא מהאי טעמא.

ומתבאר מדברי הלבוש ביסוד דין קריאת פרשת פרה, דהוא מדין **תפילה**, ומתקיים בקריאה זו תורת תפילה לפניו יתברך שגם עלינו יזרוק מים טהורים במהרה כדי לעשות הפסח בזמנו, והמשנה ברורה העתיקו.

והנה מש"כ די"א דמטעם זה הוא דאורייתא, ביארנו בזה בעזה"י סי' נ"ט. עכ"פ מבואר בלבוש דקריאה זו היא "תפילה", ואך נחלקו אי מה"ט הוא מחויב אף מהתורה.

ואשר לפי"ז, במאי דכתב המחבר דהנך קולות בקריאת התורה אינם נוהגין בפרשת זכור ופרשת פרה דהם דאורייתא, מ"מ לדעת הלבוש דביסוד החיוב דפרה בין אם הוי דאורייתא בין אי הוי מדרבנן, שורש אחד הוא, מלתא דתפילה, ולדין תפילה בעי כ"א לכוון ולשומעם מפי הקורא, וזהו אשר כתב הח"ח, דאף אי פרשת פרה מדרבנן, לענין הכוונה והשמיעה ליכא נפק"מ, ובכ"ג בעינן לשמוע ולכוון ובהא מתקיים תורת תפילה דפרשת פרה, ואתיין היטב פשיטותי בזה. ולפמש"כ המשך חכמה ערוך השולחן וברכת פרץ, מקורות שונים להך קריאת דפרשת פרה, ליכא יסוד לדברי המ"ב, דהרי אי חיוב דפרשת פרה מהתורה איכא מקורות שונים, ומהכ"ת דכן היא המדה אם כל חיובא דפרשת פרה מדרבנן, די"ל דהוא חד דינא עם שקלים וחודש. ואכן המ"ב לשיטתו אזיל דהעתיק בסי' תקפ"ה טעמו דהלבוש, וכמש"נ.

בשורה משמחת!

בס"ד ובזכות הרבים, ניתן להשיג את הספר

גדה אליהו

מכתביו ושיעוריו של

רבי אליהו דיסקין שליט"א

בענייני חג הפסח

חודש ניסן

יציאת מצרים

הכנה לליל הסדר

סדר ההגדה

שביעי של פסח

שיר השירים

מקרא

03-940-6465

ניתן להשיג בנקודות הבאות:

ירושלים: בחנות "ספרי הישיבה" רח' בית ישראל ליד ישיבת מיר

בני ברק: משפחת דיסקין בית שמאי 18 | 03-6192658

מודיעין עילית: משפחת דיסקין רחוב חזון איש 7 | 052-7683029

ברכפלד: משפחת סטפנסקי רחוב רשב"י 43 | 050-4178585

"לדעת"

מבחן שבועי – בדף היומי
לע"נ ר' ברוך ב"ר יוסף יום טוב ז"ל

פרשת כי תשא ~ שבת ב'-ח' ~ מבחן 10

חדש! – בעזרהי"ת תתקיים הגרלה נוספת לעושים 3 מבחנים מתוך 4, בכל חודש.

1. מטרת המבחן לעידוד חזרה שבועית על הגמרא או על סיכום, והשאלות מותאמות לכך.
2. יש להתקשר לטלפון 073-7289669 ולהירשם במערכת, ולאחר מכן להזין את התשובות.
3. ניתן לענות תשובות בטלפון עד יום שני בשעה: 04:59. וכן ברישום במייל a0527692282@gmail.com.
4. המבחן מיועד ללומדי הדף היומי בלבד. המבחן הינו על גמ' רש"י, ויש לענות בגמרות סגורות.
5. מענה נכון על 8 מתוך 10 השאלות מצרף להגרלה. לחוזרים על הגמ' או הסיכום מספיק 7 שאלות.
6. ההגרלה ע"ד רבני האירגון, בחורים שזוכים יקבלו סך 300 ₪. ניתן לשמוע שמות הזוכים בשלוחה 5.
7. לפרטים ולתרומות בטל' 050-4172898 בין 21.15-22.30 בערב.

6. נטל דבר המונח על גבי מים, האם הוא עקירה בשבת?

- א. במים ושמן הוא עקירה, ובאגוז לא הוא עקירה.
- ב. במים הוא עקירה, באגוז מחלוקת, ובשמן לא הוא עקירה.
- ג. במים הוא עקירה, באגוז לא הוא עקירה, ובשמן מחלוקת.

7. מה הדין במוציא מרשות היחיד לרה"ר דרך כרמלית או מקום פטור (לפי משמעות הגמרא ורש"י בלבד)?

- א. דרך צידי רה"י כשיש בצידם יתדות (חיפופי) חייב, דרך מקום ישיבת הסוחרים מחלוקת, ודרך מקום פטור, פטור.
- ב. בכל מקרה שעבר דרך כרמלית מחלוקת, ואף דרך מקום ישיבת הסוחרים, ודרך מקום פטור פטור.
- ג. בכל מקרה פטור.

8. מה הדין לפי רב חסדא בזרק חפץ והוא נח על עמוד למעלה מי' טפחים (גמרא ורש"י)?

- א. אם זרק מרה"ר לרה"י חייב בכל גוונא, וברה"ר פטור.
- ב. אם זרק מרה"ר לרה"י חייב רק אם יש בו מקום ד' על ד', וברה"ר פטור.
- ג. בכל גוונא הוא מקום פטור.

9. מה הדין בזרק חפץ ברה"ר והוא נח על עמוד שברה"ר?

- א. בפחות מג' טפחים חייב, משלשה ועד תשעה פטור, ובתשעה ומכתיים עליו חייב.
- ב. בפחות מג' טפחים פטור, משלשה עד תשעה חייב, ובתשעה ומכתיים עליו חייב.
- ג. עד תשעה פטור, ובתשעה ומכתיים עליו חייב.

10. מה הדין לפי רבא בנתכוון לשבות ברה"ר והניח עירוב תחומין בתוך בור פחות מי' טפחים?

- א. לכוי"ע לא הוא עירוב כיון שהבור דינו ככרמלית.
- ב. לכוי"ע הוא עירוב כיון שמדאורייתא מותר להעביר מכרמלית לרה"ר.
- ג. לרבי שלא גזרו על שבות בבין השמשות הוא עירוב.

1. מה העונש על ל"ט מלאכות שבת (רש"י)?

- א. חטאת בשוגג, כרת במזיד, סקילה כשהיתה התראה.
- ב. חטאת בשוגג, מיתה בידי שמים במזיד, סקילה כשהיתה התראה.
- ג. אשם בשוגג, מיתה בידי שמים במזיד, סקילה כשהיתה התראה.

2. מה הכונה כשכתוב על מלאכות שבת פטור?

- א. פטור אבל אסור, מלבד צידת צבי ונחש ומפיס מורסא.
- ב. פטור אבל אסור מלבד צידת צבי ונחש ומפיס מורסא והעוקר לרשות אחרת בלא הנחה.
- ג. פטור ומותר.

3. באלו אופנים הגמרא רוצה להתיר להחזיר ידו מלאה פירות שהוציאה לרשות אחרת?

- א. למעלה מעשרה טפחים, כשהוציאה מבעוד יום, בשוגג, לאותה חצר.
- ב. למעלה מעשרה טפחים, כשהוציאה מבעוד יום, במזיד, לאותה חצר.
- ג. למעלה מעשרה טפחים, כשהוציאה מבעוד יום, בשוגג, לחצר אחרת.

4. המדביק פת בתנור בשוגג, האם מותר לאחרים לרדותה לפני שתיאפה, ומדוע?

- א. מותר, כדי שלא יבוא לידי איסור שבמזיד חייב בו סקילה.
- ב. אסור, דאין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חברך.
- ג. מותר רק אם חבירו נזכר שאסור, כדי להצילו מחיוב חטאת.

5. מה הדין במעביר ד' אמות בשבת ברשות הרבים מקורה, ומדוע?

- א. חייב, מפני שלא חילקה התורה בין מקורה לשאינה מקורה.
- ב. פטור, משום שעיי' גוד אחית הוא רשות היחיד.
- ג. פטור בכל גוונא, משום שאינו דומה לרשות הרבים שהיתה במדבר.

"האיש שנותן ליבו תמיד לחזור על למודו, לבד שבזה מצליח ומשתמר תורתו, -ניכר בזה חביבותו לתורה" (תורת הבית)

לרגל סיום מסכת ברכות ותחילת מסכת שבת

בשבוע זה תתקיימה הגרלות מיוחדת על:

שבת נופש ביסודות פר' ויקרא למשפחה עד 8 נפשות,

עם כל מאכלי השבת,
תרומת קייטרינג-

ובנוסף הגרלות ספרים - תרומת המחברים

10 מעין הברכה, 3 הליכות ברכות, 2 שערי ברכה, 2 אישי ישראל, 2 תפילת יעקב.

לקבלת המבחן, או

סיכומי תמצית במייל:

a0527692282@gmail.com

לתרומות והנצחות,

נא לפנות ל:

0504172898

וכן בנדרים פלוס: "תמצית"

ביטול השכחה ע"י ארבעת הפרשיות

א. הנה סדר ד' פרשיות שבאחד באדר משמיעין על השקלים, ובשבת שקודם פורים קורין בפרשת זכור, ובשבת שאחריה פרשת פרה, ולאחמ"כ בר"ח ניסן קורין פרשת החודש, וצריך להבין הקשר בין אלו ד' הפרשיות.

ונראה בהקדם דהנה בברכות (לבא) איתא, דבי רבי ינאי אמרי מהכא: "ודי זהב וכו'" כך אמר משה בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל עד שאמרו די, הוא גרם שעשו את העגל וכו', אמר רב אחא וכו' שנאמר: "כמרעיתם וישבעו, שבעו וירם ליבם על כן שכחוני" רב נחמן אמר מהכא: "ורם לבבך ושכחת את ה' וכו', עכ"ל הגמ'. ומבואר בזה דשורש חטא העגל היה מ'שכחה' ששכחו את ה'ת, שבא להם כתוצאה מ'וישבעו' ששבעו בכסף וזהב, ובאמת ששכחה זו נקבעה כמוציאות מכוח חטא העגל, דהרי כששבר משה את הלוחות ירדה השכחה לעולם, דבלוחות ראשונות כל מה שאדם היה לומד לא היה שוכח כלל, ועתה לפ"ז נראה להציע דסדר ד' הפרשיות כולם באים לתקן את שורש עוון העגל.

ב. דהנה בענין סמיכות פר' עמלק לפר' משקלות, כתב רש"י: "אם שקרת במדות ובמשקלות הוי דואג מגירוי האויב שנא' מאזני מרמה תועבת ה', וכת' בתריה "בא זדון ויבא קלון", עכ"ל. וכתב ב'כלי יקר' שם דע"פ זה מובן מדוע בד' פרשיות קורין שקלים ואח"כ זכור, דע"י שמתקן את חמדת המזון המביא לקלקול המשקלות, יכול להנצל מגירוי האויב ולזכות למחיית עמלק עיי"ש.

ובענין פרשת פרה מצינו במלבי"ם (ארצה"ח בענין ציצית) שתמה מה הצד שפרשת פרה דאורייתא דהיכן מצינו זכירתה בתורה, ותי' עמ"פ דא"י מרבי משה הדרשן דטעמא דפרה משום דתבא אם ותקנח צואת בנה וא"כ פר' פרה הוא כפרה לחטא העגל, וידוע דיש עשר זכירות (חיד"א, ויש מונים שש זכירות) ואחד מהם הוא "זכור אשר הקצפת את ה' אלוקיך במדבר" דקאי על חטא העגל, וזהו האופן לזכרה ע"י קריאת פר' פרה שהיא כפרתה, עכ"ד.

ולהנ"ל דשורש חטא העגל היה ה'שכחה' כדדרשינן מקרא ד"ורם לבבך ושכחת", ושכחה זו באה להם מכוח חמדת המזון כדאמר משה 'ודי זהב' בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל וכו', לכן אחר ב' הפרשיות של שקלים וזכור שמתקנים את חמדת המזון ומכניעים את קליפת עמלק שיסודה ג"כ שכחה, ומקורו ב'רסיסי לילה' להר"צ הכהן מלובלין דזהו שנאמר בעמלק שלחם עם

ישראל ברפידים שרפו ידיהם מן התורה שגרמו להם לשכחת התורה. ע"כ אחר שמתקנים את שורש השכחה שפיר ניתן לזכות לכפרת חטא העגל ע"י פרשת פרה דכתי' בה "זאת התורה אדם כי ימות באהל" שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וגדר דרגת "מתקיימת" היינו, שנשמרת בליבו התורה בלא שכחה.

והשתא יובן מה דאי' בברכות (שם, ב) אמר ר"ל אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה וכו': רבש"ע הואיל ואין שכחה לפני כסא כבודך שמא לא תשכח לי מעשה העגל, אמר לה: "גם אלה תשכחנה" (פרש"י, מעשה העגל שאמרו "אלה אלוהיך ישראל"), אמרה לפניו: שמא תשכח לי מעשה סיני, אמר לה: "ואנוכי לא אשכח" (פרש"י, דאנוכי הוא מעשה סיני שנאמר בו "אנוכי ה' אלוקיך"), עכ"ל הגמ'. וע"פ המבואר כאן ששרש חטא העגל היה שכחת התורה, ודרך הכפרה הוא ע"י חיזוק זכירת התורה, א"כ א"ש המבואר כאן דאם כלל ישראל מתאמץ לזכור את ה' הדברות ואת דברי התורה, אזי בשכר זה נתקן העגל והקב"ה שוכח כביכול החטא, דכדרך הקלקול שהיה באופן של שכחה, כך דרך התיקון.

ג. עתה יובן גם הקשרה של פרשת החודש לתיקון ענין השכחה, דהנה בשבת (קמז, א) מסופר דרבי אלעזר בן ערך אקלע למרחצאות ואימשיך בתרייהו ואיעקר תלמודיה (פרש"י, דנעקר תלמודו ושכחו) כי הדר אתא קם למיקרי בספרא בעא למיקרא "החודש הזה לכם" אמר: 'החרש היה ליבם, ומצאתי במאמרו של הגר"מ ארן שליט"א (קובץ מקבציאל ל') דאי' בספר קרניים למהר"ש אוסטרופלי בשם הציוני דהטעם שטעה דוקא בזה משום ד'החרש היה לבם' עולה בגי' רפ"ה שהם מנין המלכים הממונים על השכחה, ולעומת זה 'החודש הזה לכם' עולה בגי' 'משיח בן דוד' והוא גי' כד"ת החקוק על מצחו שהוא סגולה לזכרון, וזהו שמתפללים 'עשה למען דת"ך', וביאר שם דהאותיות שנתחלפו לו הם אותיות 'ריב' דע"י הריב באים לכלל כעס הגורם לשכחה, והאריך בכ"ז שם נפלא.

ודבר זה מתחרז יפה עם המורם עד כה, שהנה נתבאר דענין הפרשיות לתקן יסוד השכחה, וא"כ אחר שבפר' שקלים התגברנו על תאוות המזון, וזכינו למחיית עמלק שהוא ביטול קליפת השכחה, וכן נתכפר חטא העגל ע"י קריאת פר' פרה אדומה, שוב מגיעים עד לדרגת החודש הזה לכם' שהוא לגמרי היפך השכחה אשר עולה בגי' משיח בן דוד וכהשם קודש החקוק על מצחו שהוא בבחינת זכרון כאמור, ושפיר באו ד' פרשיות אלו כהכנה לחודש הגאולה, שהרי בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל.

ידבר עמים תחתינו

א. בבואינו לנתח את מגיפת הקורונה העולמית, עלינו להתפעל בראש ובראשונה, כשרואים כמה חביב בעיני ה', שמחת הפורים שלנו, עד שכל ההגבלות על אירועים גדולים וכו' יצאו רק למחרת שושן פורים, והרי הנגיף הזה הוא עוד אחד מחיילותיו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, והוא עושה דבר מלך, לא יתקיף מי שאינו ראוי להתקיפו, ולא יחצה מדינות או יתפשט, רק כפי שניתן לו האות משמים, ואם הגבילוהו משמים כדי שלא יכניס לבהלה את הציבור, שלא יתבטלו חלילה משלוחי המנות הרבים, לימודי אבות ובנים, משתה הפורים והריקודים, משמע שיש לבורא עולם, תענוג גדול מאד, מעסק הפורים דילן.

ובאמת שכל העיתוי הזה של סמיכת גאולה לגאולה, פורים לפסח, הוא העת בו נפתחים שערי הגאולה בכל שנה ושנה, ומצבם של ישראל נמצא אז בתכלית הקומה, החל מפרשת שקלים בו אנו קוראים על נשיאות הראש "כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם... ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותן" ואמרו חז"ל (תנחומא תשא ג): אמר משה לפני הקב"ה, משאני מת אין אני נזכר, א"ל הקב"ה חייך כשם שאתה עומד כעת ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף את ראשן, כך בכל שנה ושנה בשעה שקוראין לפני פר' שקלים כאילו אתה עומד שם ואתה זוקף את ראשן הה"ד כי תשא וכו', עכ"ל. ואח"כ בפרשת זכור אנו מוחים את העמלק שבכל דור ודור, כי אם יש להקב"ה מלחמה בעמלק בכל דור, עכצ"ל שהוא מתגבר ומתחדש בכל דור, ואותו מחינו בזכור ובפורים דהשתא. וכעת אנו באים לכפרת חטא העגל בפר' פרה אדומה וכמה מתאים שפר' כי תשא ופרה יוצאים בחדא מחתא. ובשבוע הבא נזכה ל"החודש הזה לכם" – החידוש הזה לכם – "שהם עתידים להתחדש כמותה" בגאולת עולם במהרה בימינו.

ונביא כאן חזוקים פשוטים בענין. אך מאחר ואין איתנו נביא ולא יודע עד מה, ומי יוכל לשער את קול הרעם הגדול הזה להיכן פניו מועדות, כיצד יתפתח, ומה תהייה השלכותו המיידיות והעתידיות, שיה"ר שכולן יתהפכו לטובת ישראל, ע"כ יהיו כל דברינו ע"ד תפילה ובקשה.

דהנה איתא בתוספתא למס' תענית (פ"ב ה"ג), וז"ל: ... אבל בטוחין שאין המקום מביא מבול לעולם שני ולא יהיה עוד מבול וגו', ואומר כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי וגו', ר' מאיר אומר, מבול של מים אין אבל מבול של אש ושל גפרית כדרך שהביא על הסדומים יש שנאמר וה' המטיר על סדום וגו', ר' יהודה אומר מבול של כל בשר אין אבל מבול של יחידים יש כיצד נפל לים ומת טבעה ספינתו בים ומת הרי הוא מבולו, ר' יוסי אומר, מבול של כל דבר אין, אבל מבול של דבר לאומות העולם לימות

המשיח יש, שנאמר: "ואקח את מקלי את נעם ואגדע אותו להפר את בריתי אשר כרתי את כל העמים מהו אומר ותופר ביום ההוא", עכ"ל. הרי מתבאר בדברי ר' יוסי שבימות המשיח יהיה "מבול של דבר" על אומות העולם, וכמבואר שם קודם לכן ש"מבול" הוא לא דוקא מזה שיורד מהשמים, אלא כל דבר שמגיע בפתע פתאום וא"א לעוצרו, הוא בחינת מבול, וא"כ לא מופקע לומר שמגיפת דבר בדמות הקורונה, הוא הגדרה של "מבול". (ודו"ק בחושבנא של "מקלי" ו"נעם", עם שם הוי"ה ב"ה).

והזנין שרש"י הקד' בפירושו לתהילים (מזוד) במזמור שאומרים ז' פעמים קודם תקיעת שופר "למנצח לבני קורח מזמור", דפירושהו המפרשים על ימות המשיח, על הפסוק "ידבר עמים תחתינו ולאומים תחת רגלינו" פי': "יתן דבר בעובדי כוכבים תחת נפשינו להיות חמתו מתקררת בהם ואלו ניצולים". (ודו"ק בחושבן - "דבר עמים").

וכן פרש"י בשיר של פגעים שכדאי מאד להיות רגיל באמירתו בעיתות כאלו: "לא תירא" אם תבטח בו, "מפחד לילה מוחץ יעוף יומם" משד המעופף כחץ "מדבר באופל יהלוך מקטב ישוד צהרים" שמות שדים הם, "יפול מצדך אלף ורבבה מימינך אליך לא יגש" משמאלך יחנו אלף שדים ואליך לא יגשו להזיק", עכ"ד. ומתבאר ברש"י שתתכן הנהגה כזאת עליונה, שמשתולל דבר שיש לו כוח להפיל אלפי ורבבות, ומ"מ "אליך לא יגש"!

וידוע שהנגיף הזה תקף עד כה בעלי חיים, ולכן יאות לו הכינוי "דבר" וכדמצינו שמכת דבר היתה לבעלי חיים, ומצינו בתורה שנאמר במכת דבר: "והפלה ה' בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים ולא ימות מכל לבני ישראל דבר" ופירש שם הרמב"ן דהטעם שהודגש ענין ההפלאה בהבדלה זו: א. שבמקום המרעה התערבו כל הצאן ובכל זאת לא פגעה המגיפה במקנה ישראל ב. בעבור שהדבר בא משינוי האויר והיה ראוי שיתפשט בכל הפלך, רק שעשה ה' עמהם להפליא. ובפרשתן מבקש משה רבינו מה: "במה יודע איפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך הלא בלכתך עימנו, ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה" וכתב האבן עזרא שהוא מלשון הפלאה האמור במכת דבר, ולכן אף אנו נבקש הפלא מהי"ת "ונפלינו"... שלא יפגע הנגיף באף יהודי מבני ישראל, ונוכל להתכונן כראוי לפסח, כימי צאתנו מארץ מצרים אראנו נפלאות.

וראינו אומרים בשם הבעש"ט, שכאשר יש "דיבור" בטל בביהכנ"ס, אזי מתהפך הדיבור לדבר רחמנא ליצלן, וכמה יש להתחזק בענין, שלא לזלזל קדושת בית הכנסת והתפילה בדיבורים סתם, ובפרט עתה שהרעיש על כך הרב חזקיהו יוסף פלמן זצ"ל במה שדיברו עימו בחלום. אבינו מלכינו מנע מגיפה מנחלתך, ונזכה לגאולה במהרה.

על קריאת פרה אדומה ולימוד מסכת שבת

א. אודות פרשה פרה, נעתיק דיבורים נפלאים מהש"ך הקדמון עה"ת שעמד בדקדוק בפרשה מדוע כפלה התורה פעמיים 'לאמר', דכתיב 'וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר זאת חוקת התורה אשר ציווה ה' לאמר', לומר, בזמן שהיה ביהמ"ק קיים – עשיה, בזמן שאין ביהמ"ק קיים – אמירה, שיקראו פרשה זו בכל דור ודור ואני מעלה עליהם כאי עשוה ושרפוה ונתחטאו באפרה, ולזה תיקנו חז"ל לקרוא פרשה זו קודם ראש חודש ניסן שהוא ראשון לחדשים, אחרי פרשת העגל, לומר כמו שבחודש זה מתחדשים ומבערין החמץ מבית ומחזין ומטהרים ומקדשים, כן הקב"ה ינקנו ויטהרנו מטומאותינו וישרוף מקטרגים עלינו, ויהיו אפר תחת כפות רגלינו, וקורין עד תטמא עד הערב, ואח"ז בפר' החודש עד בערב תאכלו מצות, ששם נשלמה טהרתם של ישראל באכילת מצה, ולזה לא יש הפסקה בין פר' פרה לפר' החודש, לזה אמר זאת חוקת התורה לא חוקת הפרה, לומר שיקראו בתורה פר' פרה בכל שנה ושנה והיא מטהרת, עכ"ל.

ומתבאר בדבריו שכמו שיש ענין באמירת כל סדר קרבנות, כך יש כוח עצום ונפלא בעצם קריאת הפרשה, וכשאנו מטים אוזנינו לשמוע קריאתה מפי הבעל קורא, עלינו להעלות בדעתינו שכעת ממש בעת הקריאה מוזה עלינו אפר פרה אדומה בבחי' ונשלמה פרים שפתינו, וכשרואה הקב"ה את גודל תשוקתינו להטהר אומר: 'ואני מעלה עליהם כאילו עשוה ושרפוה ונתחטאו באפרה...'

ובהפטרת פרה אומרים: "זורקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גילולכם אטהר אתכם, ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם" ומתבאר שהטהרה מולידה לב חדש, וזהו ענין פרשת החודש הזה לכם, שבאה אחר פרה בסמיכות דע"ז מתעורר בפועל ממש כוח החידוש בלבבות, וכך בכל שנה אנו מתחילים בניסן עבודה חדשה לגמרי שלא היתה מעולם, להקדיש את כל כוח החידוש שמתעורר כעת בכריאה לעבודת ה', ואשרי הזוכה לתפוס את ההזדמנות להבראות מחדש.

ב. ובענין "ונשלמה פרים שפתינו" כתב האור החיים בריש פרשת בחוקתי חידוש עצום, שלא רק בעבודת הקרבנות זה נאמר, אלא בכל תרי"ג מצוות, כאשר אינו יכול לקיים עתה איזו מצוה, מ"מ ע"י הזכרתה ולימודה נחשב לו כאילו קיימה בפועל, ולמשל אם אחד נמצא באמצע זמן חורף ורוצה ליזכות לאור של סוכות, יכול ללמוד מסכתא סוכה ועי"ז יזכה לאור של חג הסוכות.

ומעתה כשכלל ישראל הגיע בלימוד הדף היומי למסכת שבת, הרי מונח בזה אור עצום, שקדושת השבת מתפשטת על כל ימי השבוע, ולא בכדי איתרמוי אתרמי

משמים להתחיל את המסכת בימים הראויים לקריאת המגילה (י"ב אדר), דאי' בספה"ק, שע"י נס פורים נתחדש שזכו אפילו בתוך יום חול לנייחא של שבת כדכתי' "ונוח מאוייביהם", ולמרות שבכל שבוע רק כשבאה שבת באה מנוחה, כאן זכו אפילו בתוך יום חול אל הנייחא של שבת, ולכן מתאים מאד להתחיל כעת מסכתא דשבת, שע"ז שלומד כל יום מסכת שבת, וזכה גם בימות החול לנייחא של שבת, שממנה כל שפע הפרנסה והשמירה שבעולם.

ג. ואם נסתכל נכון על מהלך הפלא של השתרשות הדף היומי בקרב כלל ישראל, ונבין שהינן שאוחזים בדף היומי, שם כלל ישראל אחז, א"כ נבין שכבר נכנסנו לתוך המהלך של "יום שכולו שבת", שעתה השבת תופסת לנו את כל ששת ימי השבוע מכוח לימודה, ומתקדשים ימי החול, לעלות לדרגת "שבתות" שהוא הגדרת הגאולה.

ושמעתי סיפור מופלא שהיה בעת הכנסיה הגדולה, שתיכף אחרי שהכריז המהר"ם שפירא מלובלין על רעיון הדף היומי, שמע זאת מרן הגר"א קוטלר וצוק"ל, והתכוון לעמוד ולשאת נאום חריף ביותר נגד הרעיון להנחיל בעם ישראל לימוד שטחי, ובוודאי שאילו היה הגר"א קוטלר מתנגד לרעיון הדף היומי כבר לא היה הרעיון נתפס כראוי בכלל ישראל, כי כל הצלחת הענין היתה תלויה בכך שהדבר תפס את כל שדרות הציבור, וסיפר הגר"א קוטלר שלפני שנעמד לדבר שמע את הח"ח ממלמל ולוחש לעצמו, והיטה אוזנו להקשיב מה הוא ממלמל, ושמע שאומר לעצמו: ישראל מאיר, כזה רעיון עצום, איך לא זכית להנחיל בעם ישראל כזה רעיון עצום... ובו ברגע גנו את דרשתו, וביטל את דעתו לדעת הכהן הגדול.

ומסכת שבת מתחילה עם העני פושט את ידו לקבל מבעה"ב, שבזה נרמז גודל ימי הפורים שבו "כל הפושט יד נותנים לו". וכל תחילת שבת עוסקת במלאכת הוצאה, כפי שנאמר בפר' בשלח "שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו", והנה כאן הזהירות מהתפשטות נגיף הקורונה מחייב לא לצאת איש ממקומו, שהוא היכי תימצוי להגיע להתבוננות בתפקיד האדם בעולמו, להביא אותנו לעלות לדרגת הדביקות של שבת קודש, שעניינה שביתה מעסק החולין והרדיפה אחרי החומר, והתרכזות רק בעבודת ה'.

ואם היינו שומעים שקם איש אחד, ומצליח להשתלט על שדה התעופה, ולא נותן לשום גוי להיכנס לארץ, וכן לא מניח לשום יהודי לצאת, היינו בוודאי אומרים שהוא המשיח בעצמו, והרי זה בדיוק מה שמגלגל עתה הבורא עולם ע"י נגיף הקורונה... וכבר הרבה זמן זועק מרן שר התורה שליט"א להרבה מבני חז"ל שבאים אליו, בואו עכשיו לארץ ישראל, אח"כ לא תוכלו לבא, ויה"ר מלפניו יתב' להצילנו, ונזכה תיכף לאפר פרה, וליום שכולו שבת.

האושר הגדול ביותר

א. על הפסוק בפרשתן "ונתת מהודך עליו" איתא (ב"ב עה,א) 'מהודך' ולא כל הודך, זקנים שבאותו הדור אמרו, פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה אוי לאותה בושא בושא אוי לאותה כלימה. ופרש"י: אוי לאותה בושא שבזמן מועט נתמעט הכבוד כל כך, שהרי יהושע היה נביא ומלך כמושה ולא יכול להגיע לכבודו, עכ"ל. ולדבריו יוצא שאין גבול לתביעה כמה נדרש מהאדם בתורה ויר"ש, שהרי יהושע עשה את כל אשר ביכולתו לשמש את משה לשמוע ממנו את התורה וללמוד מאורחותיו, ומשלא זכה לדרגת משה מגיע בושא ליהושע על זה.

אמנם בעקידה פי' זאת להיפך שאמרו זאת למעלתו של יהושע על זקנים שבאותו הדור, ואדרבה להם מגיעה בושא וכלימה שלא התקרבו למשה כמו יהושע תלמידו, וז"ל: והיותר נכון שיראה לי במאמר זה הוא, שרצו לבאר עד היכן מגיע כוח שימוש החכמים, וכדאי בברכות (ז,ב) גדולה שימושה יותר מלימודה, שהרי אלישע ע"י שיצק מים ע"י אליהו ז"ל זכה ומלא מקומו, וכן אמרו (בב"ר יז) על יהושע "נוצר תאנה יאכל פריה", שאע"פ שהיו בדור זקנים וחכמים מיהושע כמו שהיו בדורו של אלישע, זכה מחמת עוצם שימושו התמידי למלא מקום רבו.

ואל הענין הנכבד הזה אמר פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה, וזה שהחמה הוא כמלך בגדודי השמים, וכל צבאם ושאר הכוכבים כמשרתים לה, והנה היה דרך המלך לסבוב כל אפודת המזלות שנה בשנה חדש בכל מזל, וכה משפטו כל ימי עולם סובב, סובב והולך כי שם ביתו וכמשי"כ לשמש שם אהל בהם, והנה שאר הכוכבים אינם הולכים לרגלו של המלך השמש, ואינם שומרים משמרתו כ"א הולך גם הוא בדרך ההוא או קרוב לו, איש אל עבר פניו ופגעו בו לא יחוש אליו.

אמנם הלבנה חגרה בעוז מתניה, ותרץ ותתצב לפניו בכל מזל ומזל שני פעמים אחד בדבוקה ואחד בניגודה (תחילת חודש וסוף חודש), כלומר הנני הנני, לעמוד לפניך ולא תסור מעשות כן כל ימי עולם, והנה הלבנה נוטלת פרס מרבו למלא מקומו יותר מגל זקני דורו כמו שאמר ומשרתו נער לא ימיש מתוך האוהל, וכבר היה עניינם בתוך הנביאים (כלומר התבלטות משה ויהושע בין הזקנים שבאותו הדור) כענין אלו שני המאורות בין שאר הכוכבים כי כולם נקראו ע"ש נבואתם: ישעיה הנביא, ירמיה הנביא, יחזקאל הנביא וזולתם, כמו שנקראים: ככב שבתאי, ככב צדק, ככב מאדים וזולתם, אמנם משה ויהושע לא נמצאו לעולם שנקראו ע"ש נבואתם לומר משה הנביא יהושע הנביא, אלא משה ויהושע סתם בשמם כמו שאומרים שמש וירח או חמה ולבנה, דפני

משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה... עכ"ל. (ועיי"ש מזה שהאריך עוד, שגם הזקנים היה להם יתרון יותר משאר הנביאים שהיו נקראים 'זקנים' ולא נביאים, אמנם לא היו בדרגה כל כך גבוהה כמו יהושע, עיי"ש).

ב. ומתבאר בדברי העקידה יסוד גדול, שדרגת נבואתו של יהושע חלקה מקום לעצמה, ולא היתה נכללת בהגדרת סתם נבואה, אלא הוא מסגנון הגילויים של משה, דלכן לא מצינו שיהושע נקרא הנביא כמו שלא מצינו שמשה יהיה נקרא נביא, אלא הם כחמה ולבנה שמאירים לארץ ולדרים. ויש מזה התעוררות גדולה עד כמה חשוב הענין של שימוש חכמים, דגם מי שאין בו חכמה יתירה, אם יזכה לשמש חכם שבדורו, יזכה שיאציל עליו מרוחו לתת מהודו עליו, וממילא עי"ז יחכם יותר מכל שאר בני גילו, וכמו שמצינו בלבנה שהיא זוהרת יותר מכל הכוכבים, שאע"פ שישנם כוכבים שגודלם פי מאה מהלבנה, מ"מ היא מאירה יותר מהם, כי היא משמשת את החמה יותר מכל הכוכבים.

ג. מרן הברכ"ש היה דבק ברבו הגר"ח מברסק בלי גבול ומדה, וחתנו ר' ראובן כתב בהקדמת הברכ"ש: "הוא היה אומר כי איננו מבין איך יכול אדם לחיות בעולם אפי' שעה אחת בלי רב, וליזאת היה רואה את האושר הגדול ביותר לאחד שזכה לרב שהוא גאון, ואת האושר לדור ראה כשזכה שיש בו גאון ועל אחת כמה וכמה כשיש בו גאונים הרבה שאז פני הדור ההוא אחר לגמרי, וברכתו היתה לכל אחד אפי' בהיותו באמריקה, שיוזכה שבניו יהיו גאונים וצדיקים", עכ"ל. ומבו בדברי הגר"ב זצ"ל היסוד הנ"ל, שמכיון שכל חכמת התלמיד יונקת מהרב, לכן אין אושר גדול מלזכות לרב גאון, שכך יש סיכוי גם לתלמידיו להיות גאונים, אך אם הרב בינוני גם תלמידיו יהיו כמותו. ועצם המצאותם של 'גאונים', מעלה את הרמה של הדור.

ויש ישיבות שמנסות לתת לתלמידיהם 'גב זקוף', ועצמאות, מתוך אמונה שע"י שיראו את עצמם בגדלות האדם שבהם ישכילו לכלכל צעדיהם בתבונה, ובכוח דיבוק החברים יגדלו בתורה ויר"ש, אך בוודאי שגם הם אינם מתכוונים לאבד את המושג של מסירת התורה מפי רב לתלמיד, וגם אינהו מודו שעיקר השגת התורה נמדד בשיעור הקומה ובגאונות של הרב שזוכים לו, דמה"ט כל בחור מוכרח לרדוף בכל כוחו אחרי הרמי"ם שמשמם הזמינו לו להשיג שכל וחכמה בש"ס. וגם אם טוב לתת בגרות עצמאית וחשיבה, אי"ז 'במקום' רב אלא במקביל.

וב"ה בימינו לא חסרים גאונים ומרביצי תורה חשובים שליט"א שמאצילים מרוחם על צעירי הצאן שיחי, ואשרי הזוכים ליצוק מים על ידיהם ולשמשם, ולהחכים בסוגי הש"ס, יה"ר שיזכו כולם להיות גאונים וצדיקים.

דבר העורך

אוצר החכמה
תוכנית 'אוצר החכמה' + מחשב נייד מקצועי
Dell Vostro E1 3538 V3538 4006
מכוד 13
תצורה 3 שנים 3 שנים 3 שנים

רדונת חיות, ללא נוחות, ריחם
המשקל: 1.8 ק"ג
התאמה: 100%

חשבונית מס' 1000
לדבר העורך / מלא ונשימת
לדבר העורך / מלא ונשימת

אלף ורקל חמושים
ברשת ונשימת אושר עד
1,000
תשלום
אושר עד

סט ספרי דרשו
החג המולד חג חיים, שש"ד

ההגרלה...

בעז"ה השבוע זה קורה, ביום שישי פרשת כי תשא יז אדר תש"פ יתקיים אי"ה מעמד ההגרלה הגדול, על פרסים יקרי ערך בין התורמים החשובים. (בעקבות בהלת ה'קורונה', הזוכה בכרטיס טיסה לליז'נסק יוכל להמירו לכסף מזומן!). בנוסף תתקיים מעמד תפילה בקבר רחל אמנו על כל התורמים, כך גם התורמים זכאים להכניס הנצחה בגיליון.

ומכאן תצא הקריאה לכל אחד ואחד להצטרף למהפכה, ולעזור לנו להרבות ולהפיץ את ידיעת ההלכה בכל בית בישראל במסגרת מפעל 'הילכתא' שפועל גדולות ונצורות, בגיליונות השבועיים, בית הוראה טלפוני, קו מידע, שיעורים מרתקים מפי הרבנים הגאונים שליט"א, ועוד. חייגו עכשיו למוקד ההגרלה והצטרפו והביאו ברכה אל ביתכם.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון גיליון שני בסדרה 'כשרות משקאות חריפים'

'ביטול איסור והיתר'

צדדי הנידון: בגיליון הקודם התבאר בהרחבה תהליך יצור הוויסקי, הוספת חומרים לאלכוהול וצדדי ההיתר והאיסור. בגיליון הנוכחי, כהמשך לאותו נושא, נביא את הצדדים שדנו בהם, אלו חששות כשרות נוספים קיימים במשקאות חריפים בכלל, ובוויסקי בפרט, ולפי מה קובעים את הנחיות הכשרות? ולגבי ביטול האיסור של היין בוויסקי, אם משערים בכל המשקה או בקליפה, והאם חמור יותר כאשר נועד לטעם, ומה כמות האיסור שיכול להתבטל בהיתר בשש או בשישים, והאם היין נחשב פוגם בטעם של הוויסקי או לא.

פוגם או משיב: כפי שהתבאר בגיליון הקודם, אחד מחששות האיסור הגדולים בוויסקי, היא העובדה שהוא מונח זמן רב בחביות שהיה בהם יין וסתם יינם דינו כיון נסך, יש מהפוסקים שנוקטים להיתר, על פי המבואר ב**שו"ע** (יו"ד סימן קלז סעיף ד), שאם יין מתערב בשיכר, הטעם של השיכר נפגם. והדין הוא שדבר הנותן טעם לפגם אינו אוסר את המאכל. ואפילו שהמזקקה מעוניינת בחביות היין, הוא משום שהיא רוצה לסלק את הטעם המר של חביות העץ.

מאידך לפי דברי מומחי כשרות וגדולי הפוסקים יש לנקוט לאיסור, כי המציאות כיום היא שהיין משיב את הוויסקי, כפי שרואים שכל היצרנים רוצים בדווקא את חביות היין, בשביל

לרכישת כרטיסי הגרלה

חייגו:

02-5350535

(שלוחה 9)

מערכת הגיליון מברכת את ידידנו הג"ר
מנחם אקרמן שליט"א לרגל הדפסת ספרו
הגפלא 'ברכת יום טוב' על הלכות יום טוב
הפצה 'יפה נוף'

יישון בחביות עץ אלון [שרי או בורבון
או חדשה] לפחות 3 שנים

מערכת הזיקוק

גרעין תבואה (לרוב
שעורה) שסופג לחות
ומתחיל בתהליך הנבטה

שלא רשום על התווית דבר שיכול להעיד על יישון בחביות יין, שהרי רוב החביות של הויסקי הסקוטי הם של וויסקי 'בורבון' אמריקאי, ואין בו בליעות יין נסך. וא"כ בסוג וויסקי שמורכב מכמה סוגי אלכוהול, שחלק מהם היו בחביות של יין, מה שנקרא 'ויסקי בלנדד' [כדוגמת ג'וני ווקר ושיבס ריגל שמעורב בהם עשרות סוגים של וויסקי בכל בקבוק], אך כיון שרק חלק מהמשקה יש בו בליעה של יין, עדיין יש ביטול בשישים כנגד היין שבכל המשקה.

חתיכה נעשית נבילה: גם חבית שעלולה להגיע עד כ-20% מהתכולה, בוויסקי ש-92% התיישן בחביות אמריקאיות ללא חשש, ו-8% ממנו התיישן בחביות יין, ובחלק זה רק חלק החבית היא האסורה מבליעות יין - כחמישית, שזה 1.6% מכל הויסקי כולו, יש כאן ביטול בשישים כנגד כל בליעות היין האסור. אך עדיין זה תלוי בנדון האם אומרים חנ"נ = חתיכה עצמה נעשית נבילה (חתיכת בשר שנאסרה מחמת חלב, היא נחשבת כולה כחתיכת איסור, ואם תתערב כעת בבשר, משערים שישים כנגד כל החתיכה ולא רק כנגד החלב שבה), בשאר איסורים שאם אומרים חנ"נ, נמצא כי כל ה-8% נחשב יין אסור, ואם לא אומרים חנ"נ משערים רק כנגד הכמות שבלועה ב-8% שזה 1.6% מכל הויסקי כולו. ויש לציין שככל שהויסקי יותר יקר, יותר סיכויים שאחוזים גדולים ממנו התיישנו בחביות יין, וככל שהויסקי יותר פשוט יש לומר שרק חלק קטן ממנו התיישן בחביות יין, וממילא יש ביטול בשישים אם לא נאמר חנ"נ.

כללי חנ"נ: לדעת הרמ"א (יו"ד סימן צ"ב סעיף ד') אומרים חנ"נ בשאר איסורים ולא רק בבשר בחלב, בתערובת יבש ביבש אומרים חנ"נ מעיקר הדין, אך בתערובת לח בלח יש להקל רק בהפסד מרובה. אם כן במקום שאין הפסד מרובה, מחשיבים את כל הויסקי האסור כמשקה של איסור, וצריך לבדוק שיש פי שישים משקה מותר כנגד המין האסור.

עבידא לטעמא: ישנה סברה לאיסור, מצד שהיין המעורב ניתן בכדי להוסיף טעם בחבית, ומבואר בשו"ע (יו"ד סימן צח סעיף ח) שכל דבר שניתן לטעם אינו בטל אפילו באלף. ואמנם בפתחי תשובה (יו"ד סימן קלד ס"ק ח) בשם הנודע ביהודה לא חשש לסברא זו, אולם המשנ"ב (סימן תמב ס"ק יד) נקט שעביד לטעמא אינו בטל. והובא

להשביח את הטעם, והבאור הוא שיש חלוק בין שכר ליי"ש, וכל מה שנאמר שפוגם היינו בשכר, וויסקי דינו כיי"ש, וכבר מצינו חלוק כזה במשנ"ב (סימן תנא ס"ק קכב).

כולו או כדי קליפה: נחלקו הראשונים בשיעור הביטול בחבית שהיה בה יין נסך, שיטת הרשב"א (תורת הבית הקצר בית השער ו דף סו.), וכן נפסק בשו"ע (יו"ד סימן קלה סעיף ג), חבית שהיה בו יין אפילו במכניסו לקיום אינו בולע רק בשיעור 'כדי קליפה', לפיכך אם העביר עליהם מלקט ורהיטני, או קלפם בקרדום, הוכשרו. ואילו שיטת הרמב"ן (מובא ברשב"א שם), וכן נוקט הש"ך (סימן קלז ס"ק ט) שצריך לשער את הבליעות כנגד כל עובי דופן החבית.

בשו"ת פנים מאירות (חלק א סימן כ"ג) נקט שצריך להחמיר כדעת הש"ך לשער כנגד כל החבית, ובחכמת אדם (כלל פא סעיף יא) נוקט שצריך להחמיר כשיטת הש"ך, ובמקום הדחק יש להקל. מאידך ביד יהודה (סימן סט וקה) וכן דעת החזו"א (יו"ד סימן נה ואת ו) נקטו להקל שאפילו אם היין בולע בכל העובי, מכל מקום אין החבית אוסרת רק 'כדי קליפה'.

ובחביות כיום, אם משערים רק כדי קליפה יש ביטול בשישים או בשש, ואם משערים נגד כל החבית אין ביטול אפילו בשש בחביות עבות שיש בהם כ-20% מהתכולה שלהם. לדעת המקילים לאסור רק כנגד הקליפה מותר, ולדעת המחמירים לשער כנגד כל החבית, אין ביטול בשישים. יש שהביאו ראיה לדעת המחמירים לשער כנגד כל החבית ולא רק 'כדי קליפה', שכיום במילוי השני מגרדים את דופני החבית מבפנים, ואחר כך ממלאים אותה ועדיין נפלט טעם יין מן החבית, ומוכח שיש טעם יין יותר משיעור קליפה.

מאידך, האוסרים טוענים שמזה שאנו רואים שהיצרנים מעונינים דוקא בחביות עבות במיוחד, הדבר מראה להדיא שיש להם צורך שכל החבית תתן טעם, ולכן קשה להקל מצד זה, וכמו שאין אנו מקילים כמש"כ השו"ע שהין פוגם את השיכר, כך גם א"א להקל, כי מכיון שענינו ראות שיש ענין בכך ליצרנים לשים יין מיוחד וחזק מאד (20% אלכוהול!!) והם מעידים שזה נותן טעם טוב, לכן כאן צריך לשער כנגד כל עובי הדופן.

ערבוב סוגים: צד נוסף להיתר, שאפילו אם מחשיבים לאיסור את כל עובי דופן הכלי, עדיין יש מקום להתיר וויסקי

ולכן אין להתיר את המילוי השני. ויתכן שהטעם משום שהיין השני שהיה בחבית יממה, בלע מהיין נסך שבדופן והפך לאיסור, והמשקה החדש שנוצר משני היינות ונאסר, נכנס בחזרה לדופן החבית, ולא עבר עליו עדיין י"ב חודש ואינו נהפך להיתר. ולכן לא שייך בו ההיתר של מילוי שני.

ועוד הרי **בדרכי תשובה** (אות נ) בשם **היד יהודה** (ק"ג פיה"א סוס"ק כ"ג), הסתפק אם מועיל יישון י"ב חודש בכלי יי"ש, שיתכן שבזה שהוא חריף מאוד בולע הרבה ולא מועיל יישון. ומשקה הוויסקי הוא בגדר דבר חריף, שמונע את היישון מהטעם הבלוע בחבית.

עיקרו לכך: עוד טוענים האוסרים, שהרי מבואר **במשנ"ב** (סימן תמ"ז ס"ק י"ד) כל דבר שעיקרו מיועד לכך, לא בטל אפילו בשישים. ובחביות היין כיון שהחברות מתעקשות לשים חלק מסוים בדוקא בחביות יין, מוכח במפורש שהחביות האלו נותנות משהו בוויסקי, ולכן יתכן שהיין לא בטל למרות שהוא מיעוט דמיעוט, בפרט שהחברות לא מעוניינות לגלות את סוד המתכון והרכב הוויסקי, כמה מהוויסקי התיישן בחביות יין וכמה לא, ומוכיחים מכך שהחבית נותנת טעם, ודבר שעיקרו לכך אינו בטל כמבואר במשנ"ב.

מסקנת הדברים: בוויסקי המצוי ג'וני ווקר ורמשיבס ריגל, כדי להתיר אותו צריך כמה תנאים: א. שלא יהיה שום חלק מיושן בחביות יין במילוי ראשון אלא רק שלישי [ואולי גם שני] בתנאי שזה כבר לא 'לטעמא עבידא'. ב. שיהיה ביטול בשישים כנגד האיסור - היין אשר היה בלוע בדפנות. ג. כיון שיש חשש חנ"נ צריך להוסיף עוד צירוף והוא שיהיה במוצר המוגמר פחות משישית ויסקי שהתיישן בחביות יין אפי' שהם רק מילוי שלישי. נחלקו הרבנים אם הוי מהדרין גם לכתחילה. או שלכתחילה צריך לקנות ויסקי שאין בו שום אחוז של ויסקי אשר התיישן בכל חביות יין.

בגיליון הקודם מה שנחלקו הדעות האם היין נועד לתת טעם בוויסקי, או רק להסיר את הטעם הפגום מן החבית, ואולי סיבה אחרת, ואינו בגדר נותן טעם. יש מזקקות שמערבים בכוונה יין, בשביל להוסיף טעמים שונים בוויסקי, ושם יותר מסתבר להגדירו בכלל עבידא לטעמא שאינו בטל.

מילוי שני: יש שציידו סברא להתיר, לגבי וויסקי מסויימים כגון 'ג'וני ווקר' ו'שיבס ריגל', לפי בירור של מומחי כשרות, לא משתמשים בחביות יין 'מילוי ראשון' אלא 'מילוי שני', כלומר שאחרי שהוציאו את הוויסקי הראשון הכניסו עוד ויסקי לחבית, שהוויסקי השני לא נכנס לחבית מיד אחרי היין, ולכאורה החבית כבר אינו נותן טעם וממילא אין לחוש לאסור משום טעם היין. והאוסרים דחו מכמה צדדים סברא זו, שכלל ידוע הוא שכל זמן שלא הגעילו את הכלי אינו יוצא מידי הבליעה שלו, ואין יודעים אם יוצא במילוי הראשון או השני, ועוד שמבואר **בשו"ע** (יו"ד סימן קלה סעיף יא-יב) שהדרך להתיר בליעת איסור הוא רק על ידי מילוי ועירוי הכלי במים שלש פעמים שרק כך הוא מוציא את כל מה שבלוע בו, וכאן לא נעשה עירוי זה. ועוד שהרי יש שמגרדים את השכבה הפנימית של החבית בין מילוי למילוי, נמצא שבמילוי השני מעוניין בטעם הפנימי של היין הבלוע בחבית.

שנים עשר חודש: יש שהקילו בחביות יין של 'מילוי שני', מצד הדין של יישון י"ב חודש, שכבר עבר על הכלי י"ב חודש, ומבואר **בשו"ע** (סימן קל"ה סעיף ט"ז) שכל הכלים שיישנם י"ב חודש שרו, שודאי כלה כל לחלוחית יין שבהם, ואפילו נתן לתוכם מים תוך י"ב חודש אין בכך כלום. **ובש"ך** (שם ס"ק לו) מתיר אפילו אם היה בכלי יין כשר.

והאוסרים פקפקו בהיתר של יישון י"ב חודש, על פי דברי **תשובת הרא"ש** (כלל י"ט אות ד') שכל ההיתר הוא רק מדין 'ביטול'. ולדבריו, כל זמן שאין ביטול אין דין יישון.

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. **בליעות יין:** יש שהתירו וויסקי עם בליעות של יין מהחבית, מטעם שיין פוגם את השכר אין חשש בבליעות של היין. ונחלקו עליהם האוסרים, שהרי המציאות מוכיחה שכיום אדרבה היין משיבא את הוויסקי.
- ב. **כדי קליפה:** המתירים מצרפים את שיטת הפוסקים שאין משערים כנגד כל עובי החבית, אלא רק בכדי קליפה, ולשיטת האוסרים אין להתיר מטעם זה שהרי עינינו רואות שיצרני הוויסקי מעוניינים בנתינת טעם של כל עובי החבית, שהרי במילוי השני מגרדים את הדופן הפנימי ויוצא טעם מבפנים, הרי שעדיין נותן טעם גם יותר משיעור קליפה.
- ג. **בלנדד וויסקי:** אם הוויסקי מורכב מכמה סוגים שונים [בלנדד וויסקי] תלוי בגדרי דין חנ"נ, שגם אם יש ביטול בשישים כנגד היין האסור, עדיין יש לחוש שמא כל התערובת אסורה מדין חנ"נ וכבר אין ביטול בשישים. ועוד שיתכן שהיין 'עבידא לטעמא' ואפילו באלף לא בטל.
- ד. **מילוי שני:** יש מקילים במילוי שני שכבר יצא כל בליעת היין במילוי הראשון, והאוסרים נחלקו עליהם שהרי עדיין לא הגעילו את הכלי ויש לחוש עדיין לפליטה.
- ה. **י"ב חודש:** סברא נוספת להקל בחביות יין ב'מילוי שני', מצד דין יישון י"ב חודש, אך מצד שני הרי מבואר בתשובת הרא"ש שכל היתר זה הוא רק משום גדרי 'ביטול', וכאן לא ברור שנעשה ביטול.

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על: 100 ₪ מזומן

שאלה: האם מותר להפעיל כירים של גז

ביום טוב?

אלו חששות עלול להיות בהפעלת כירים של גז ביום טוב מצד שדה מגנטטי, ומה הורו גדולי ישראל בנדון? מקורות: **חוט שני** (קונטרס החשמל עמוד שפא), **עוז ואורה** (חלק ח סימן י). ועיין בספר הנפלא **ברכת יום טוב** (עמוד עד), שסיכם היטב כל סוגיא זו, והביא פסקי גדולי הדור.

במדור זה מופיע שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה מובחרת על השאלה נכנס להגרלה! ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות הנכונות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב. ניתן גם לענות בעילום שם, בלי להכנס להגרלה.

נא להעביר את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולחה 4
2. בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גיליון 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 1532-6507823
5. במייל 5047867@gmail.com

הזוכה בהגרלת גיליון 255 על סך 100 ₪ האברך החשוב הרב נפתלי שונברג שליט"א ישיבת מיר ירושלים בית מדרש 'נר גבריאל' המדור זה הוקדש השבוע לעילוי נשמת הרה"ח ר' שלמה בן הר"ר נחמן נתן אהרון הלוי הורביץ זצ"ל ת.נ.צ.ב.ה.

בית הוראה הילכתא

השו"ת השבועי מ'בית הוראה הילכתא'

שאלה: מה יעשה אדם, כאשר מכבדים אותו בפורים במשקה חריף, ואינו יודע מה רמת כשרותו?

תשובה: אם נותן המשקה, אדם נאמן שמדקדק בענייני כשרות, וסומך עליו מותר לסמוך עליו מדין 'עד אחד נאמן באיסורים', אבל אם הנותן הוא אדם ששונה מכל הבא ליד, בהנחה שכל סוגי המשקאות החריפים בעולם לא צריכים הכשר, אם כן צריך לבדוק מאיזה משקה הוא נותן לו!

קו מידע: לתועלת הרבים, הוקם קו מיוחד לבריורים על כשרות ויסקי ומשקאות חריפים לקראת ימי הפורים: 'בית הוראה הילכתא' 02-5350535 שולחה 1-5 (מענה אנושי). במוקד ניתן לקבל מידע על כל דגם ספציפי, לפי שלשה רמות כשרות - 'מותר למהדרין', 'כשר', 'אסור'.

כמו כן ניתן לקבל מידע כתוב ומסודר בנושא במייל 5047867@gmail.com

עדכוני הלכה

ספסל עם מחיצה

בהמשך לגיליון מספר 254 בענין איסור ישיבה בארבע אמות של המתפלל, חשוב לעדכן שגם בבית הכנסת 'לדרמן' בבני ברק, בקומה הראשונה, יש מחיצה על הספסלים כדי שלא יהיה חשש איסור בישיבה בארבע אמות של המתפלל, וכן בסטנדר של מרן הסטייפלער זצ"ל היה מחיצה מטעם זה.

מידע זה חשוב מאוד לגבאים של בתי כנסת שעומדים לפני רכישת ריהוט, שיקחו בחשבון להתקין מחיצה על הספסלים או השולחנות ולזכות את הרבים, שלא יהיה חשש בישיבה בד' אמות של המתפלל.

נושא הגיליון הבא:

'דין כירים של גז ביום טוב'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

אפשרות להנצחה לע"ג, לרפו"ש, וכדומה.

ניתן לשלוח רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה. אפשר לתרום עבור הוצאות הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשט
- שיעורים וימי עיון
- בית הוראה טלפוני
- בירורי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

לקבלת הגיליון במייל: 5047867@gmail.com

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

פניני הלכה

חידושי הלכה

מראשי ורבני חבורות בישיבת מיר

גליון מספר 103

פרשת כי תשא - פרה

תש"פ

הרב אברהם זנגר

אשה שהוצרכה לשהות בבידוד ביום הפורים בירושלים ולא היה מי שיקרא לה המגילה מלבד בעלה שבארה"ב

אצל הקורא, דנו בזה הגרצ"פ פראנק זצ"ל בספרו מקראי קודש פורים סי' ט"ו ושו"ת מנחת יצחק ח"ט סי' ס"ו, והנידון שם הוא אם בן י"ד יכול לקרא מגילה ב"ד לאחר פלג המנחה כדי להוציא בן ט"ו בחובת קריאת המגילה דלילה, ודמי ממש לניד"ד.

תרתי דסתרי בקורא ובשומע

והנה המנח"י נקט דמעיקר הדין יכול להוציאו אך אין לעשות כן משום דהוי תרתי דסתרי לדונו כיום ולילה כאחד, דהקורא הוא בר חיובא משום דהוי יום י"ד לגביו ואילו השומע בא לצאת בזה יד"ח ליל ט"ו והוי לילה לגביו (וכמש"כ הפוסקים דלכתחילה אין להתפלל מנחה וערבית לאחר פלג המנחה משום דהוי תרתי דסתרי אם הדין כר' יהודה או כרבנן לגבי פלג המנחה, והתם בדיעבד מהני משום דסו"ס מתפלל ב' תפלות אבל הכא הוי תרתי דסתרי מיניה וביה באותה קריאה). ולפ"ז בניד"ד לא שייך זאת, דאין כאן תרתי דסתרי, דבאמת לגבי הקורא הנמצא בארה"ב הוא יום י"ד ואילו לגבי האשה הנמצאת בא"י הוא לילה ואי"ז תרתי דסתרי.

חיוב קריאת המגילה ביום ובלילה אם ב' חיובים נפרדים הם

אולם הגרצ"פ פראנק זצ"ל דן דלא מהני מטעם אחר, דשמא חיוב קריאה דיום וחיוב קריאה דלילה ב' חיובים שונים הם, ובן עיר ביום אינו מחויב בדבר בחיוב של הלילה ע"ש, אך נראה דהוא מחודש לומר כן, ובפשוטו חיוב הקריאה ביום וחיוב הקריאה בלילה שם חיוב אחד הוא, וכדחזינן בדין פרוז בן יומו דגם החיוב בלילה תלוי אם דעתו להשאר שם בבוקר ולהתחייב בקריאה של היום ואכמ"ל.

חיוב קריאת המגילה בי"ד וט"ו אם ב' חיובים נפרדים הם

אולם לולי דבריהם י"ל טעם אחר דא"א להוציא בכה"ג, דחיוב י"ד וחיוב ט"ו ב' חיובים שונים הם, ובן עיר אינו

הוי עובדא בשנה זו, אשה מארה"ב הגיעה לירושלים בערב פורים והוצרכה לשהות בבידוד בבית למשך שבועיים ימים בעקבות הוראות משרד הבריאות מחשש להתפרצות נגיף הקורונה המתפשט בעולם, והנה דינה כמוקף בן יומו והיא חייבת בפורים בט"ו, אך לא היתה לה אפשרות לשמוע מגילה כיון שהיא סגורה בבית, ובליל ט"ו התקשרה לשאול אם בעלה הנמצא בארה"ב יכול לקרא לה את המגילה בטלפון. והנה הלכה פסוקה היא דבן עיר אינו יכול לקרא המגילה לבן כרך בט"ו כמבואר בירושלמי והובא במשנ"ב סי' תרפ"ח סק"ח, והטעם הוא לפי שבן עיר בט"ו נידון כאינו מחויב בדבר, אולם השאלה כאן היתה בהיות ובשעה זו שבא"י הוא ליל ט"ו בארה"ב הוא יום י"ד, וא"כ הרי בעלה מחויב כעת בדבר וא"כ יוכל להוציאה יד"ח.

קריאת המגילה בטלפון

והנה קריאת המגילה ע"י טלפון או רמקול כבר נידונה רבות בספרי הפוסקים במאה השנים האחרונות, ורובם ככולם הסכימו דאין להתיר לכתחילה לצאת יד"ח באופן זה, אולם רובם לא הכריעו כן בתורת ודאי אלא מספק או משום חשש בעלמא או למיגדר מילתא, ועל כן כשאין אפשרות אחרת מסתבר דעדיף לכה"פ לשמוע בטלפון או ע"י רמקול. [בשו"ת מנחת אלעזר ח"ב סי' ע"ב כתב שלא מצא טעם לאסור לצאת יד"ח מגילה בטלפון אפי' לכתחילה, ובמנחת שלמה סי' ט' כתב ששמע מפי החזו"א שצידד להתיר לענין רמקול כיון שהקול הנשמע נוצר ע"י המדבר וגם הקול נשמע מיד כדרך המדברים, וכן באג"מ ח"ב סי' ק"ח וח"ד סי' קכ"ו כתב דיותר מסתבר דמהני מעיקר הדין, וכן בשבט הלוי ח"ה סי' פ"ד כתב דמי ששמע מגילה ע"י רמקול קרוב שיצא, ועל כן יחזור ויקרא בלא ברכה, ובשו"ת ציץ אליעזר ח"ח סי' י"א הסיק דהסומך על המקילים בזה בשעת הדחק גדול אין מזחיחין אותן, אולם דעת הגרש"ז א"א זצ"ל במנחת שלמה שם בתורת ודאי דאין יוצאים יד"ח ע"י טלפון ורמקול].

בן י"ד להוציא בן ט"ו בי"ד לאחר פלג המנחה

ובניד"ד אם בן י"ד יכול להוציא בן ט"ו בשעה שהוא י"ד

הפורים בכל שנה, והחילוק הוא רק בזמן הקיום, דהפריזים מחוייבים לקיימם בי"ד והמוקפים בט"ו, (והמחייב של י"ד אינו הנס שאירע לפרזים בי"ד והמחייב של ט"ו הוא הנס שאירע לשושן בט"ו, אלא סיבת חיוב אחת לכולם, והיא ישועת עם ישראל שהיתה באותו הדור, וחילוק הימים של י"ד וט"ו הם רק חילוק בזמני הקיום של אותו החיוב). ועי' ברמב"ן ריש מגילה שהקשה בזה"ל; 'אני תמה מאד מה ראו על ככה ומה הגיע אליהם לעשות ישראל אגודות במצוה הזו וכו' למה חלקום לשתי כתות, ועוד היכן מצינו בתורה מצוה חלוקה בכך והתורה אמרה תורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם וכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון' וכו', וע"ש מה שביאר בזה, ומ"מ משמע מקושייתו דודאי חיוב אחד הוא לעשות פורים על ישועתם של ישראל, ולא ב' חיובים נפרדים על ב' הניסים שאירעו בב' הימים, דא"כ מה ק"ל, והא שפיר ראוי לעשות בכל מקום זכר לנס שהיה באותו המקום.

וזכיר בקצרה כמה ראיות לזה; א. מדין הירושלמי דבן כרך שקרא בי"ד יצא בדיעבד (הובא במשנ"ב סי' תרפ"ח סק"א), ואם נימא דחיוב פרזים ומוקפים ב' חיובים נפרדים הם אינו מובן איך יצא המוקף יד"ח בדיעבד אם קרא בי"ד, והלא כל חיובו הוא רק בט"ו משום הנס שאירע בט"ו, וביותר צ"ב דהא אכתי לא נתחייב כלל ואיך יצא יד"ח קודם זמן החיוב. ובע"כ דהוי חיוב אחד שחל על כולם בי"ד, אלא דחלוקים בזמן הקיום, דזמן הפרזים בי"ד וזמן הכרכים לכתחילה בט"ו ובדיעבד בי"ד, וכ"ה ל' המאירי יט. 'בן כרך מוציא בן עיר אע"פ שאין זמנו עדיין שהרי מ"מ חיוב מגילה מוטל על הכל מתחלת ליל י"ד' עכ"ל. וכ"כ האו"ש בחידושי רבי מאיר שמחה יט. וז"ל; 'בן כרך שקרא בי"ד יצא וכו', שלבני הכרכים נמשך עד יום ט"ו החיוב, ותקנו שיקראו ביום ט"ו שיהא ניכר נס הכרכים, אבל אם קראו בי"ד יצאו שכבר יצאו ידי חובת הנס וכו', דגם כרכים מתחייבים ביום י"ד רק דנמשך חיובם עד ט"ו' עכ"ל.

ב. דעת הרא"ש יט. דבן עיר שהיה בכרך בי"ד נפטר מחיוב י"ד וחל עליו חיוב ט"ו אף אם חזר בי"ד בבוקר לעיר, וביארו האחרונים שיטתו ע"פ האמור דחיוב אחד הוא לפרזים ומוקפים והוי חובת גברא וא"א להימלט ממנו, ועל כן כל שנפטר מ"ד חל עליו לאלתר חובת ט"ו, (חזו"א סי' קנ"ב סק"ב, מנחת שלמה סי' כ"ג סק"ב ועוד). וגם לדעת רש"י שם בן עיר שהיה בכרך בי"ד אינו נפטר מ"ד אא"כ דעתו להישאר שם עד יום ט"ו ולהתחייב בחיוב ט"ו, הרי דרק חיוב ט"ו פוטר מחיוב י"ד, ואם ב' חיובים נפרדים הם מה ענין זל"ז, ובע"כ דחיוב אחד הוא והחילוק הוא רק בזמני הקיום.

איסור לא תתגודדו בב' ימי הפורים

ג. בגמ' יבמות יג: הקשה ר"ל לר' יוחנן איך תקנו חז"ל זמנים חלוקים לקריאת המגילה, והרי יש בזה איסור לא תתגודדו דדרשינן 'לא תעשו אגודות אגודות', ופרש"י דמתזי כב' תורות. וצ"ב מה שייך איסור לא תתגודדו בזה, והלא ב' מצוות נפרדות הם, דפרזים נתחייבו במצוות הפורים בי"ד לזכר הנס שנעשה לפרזים בי"ד ומוקפים

מחוייב בחיוב של ט"ו אלא רק בחיוב של י"ד, וכיו"ב שמענו בפורים המשולש תשס"ח בשם הגריש"א זצ"ל שנסתפק דאף דכולם קוראים המגילה בי"ד מ"מ אפשר דבן עיר ובן כרך אינם מוציאים זא"ז בקריאה הואיל ויסוד חיובם שונה, זה מחובת י"ד וזה מחובת ט"ו, (כלומר דבן כרך חיובו בט"ו אלא שמקדים וקורא בי"ד מדין תשלומין כמש"כ בשו"ת תשב"ץ ח"ג סי' רח"ץ, ובספר שלמי מועד מובא חידוש עצום בשם הגרש"א זצ"ל דאדם שמת בכרך קודם שבת נפטר למפרע מקריאת המגילה בי"ד, כיון שהחיוב הוא רק מדין תשלומין לט"ו, ובט"ו הלא הוא חפשי מן המצוות, ועפ"ז דן במעשה שהיה שאחד היה בעל קורא לקריאת המגילה בירושלים בי"ד שחל בע"ש ובצהרים הלך לבית עולמו, ודן הגרש"א זצ"ל דשמא למפרע לא יצאו השומעים יד"ח ואכמ"ל).

ויעיקר היסוד דבב' חיובים שונים א"א להוציא זה את זה אע"פ שהמוציא והשומע שניהם מחוייבים בדבר מצאנו בכמה דוכתי, כגון בגליון רעק"א סי' ר"ט בשם האורים גדולים דהמברך הגומל מפני שהיה חולה ונתרפא אינו יכול להוציא את חברו החייב מפני שעלה מן היס, לפי שב' חיובים שונים הם, והארכנו טובא בענין זה בספר בירורי ברכות בהערות לחידושי הגר"א גנחובסקי זצ"ל סי' י"ג.

ויש להוסיף בביאור הדבר דחיוב ד"ד וחיוב דט"ו ב' חיובים שונים הם, דלפי פשוטו חלוקים הם גם בעיקר סיבת החיוב, דהמחייב של י"ד הוא מה שנחו הפרזים בי"ד והמחייב של ט"ו הוא מה שנחו בשושן בט"ו (כמש"כ הר"ן ריש מגילה דהטעם שתקנו ב' ימי פורים הוא לפי שמתחלה עשו כל היהודים יו"ט מאליהם, כל אחד לפי יום מנוחתו, הפרזים בי"ד ושושן בט"ו, ולכן כשקבעו חז"ל תקנה לדורות תקנו לכל אחד ביום שנח בו, והשוו את המוקפים לשושן מפני שבשושן היה עיקר הנס ע"ש). וכן נראה מהדין המבואר בירושלמי דבן עיר שעקר לכרך נתחייב בשניהם, ואם היה זה חיוב אחד לקיים מצוות הפורים יום אחד, איך יתכן להתחייב בפורים ב"פ, והרי כבר קיים מצוות הפורים בי"ד כדת וכדין. וכן ביאר בעמק ברכה הל' קריאת המגילה סי' ד' ד"ד וט"ו ב' חיובים נפרדים המה ולכן שייך להתחייב בשניהם או להפטר משניהם כמבואר בירושלמי שם דבן כרך שעקר לעיר נפטר משניהם.

וביותר מצאנו בשו"ת הרשב"א ח"ג סי' ת"ד ובחידושי הרשב"א מגילה ה. וריטב"א יט. שפירשו בדברי הירושלמי במקום אחר דבן עיר שעקר לכרך קודם פורים ובימי הפורים הוא בדרך ועדיין לא הגיע לכרך פטור מב' ימי הפורים, דמכלל בן עיר יצא ולכלל בן כרך לא בא, וכן להיפך בן כרך שעקר לעיר קודם פורים ובימי הפורים הוא בדרך פטור מב' ימי הפורים, ומבואר דנקטו דליכא חיוב אחד אקרקפתא דגברא לעשות פורים באחד מב' הימים, אלא יש חיוב של י"ד בעיר וחיוב של ט"ו בכרך, ומי שאינו קבוע באחד מהם פטור לגמרי, ומשמע כאמור ד"ד וט"ו ב' חיובים נפרדים המה.

אולם כבר הוכיחו רבים לא כן, דחיוב ד"ד וחיוב דט"ו לא הוו ב' חיובים שונים, ובודאי חיוב אחד הוא לקיים מצוות

שהיה פרוז בן יומו ב"ד וחזר לכרכו קודם ט"ו), ועיקר הנידון הוא אם מצות י"ד ומצות ט"ו ב' מצוות נפרדות הם לגמרי או לא, (ורוב פוסקי זמנינו נקטו דלמעשה אינו יכול לברך בתורת ודאי, מלבד בספר שלמי תודה סי' ל"ז אות ז' שנקט בפשיטות דמברך וביאר ד"ד וט"ו ב' ימים נפרדים הם ואינם שייכים זל"ז). ולפי האמור עולה דאין לברך שוב כמו מי שעבר את קו התאריך דנראה שאין לו לברך שוב שהחיינו, דברכתו מאתמול לא גרע ממברך על סוכה בשעת עשייתה וכן מברך על הלולב ביו"ט ראשון דאינו חוזר ומברך ביו"ט שני כמבואר בשו"ע סי' תרס"ב ס"ב דלא גרע מהמברך בשעת עשייה ע"ש.

נחזור לניד"ד, דלפי האמור ד"ד וט"ו חיוב אחד הוא עולה דבן י"ד יוכל להוציא בן ט"ו בחיוב ט"ו, והא דקיי"ל דבן עיר אינו מוציא בן כרך בט"ו הוא רק משום דבפועל ביום ט"ו אינו מחויב בדבר, אבל כל שהוא נמצא ביום י"ד והוא מחויב בדבר הרי הוא יכול להוציא בן ט"ו הנמצא ביום ט"ו.

אולם כ"ז אם הבן עיר קורא לחובת עצמו, אבל להוציא את הבן כרך מדין יצא מוציא י"ל דלא מהני, משום דסו"ס אין הבן עיר מחויב לקרא לעצמו ביום ט"ו ועל כן אין לו דין ערבות לחובת ט"ו של חברו, וצ"ע בפרט זה.

תמצית הדברים

מי שנמצא בארה"ב האם יכול לקרא בטלפון לבן כרך הנמצא בירושלים בליל ט"ו בשעה שאצל הקורא בארה"ב הוא יום י"ד באותה שעה, יש בזה ב' נידונים; א. הנידון הידוע אם אפשר לצאת יד"ח מגילה בטלפון. ב. הנידון אם בן כרך יכול לצאת יד"ח ע"י שמיעת קריאה של בן עיר ב"ד. וב' טעמים עיקריים נאמרו בנידון זה; א. הגרצ"פ פראנק זצ"ל דן דשמה חובת יום וחובת לילה ב' חיובים נפרדים הם, ולכן בן כרך אינו יכול לצאת יד"ח מגילה של לילה מבן עיר הקורא מגילה של יום. ב. ד' העמק ברכה דחובת י"ד וחובת ט"ו ב' חיובים נפרדים הם, ולפ"ז י"ל דבן כרך אינו יכול לצאת יד"ח ט"ו מבן עיר הקורא לחובת י"ד. ומסקנת דברינו דבפשוטו הכל נידון כ שם חיוב אחד, הן י"ד וט"ו והן חובת יום ולילה, ולפ"ז מהני בניד"ד.

אולם זהו רק אם הקורא בארה"ב מוציא בזה את עצמו יד"ח, אבל אם הוא בעצמו כבר יצא יד"ח וקורא בטלפון רק כדי להוציא את השומע הנמצא בירושלים מדין יצא מוציא יתכן דלא מהני.

ויש נפ"מ בכ"ז גם בלי טלפון, כגון בן עיר שלא קרא מגילה ב"ד עד פלג המנחה ובא לירושלים, האם יכול לקרא מגילה לעצמו ולהוציא בזה בן כרך מדין קריאת המגילה של לילה דבדיעבד יוצאים יד"ח מפלג המנחה. אולם באופן זה כתב המנח"י דאין לעשות כן משום דהוי תרתי דסתרי, כמו שכתבו הפוסקים דאין להתפלל מנחה ומעריב בזא"ז לאחר פלג המנחה משום דהוי תרתי דסתרי אם הוי יום או לילה.

נתחייבו במצוות הפורים בט"ו לזכר הנס שנעשה לשובן בט"ו, ומה ענין זל"ז, דהא פשיטא דאם היה לחלק מהעיר נס, ועשו פורים לזכרו, וחלק אחר שלא היה להם נס לא עשו פורים, לא שייך בזה איסור לא תתגודדו, דא"ז חילוק אגודות, אלא כל מי שהיה לו נס עושה זכר לנס, וכמו שמי שיש לו ד' כנפות מטיל בהם ציצית, וה"נ בזה הפרזים עושים לזכר הנס של הפרזים, והמוקפים לזכר הנס של המוקפים, ואף דודאי כולם עושים לזכר כל הנס, אבל סו"ס לכל אחד נתקן היום שהיה אצלו עיקר הנס. ונראה מזה כאמור דחיוב אחד הוא וחילוק הימים של י"ד וט"ו הם רק חילוק בזמני הקיום של אותו החיוב, ומשום כך שייך בזה אגודות אגודות, דחלק מישראל מקיימים חיוב זה ב"ד וחלק מישראל מקיימים אותו בט"ו. ויש עוד ראיות רבות ליסוד זה ואכמ"ל.

אלא דמעתי צ"ב דין הירושלמי דבן עיר שעקר לכרך נתחייב כאן וכאן, דלהאמור כיון שחיוב אחד הוא וקיימו כדן מהיכ"ת יתחייב שוב, והיכן מצינו כזאת בתורה חיוב דאורייתא או דרבנן שאותו אדם יתחייב לקיים אותה מצוה ואותו חיוב ב' פעמים, והרי לא מצאנו ילפותא בירושלמי לדין זה אלא הוא מסברא, וכן תמה בעמק ברכה הנ"ל.

יסוד דין בן עיר שעקר לכרך הוא כדן מי שעבר את קו התאריך דמתחייב שוב במצוות היום

והנראה מזה דיסוד דין הירושלמי הוא דכללא הוא דדין האדם נקבע לפי מקומו ושעתו, וכשעקר לכרך הרי הוא נידון כאילו לא היה מחויב מעולם במצוות הפורים, כי לפי מקומו עתה יום הפורים הוא רק בט"ו, וכן ביאר הגרשז"א זצ"ל במנחת שלמה סי' כ"ג דכל דין התלוי בזמן לפי זריחת השמש אמרינן דכך שורת הדין שהולכים רק לפי מקומו ושעתו, ולמד מזה לדן מי שחצה את קו התאריך דחוזר ומתחייב במצוות היום בכל דיני התורה, ואף אם כבר אכל כזית מצה בליל פסח וקידש על היין בליל שבת אם חצה את קו התאריך חוזר ומתחייב בקיום המצוות הללו, ולא אמרינן דאין חיוב לאכול כזית מצה פעמיים והרי כבר קיים המצוה, דכיון שבמקומו עתה לא היה אמש ליל פסח נידון עתה כאילו אכל אמש מצה בערב פסח ולא מידי קעביד, וזהו יסוד דין הירושלמי ע"ש בכל דבריו, וה"נ לענין פורים אם קיים כל מצוות הפורים ב"ד וחצה את קו התאריך והגיע שוב ליום י"ד יתחייב שוב בכל מצוות הפורים. וכן להיפך, מי שחצה את קו התאריך ממזרח למערב בערב פסח או בכניסת שבת הפסיד קיום מצות מצה וקיום מצות קידוש, דזמן נקבע לגבי האדם לפי מקומו באותו רגע, ומה"ט גם לענין פורים בן כרך שעקר לעיר הפסיד מצוות הפורים.

מי שנתחייב שוב בט"ו אם מברך שוב שהחיינו

ונפ"מ בכ"ז במה שדנו רבים אם בן עיר שעקר לכרך מברך שוב שהחיינו בקריאת המגילה בט"ו (ומצוי טובא בבן כרך

כזה תאמור

אידיאלי לשולחן השבת
ולתכניות חברתיות!

משלוח מנות מכובד
ושימושי ביותר למלמדים,
למורות ולכל צוות ההוראה!

• ידע • מחשבה • חידוד •

יצירת מופת רבת היקף, שמנחילה בדרך חווייתית וסוחפת ידע רחב ועשיר בעולם התנ"ך, במעגל השנה היהודי, במושגים ביהדות ועוד.

1,900 שאלות ותשובות מוגשים בעריכה מתודית ובשפה מרתקת! יצירת פאר שנוצרה במשך יובל שנות חינוך והעשרת תלמידות.

טעימה מתוך הספר:

היכן מוזכרים בתורה אדום, כחול, לבן, ירוק, ולא כצבעים?

איזו ברכה מברכים, גם בחו"ל, רק פעם אחת בשנה?

מי היתה אמו של: שת, נפתלי, שמואל, יואב, דלפון, חבקוק?

מהי הקריבה המשפחתית בין תרח ושרה, יוסף ופוטיופר, דוד ושאול?

כמה פעמים אנו אומרים בתפילת שחרית "ה' הושיעה המלך יעננו"?

כמה אנשים נתלו במגילת אסתר? אלו שלושה מלכים הוזכרו במגילה?

האם והיכן מוזכרים החתול והתרנגול בתנ"ך?

כמה ברכות בתפילת שמונה עשרה פותחות במילה "אתה"?

ידע - מחשבה - חידוד
עולם היהדות, התנ"ך, חגי ומועדי ישראל
כסדרת שאלות ותשובות מרתקות

{ אז נדברו }

פרשת כי תשא תש"פ | פורים שמייה!! 😊 | עלון בנושא הקורונה!!

הקורונה!!!

האמת היא שהשבוע האחרון לא היה אמור לצאת גיליון עקב ימי הפורים... אבל ההתפשטות המדאיגה של מגיפת הקורונה שמהלכת אימים ולוקחת את מלא תשומת הלב מחייבת אותנו להתעורר... וגם אותי במשבצת שלי בכתיבת הגיליון... אם נתב"ג סגר את שערי ואם מאה אלף אנשים נמצאים בכידוד... על זה נאמר: "בשעת המכנסים פזר"!!! זה הזמן לשבת יחד להתבונן מה ה' רוצה מאיתנו...

ובכן בהתחלה זה היה דווקא משעשע... כל מיני בדיחות מצחיקות נאמרו סביב הקורונה... אבל כדברי הר"ן בדרשותיו... כשלא מפנימים את המסר אז המגיפה הולכת ומתקרבת... מיום ליום זה פשוט הלך והתקרב, ואנחנו פתאום קולטים ש... שזה לא כ"כ מצחיק... העולם מבוהל עד אימה... המשק מושבת. המרחב האווירי סגור... וכל העולם נכנס לריתוק... וכאן המקום שלנו להודות לה' על שבחר בנו מכל העמים! ואנחנו היחידים שיש לנו את הכלים לדעת מה קורה שם מאחורי הפרגוד... להבין מה רומז בעל הבירה וממה הוא לא מרוצה??

כבר סיפרתי כאן בגיליון שפעם נכנסתי לחנות גדולה של בעלי חיים... מלא תוכים... אוגרים... דגים... וגם כלבלבים... נכנסתי ואז המוכר שאל: כן!!! מה אתה צריך??

משום מה היה לי ברור שהפניה שלו היא אליי!!!!!!

למה?? הרי היו שם המון תוכים חוץ ממני... היו גם המון דגים באקווריום חוץ ממני... המון אוגרים ואפרוחים ויונים וכלבלבים... אז מאיפה היה לי כ"כ ברור שהוא פונה אלי? הרי יש לו פה בעלי חיים שיתכן שאליהם הוא פנה?? נו... תענה אתה!!!! כ... כי מכל הבעלי חיים שהיו שם... **אני פה היחיד שכשיר ומסוגל לתקשר איתו פנים אל פנים!**

אני פה ה"מדבר" היחיד שמסוגל להבין שפה של "מדבר"!!!

על אותו משקל: הקורונה מתפשטת בככככל העולם... לאו דווקא בישראל... בעל הבירה מדבר!!! השאלה עם מי??? נו... עם מי??? עם מי שמסוגל לתקשר איתו... מי שמסוגל להבין שפה של בורא עולם... נו... מי היחיד בעולם שיש לו ראש גדול שמסוגל לתקשר ולהבין שפה של קל מסתתר שמחיה ומהווה את העולם מחוץ לבועה של ה"כוחי ועוצם ידי"? מי היחיד שמבין שפה של בורא עולם? **רק יהודי!!!!** כן... יש פה המון בעלי חיים חוץ ממני... יש מיליארד סינים שתקועים באקווריום שלהם... ויש מאתיים מיליון אמריקאים שהראש שלהם כלוא כמו תוכי בתוך הכלוב של עולם החומר שלנו... והיחיד שכשיר ומסוגל להבין בורא עולם שמדבר... זה רק אני!!!! אני היהודי!! נכד של אברהם אבינו שהוא היה הראשון שהציף עליו בעל הבירה... הוא הראשון שהיה לו ראש גדול להבין שפה ולתקשר עם בורא עולם... ואנחנו בני-העם הנבחר היחידים בעולם שמסוגלים לקבל שדרים ותזרים מ-קל מסתתר שהוא מקבל החלטות היחיד ומנהל את הסדר יום והל"ז של העולם...

אנחנו היחידים שמסוגלים לקבל מסרים מאחורי הפרגוד!!!

העולם כולו מבוהל ומשווע לעזרה... העולם מבין או לא מבין שמהו פה קורה... העולם כבר מבין שהפעם זה גדול עלינו... ואין להם את הכלים ואת היכולות לחזור מחוץ למעטפת ולהבין מה מנהיג הבירה רוצה... **ואנחנו כן יכולים!!!! אנחנו יכולים לעזור לעולם!!!!**

העולם לא יודע לתקשר עם בורא עולם... ואנחנו כן מסוגלים!! לנו יש תורה... יש לנו תקשורת עם בורא עולם ואם רק נרצה אנחנו יכולים להוציא מידע... להצביע על הנקודה ולהביא גאולה לעולם... אז דבר ראשון לפני שנצא ונחפש למה ה' רוצה מאיתנו... דבר ראשון: נפנים את עצם העניין!!! ה' מדבר אלינו!!! ולא דווקא בגלל שאנחנו הפושעים הגדולים... אלא בגלל שאנחנו היחידים שמבינים את הרבש"ע... היחידים שמסוגלים לתקשר איתו... וממילא אנחנו גם היחידים שיש לנו איתו מערכת יחסים שעלול להיות בה תנועות... ממילא כשהקב"ה מדבר... כנראה שהוא רוצה משהו מאיתנו!!! דבר ראשון: נבין את זה!!! נפנים שהקב"ה מדבר!!!!

וכעת צריך להתחיל להתבונן... מה?? מה ה' רוצה??? האמת היא שלב יודע מרת נפשו... ובפרט כאן שלכל אחד יש איזה הרגשה פנימית... כל אחד בסופו של דבר יעשה את החשבון נפש שלו מה ה' רוצה ממנו... אבל כאן בגיליון זה... נקדיש את כל הגיליון לחשבון נפש זה!!!

ובכן: לפני שנתחיל תרשה לי לנתח את המפה ולחלק אותה לשני חלקים: אם תשים לב... במאבק נגד התפשטות הקורונה יש שני סוגי חזיתות שונות!!! שני סוגי בידודים שונים!!! יש את החולים וה"נשאים" שכולנו עסוקים בלבדוד אותם מאיתנו שלא יזיקו ולא ימשיכו להדביק... זה סוג בידוד אחד!!! עד לפני שבוע זה היה עיקר החזית... עיקר הבידוד... אבל כעת!!! בימים האחרונים יש כבר הנחיית בידוד חדשה!!! דווקא מי שלא חולה... מי שלא נדבק... כעת הנחיות הם לבדוד את עצמנו שלא נידבק... כלומר: אם יש שביתה במרחב האוויר... אם אירועים מתבטלים... זה לא בגלל שאנחנו מדביקים... אלא אדרבה... בשביל שלא נידבק... בקיצור: חזית הבידוד מתחלקת לשנים: לא להדביק ולא להידבק!!!! כמדומני שעל אותו משקל: החשבון הנפש אודות הקורונה גם מתחלק לשנים... יש את החשבון נפש ליראים ושלמים... אלו שלא נדבקו בקורונה... ונדרש מהם להדק את השמירה והבידוד כדי לא להידבק!! ומצד שני יש את החזית השניה של אלו שכבר היו בקרבת מקום... והם כבר נשאים או חלילה מודבקים בנגיף... שכעת נדרש מהם לעשות חשבון נפש איך לצאת מזה ולהחלים מזה...

זה שתי הנחיות שונות!!! וממילא זה גם שני מסלולים שונים של חשבון הנפש!!!

ולכן בא לחלק אותם לשני מאמרים שונים... המאמר בדף 4 מיועד עבור הנשאים... ואלו שהיה להם מגע או שייכות מסימית לנגיף הקורונה... ואילו המאמר בדף 2-3 מיועד עבור סוג אחר לגמרי של אנשים... אלו שלא ביקרו בחו"ל ולא היה להם שום שייכות ומגע עם הקורונה והם עסוקים בלהמשיך בלשמור על עצמם...

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

לע"נ

שושנה בת רבקה

להשתתפות

בהוצאות הגיליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

- "קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה

מראש!!!

מה בין סבא שלי לסבא של החפץ חיים???

לפני חצי שנה ראיתי מדרש מלחיץ שהוציא אותי משלוות נפשי וגרם לי לשינוי תפיסה כללית!!! מדובר במדרש דווקא מוכר...

המדרש מדבר על חטא העגל ואומר: שכלל ישראל בכלל לא חטאו בחטא העגל!!! שמעת?? תמיד ידעת שעם ישראל חטאו בעגל?? **לא!!! טעות בידך!!!** הם בכלל לא חטאו!!! אף אחד מעם ישראל לא חטא בעגל!!! אז מה כן?? הערב רב!!! מסביב לעם ישראל היה ערב רב... והערב רב הם חטאו... ורק הם זהו!!! לכן זה נקרא שעם ישראל חטאו בעגל...

המדרש הזה הסעיר אותי מאוד... סליחה... אני לא מבין את זה:

מה אני אשם שהערב רב חטאו?? בשלמא אם זה היה עם ישראל בעצמם... נו... ישראל ערבים זה לזה... ויש חובת מחאה והוכח תוכיח וכו' וכו'... אבל הערב רב?? מה לי ולהם?? לא מכיר אותם... לא רוצה קשר איתם... מצידו הם לא קיימים... וכו' אין לי איתם כלום... והנה פתאום הם חטאו... וזה נקרא שאני חטאתי בעגל... **למה?? בתור מה?? מה לי ולהם??** אתה יודע מה הכי הסעיר אותי במדרש הזה???

כי... כי כשניסיתי לדמיין את סוג הקשר שהיה בין ישראל לערב רב... מבחינתי עם ישראל היו גרים בבני ברק... והערב רב היו גרים בתל אביב... עכשיו: תאר לעצמך: עם ישראל יושבים בתוך המחנה בבני ברק ולומדים תורה ומדקדקים קלה כבחמורה... ובאותה שעה בתל אביב... מרחק של שנים עשר מיל- הערב רב קמים לצחק ועושים עגל הזהב ואומרים אלה אלוהיך ישראל... ופתאום משה רבינו יורד מהרה... ולאיפה הוא יורד?? לבית הלל בבני ברק!!! הוא נכנס לכולל חזון איש ובום!! שובר את הלוחות לעיני כל ישראל הצדיקים והקדושים... מה קרה משה רבינו? למה אתה שובר את הלוחות?? מה... אתם לא יודעים?? ברגעים אלו יש קול ענות חלושה בתל אביב... הערב רב בתל אביב כעת עשו עגל הזהב... ולכן אני שובר את הלוחות פה בבני ברק...

אתה מבין את זה?? אני יודע שאני צריך להיות מוטרד מהעבודת ה' הפרטית שלי... אני מבין גם שצריך להיות אכפת לי מהרחוב והקהילה והשכונה והעיר בני ברק ש(לו יצויר) שאני גר בה... אבל נשמות ערב רב שגרים בתל אביב?? מישהו חושב עליהם?? הם בכלל בראש שלי?? מה לי ולהם?? (כמובן שאין כוונתי לתל אביב... מצידו זה גם יכול להיות כאלו שגרים בבני ברק ומעשיהם במחשכים ואין לי איתם כלום... ולא קשור אלי זהו) ב"ה אני לא מכיר אותם ולא מכיר בהם... לא רוצה להכיר את הערב רב...

ופתאום פה!!! המדרש מגיע ומגלה לי שאם אי שם יש כמה יהודים מקולקלים שעושים עגל הזהב... אז אני לוקח עליהם אחריות...

ברשותך: אני רוצה רק לגמור לחדד את סערת הרוחות שהיה לי: החפץ חיים פעם אמר לי שהסיבה שהוא זכה להיות כהן ואני לא... כי סבא שלו **לא חטא** בחטא העגל וסבא שלי כן... כשהחפץ חיים

אמר לי את זה... הרכנתי את ראשי בבושה ואמרתי לו: מה שזכונ נכון...

אבל כעת!!! מתברר שסבא שלי בכלל לא חטא בחטא העגל!!! הוא גם ישב בביהמ"ד הגדול של יזניץ והגה בתורה בדיוק כמו הסבא הכהן של החפץ חיים שישב בביהמ"ד ולמד... רק מה?? באותה שעה שאנחנו ישבנו במחנה ישראל ואכלנו מן ולמדנו תורה... באותה שעה ישבו שם כמה ליצינים בתל אביב ועשו שטויות... ומשום מה שמו של סבא שלי כן נקשר לסיפור הזה ולכן הוא כבר לא כהן!!! וסבא הכהן של החפץ חיים נשאר נקי!! שמו לא השתרבב בסיפור הזה ולכן הוא נשאר כהן...

אתה מוכן בבקשה להסביר לי מה ההבדל בין סבא שלי לסבא של החפץ חיים?? השאלה הזו אמורה להטריד אותנו!!! וזה מאוד מאוד קשור לקורונה!!! כי הקורונה זה נגיף שמתפשט מאוד במהירות... ואנחנו לא רוצים שזה יגיע אלינו... חטא העגל היה סוג של קורונה שלמרות שסבא שלי לא היה קשור לערב רב... בכל זאת הוא נדבק ולדראון עולם זה נקרא שהוא 'נשא' של חטא העגל!!! ואילו סבא של החפץ חיים... היה לו איזה בידוד מיוחד שלמרות שהקורונה של חטא העגל הדביקה המון המון אנשים כשרים וישרים... הרי אותו זה לא הדביק... ואני מוכרח לדעת איך שבט הלוי עשו את זה?? מה היה הסוד הצבאי שלהם...

הקושיה היא עצומה!!! ואני מוכרח לומר שהתשובה היא פחות מוצלחת... היא פשוט סוג של הכרח... פשוט מכורח הקושיה מוכרחים לומר (מי שיש לו מהלך אחר מוזמן לומר לי. אשמח לשמוע): ש... ברגע שיש ערב רב!! שהם נספחים אלינו... והם מתעקשים להיצמד אלינו ולחיות יחד איתנו... **לא מספיק** שאני לא קשור אליהם ומתנער מהם ולא רוצה כל קשר איתם... **לא!!! זה לא מספיק!!!** סו"ס אני חי בסביבתם וממילא אני חלק מהם... אם אני באמת באמת רוצה להיות לא קשור אליהם אני מוכרח להכריז את זה בצורה הרבה יותר **רשמית** ולעגן את זה חוקית!!! שאני לא!!!! לא קשור אליהם!!!! לא רבתי!!!

ואני אסביר לך גם למה... אתן לך דוגמא: תסכים איתי שלו יצויר שהיינו גרים ברשות הפליסטינאית תחת הריבונות של החמאס... וכל השכנים שלנו היו מחבלים טרוריסטים והם היו יורים טילים לכיוון אשקלון ואשדוד... ואני ואתה כמובן לא קשורים אליהם בכלל... אני חי את החיים שלי... אני מתנער מהם ומתנגד למהלכים שלהם בכל תוקף... **תסכים איתי שזה לא מספיק!!!** תסכים איתי שאם מדינת ישראל הייתה יוצאת למבצע בעזה והייתה יורה גם עלינו היא הייתה צודקת... כי אין כזה דבר לחיות בדו קיום עם טרוריסטים!!!! אם אתה באמת באמת לא חושב כמותם... אז קום ותלך למקום אחר... או לחילופין תיצור לעצמך ריבונות אחרת לגמרי... אי אפשר לחיות בדו קיום עם קן צרעות של טרוריסטים שעושים פשעי אנוש ולהגיד לא קשור אליי!!! **אין כזה דבר!! זה לא שייך!!! דוק ולא תשכח...** (הסיבה היחידה שכן קצת מרחמים על האזרחים של עזה... כי באופן רשמי זה נקרא בעולם הגדול שנעשה כאן שימוש באזרחים תמימים שהם חסרי ישע... נו נו... בערבון מוגבל... כולנו יודעים עד כמה שזה לא ככה...)

זה כנכלל ההבדל הקטן והדק בין סבא שלי לסבא של החפץ חיים!!!

גם סבא שלי וגם סבא של הח"ח... שניהם היו צדיקים... שניהם היו בדור דעה ואוכלי המן ועוסקים בתורה בקדושה נוראה... ומעולם הם לא חטאו לא בעגל, ולא בקברות התאוה ולא במתאוננים... אז מה בכל זאת ההבדל ביניהם?? סבא של הח"ח היה משבט לוי! והמאפיין היחודי של שבט לוי זה עמידה בשער!!! שבט לוי ידע להגדיר וליצור חומות ושערים!! שבט לוי הבין שלא שייך לחיות בדו קיום עם הערב רב... שבט לוי הבין שאם יש ערב רב... לא מספיק שאני **לא** ערב רב... אני מוכרח לעשות אום אני חומה!!! וליצור חומה מופגנת ורשמית ואפילו אגרסיבית לחדד את החפץ שביני לביןם!!! זה מה שסבא של החפץ חיים עשה... ואילו סבא שלי בסך הכל--- את זה לא עשה...

רק את זה הוא לא עשה!!! ומה אתה חושב... סבא שלי התקלקל? **לא!!!** האם הערב רב הצליחו להשפיע עליו ולסחוף אותו? **לא!!!**

אני כעת מתעקש לומר שלא!!! אני כעת מתעקש לא לדבר על פגעי הטכנולוגיה מהמקום המשפיע והסוחף והמקלקל שלהם... (זה כתוב במאמר השני שבגיליון זה) אני מתעקש כעת להתמקד באותם בני עליה שכן שמורים!! ובאמת לא מבינים בזה... ולא שייכים לזה בכלל... ובכל זאת!!! למרות שסבא שלי נשאר צדיק ונשאר לא קשור בכלל לערב רב... הרי כשהם חטאו בעגל... סבא שלי נדבק בקורונה!! עד היום יש עליו ועל צאצאיו כתם שזה נקרא שהוא גם 'נשא' של חטא העגל... **ולמה???** כי לציוד... ולידו חיו ערב רב שחטאו בחטא העגל וסבא שלי לא מספיק חידד והגדיר והכריז בצורה רשמית ובלתי משתמעת לשני פנים עד כמה הוא לא קשור אליהם!! לא!!! סבא שלי לא נתבע על זה שהוא לא מחה... דווקא למחות לא נדרש ממנו... (היחיד שמיחה היה חור והרגו אותו...) אבל להכריז בצורה מאוד רשמית שאני לא כזה!!! את זה הוא לא עשה... **זהו!!! עד כאן המסר החדש שיצא לי מאותו מדרש...**

כשקלטתי את זה קבלתי פיק ברכיים... למה?? כי עד עכשיו תמיד הייתי עסוק בלבדוק את עצמי שאני שמור... לוודא שאני לא נכשל באינטרנט... שיש לי חסימה מספיק חזקה... ואחרי שבדקתי וכל זה ב"ה בסדר... אז זהו... אפשר לסמן יום... **אבל כעת אני מגלה שלא!!! זה לא מספיק!!!**

כי הנה... סבא שלי היה צדיק גמור!!! לא היה לו שום גישה לרשת של הערב רב!!! הוא לא אכל עטלפים ולא טס לסיני ולא חזר מאיטליה... אבל היות והוא לא מספיק בודד את עצמו בצורה הפגנתית מהערב רב... הוא נהיה 'נשא' רשמי של הקורונה והוא נהיה חלק מהתמונה...

פתאום קלטתי שלמרות שאני בסדר... והמחשב שלי חסום... ויש לי פלאפון כשר והכל בסדר איתי... עדיין יכול להיות שאני נתבע שאני חלק מהמערכת החרדית ה"כללית" הזו שלחלק מהם מרשים לעצמם להחזיק אייפון... חלק מהם חשים מעצמם מבינים וזה לא משפיע עליהם... ולא מספיק חזק הבהרתי עד כמה

אותו לגטו... ככה אני מתגאה בשמירות ובציות שלי לגדולי ישראל... גם במחירי שזה מכניס אותי לגטו...

ושווה לשלם על זה מחיר!!! ואם נבין ששווה לשלם על המחיר... פתאום נקלט שזה מחיר לא כ"כ יקר... תבין: להיות מוגבל בגלל שאין לי אינטרנט זה מעצבן... אבל ברגע שאתה קולט שזה בסה"כ מחיר... אה... אם זה מחיר שצריך לשלם אותו... בשביל להינצל מהדבקות... אז הוא מחיר יחסית זול... נגמרו המשחקים... נגמרו הטיימרים... כן... אני פאנאט... ואני מעוניין בזה!!! זה לא נובע אצלי מצמצום... אלא ממקום של חרדה!!! כי אני חרדי... ולחרדי יש לפעמים חרדות...

סליחה... התבלבלתי... בימים אלו כולם חיים בחרדות חוץ מהחרדים... החרדים דווקא מסתובבים בימים אלו מחופשים למרדכי היהודי ולא לנשאי קורונה... ומי חרד עכשיו? כל מי שהיה לו חשוב להוכיח לעצמו שהוא בעניינים והוא מעורב ומסונכרן עם העולם... אז הוא קיבל את העירוב... הוא קיבל סינכרון בדמות קורונה...

אני מצמצם ופאנאט ממקום של שמירה!! אני שומר על עצמי!! חשוב לי להוכיח ולהכריז קדם אבא שבשמים... אני לא שייך לערב רב!! אני לא קשור אליהם!!! אני מעוניין בחומה הזו... ויש לי עניין בלחדד אותה באופן מופגן... ויתן ה' שבזכות יראי ה' וחושבי שמו... השרידים אשר ה' קורא שבאמת שומרים על עצמם ויוצרים חצץ גמור בינם לבין הצניחה החופשית של העולם... יתן ה' וישבו חרון אפו מעמו מארצו ומנחלתו...

זכות מסכת שבת שמכניסה אותנו לבידוד הכי מתוק!!! "אל יצא איש ממקומו ביום השביעי", מסכת שבת שבדפים הראשונים מפישה אותנו עם רשות הרבים שכידוע מסמלת את מידת הדין... ורשות היחיד שכל כולה רחמים... בזכות עסק התורה הזה נזכה להתייחד עם הקב"ה בחדר יחוד!!! וסוכה תהיה לצל יומם מחורב ולמחסה ולמסתור...

האומר פסוק בזמנו מביא גאולה לעולם: ישעיה פרק ב': כי יום לה' צבקות על כל גאה ורם ועל כל נשא ושלפ, ועל כל ארצי הלבנון הרמים והנישאים (המעצמות שלא מצליחות להשתלט על הנגיף) ועל כל אניות תרשיש ועל כל שכיות החמדה (כל אלו שיצאו לנפוש בים ובחול... ושח גבהות האדם ושלפ רום אנשים ונשגב ה' לבדו ביום ההוא... ובאו במערות צורים ובמחילות עפר (המגיעים במסכות לארץ) מפני פחד ה' ומהדר גאונם... ביום ההוא ישליך האדם את אליהו כספו ואת אליהו זהבו אשר עשו לו להשתחוות להפור פירות ולעטלפים (העטלפים מוכרים לך מאיזהו מקום...) חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו (וצריך כעת לכסות נשימותו) כי במה נחשב הוא... ודו"ק היטב.

לערב רב שבדורנו... ואז מישהו אמר לי שהגה"צ ר' צבי מאיר זילברברג שליט"א עושה מידי שנה בער"ח חשוון "אסיפת הצלה" על פגעי הטכנולוגיה שקוראים לכינוס הזה "אום אני חומה" ואמרו לי שר' צבי מאיר אמר שיש עניין להגיע לשם גם מי שבכלל לא קשור לאינטרנט... ואין לו שום דבר עם זה... בכל זאת שיבא!!! והנה!!! פתאום הבנתי למה!!! למה צריך את זה... פתאום הבנתי למה גם ואולי דווקא העוייבדים הגדולים ביותר... למה הם צריכים להתאסף ולדבר סביב הנושא הזה... בשביל ליצור את ה"אום אני חומה" הני"ל...

ונסעתי לשם... ולא היה לי נעים לנסוע לשם... כי... כי... כי באמת ישבו שם עובדי ה' בכמה רמות של שמרנות יותר ממני!!! וכל אחד קיבל טופס שיש בו שמונה דרגות של שמירה... ולמרבחה הבושה אני הייתי בדרגה הכי תחתונה... להגיד לך שזה היה נעים?? לא!!! אני כותב את זה נדברו ואני מרגיש שאני בן אדם חיובי ויותר מהסטנדרט... ופתאום אני יושב יחד עם אלף איש שאני נמצא בשוליים שלהם... אבל חתמתי ושמחתי!!!!

למה??? כי נכון שאצל שבט הלוי אני נדחה לסוף הרשימה... אבל סו"ס אני בפנים!! בתוך החומה השמורה!!! אם יש כעת יהודים חרדים שלדאבוננו הרב עושים מה שהם רוצים והם 'נשאים' של קורונה... אני לפחות מכריז כעת ברשמיות שאני לא קשור אליהם!!! הנה... אני הייתי באסיפת הצלה של ר' צבי מאיר שליט"א... ואני שייך לקבוצה הפאנטית הזו שאתם צוחקים עליה בוואצפ... ואתם טוענים שזה לא ראלי... ומבחינה מסוימת אני גם לא לגמרי אוהז במקום הכ"כ שמור של הקהילת קודש הזו... אבל אני התאמצתי... נדחפתי לשם... ואני כעת שלם עם עצמי שתצחקו גם עלי!! הבנת אותי??? פתאום קלטתי שזה המחיר של החומה!!! אתה רוצה להיות שמור...?? בבקשה... תחליט שאתה נמצא לפנים מן החומה... ואז תקבל את השמירה של החומה!!!

אבל אם אתה מתעקש להיות אשיינע ייד... אתה מתעקש לתת לכולם תחושה שאתה בעניינים... ואתה מאוד מאוד מתעצבן על כל מגבלה נוספת שמפגישה אותך עם החצץ שיש בינך לביןם (ואני מבין אותך... אני כותב את זה רק בגלל שאני גם מתעצבן) אז זהו שלא!!!

תדע לך שזה המחיר!! ושווה לשלם את המחיר הזה!!! אם סבא שלי היה יודע שהעמידה העקרונית והלא פופולרית של סבא של החפץ חיים מצילה אותו מהידבקות בקורונה של העגל... הוא גם היה אומר לאביו ולאמו לא ראיתו ואת אחיו לא הכיר... כן... עכשיו העולם מתנהג בצורה מאוד אגרסיבית... אף אחד לא מתנהג בכפפות של משי... ברגע שהעולם קלט שיש פה נגיף מסוכן... כולם יודעים ליצור חומות... אז זהו!!! שזה מה שאני צריך ללמוד מהטעות של סבא שלי...

הלימוד לקח שלי מסבא שלי זה לא להפסיק לעשות עגל... כי סבא שלי לא עשה עגל!!! רק מה? הלימוד לקח שלי הוא להפסיק לטשטש גבולות!!! כן... יש גבול ביני לבין אלו שיש להם אינטרנט לא חסום... אני מתגאה בצמצום שלי... אני גאה בהגבלה שלי!!! וכמו שיהודי התגאה בטלאי הצהוב שלו שזה מה שהכניס

שאני לא קשור אליהם!!!

וביינו... זה לא שלא מספיק הבהרתי... אני באמת לא הבהרתי... כי סו"ס קשה לי קצת עם זה שאני מוגבל... וקצת לא נעים לי שנשארתי מאחורה... אז אני דווקא מנסה לפעמים לשדר שאני כן בעניינים... בקיצור: זה לא בטעות יצא ככה שאני לא מספיק מחדד את ההבדל ביניהם!!! מישהו דואג שזה יקרה... אני באיזהו מקום דואג לשדר שאני איתם... אני לא רוצה שהם ישימו לב שאני קצת מוגבל בגלל שאין לי... אני לא רוצה שיסתכלו עלי כמו איזה מיושן... ואני גם קצת מתפחד מכל מיני סיטואציות ששם מתגלה עד כמה אני נשארתי מוגבל בגלל שאין לי אינטרנט ואני לא אוהב את הסיטואציות האלו!!! תסכים איתי...

אז מישהו פה עובד לטשטש את החומה הזו!!! המישהו הזה הוא אני!!! אני לא אוהב את החומה הזו! אני טיפ טיפה מתבייש בה...

ובדיוק החומה הזו היא זו שמצילה אותי!!!

בדיק החומה הזו שיוצרת איזהו פער אפשרויות ביני לבינו... היא חומה שמזכה אותי להתנתק מהערב רב ולהיות שבט לוי!!! וככל שאני דואג לטשטש את החומה הזו ואני מתבייש בה... ככה אני יורה לעצמי ברגלים... ואני במו ידי חושף את עצמי לנשאות ושייכות והידבקות לקורונה... כן!!! כל אותם אנשים שעכשיו נמצאים בבידוד... למה הם בבידוד? כי הם נסעו לחו"ל... למה הם נסעו לחו"ל??? כי הם פחדו להרגיש כאלו ישראלים מצומצמים שלא מכירים עולם... ולא בעניינים... כלומר: הבידוד לא נחת עליהם בלי קשר!!! הם רצו להיות לא מבודדים... אז הם קיבלו את זה... הם רציתם להיות מעורבבים... רציתם להיות בעניינים... בבקשה... כיום מי שלא בבידוד מהקורונה הוא באמת לא בעניינים... אבל עזוב!!! אין כאן המקום לצנינות!!! זה לא צחוק...

יש פה משהו מאוד פשוט שצריך להבין אותו!!!

סבא של החפץ חיים עשה משהו שאני מבין את סבא שלי למה הוא לא עשה... סבא של החפץ חיים היה משבט לוי והוא לא התבייש לעמוד מול הערב רב ולהגיד לו: אדוני... יש לך קורונה ואני לא מוכן להידבק ממך... נקודה... סבא שלי לא היה מסוגל להגיד לערב רב את זה... הוא לא היה מסוגל להעמיד את הדברים בחדות שכזו!!! אז הנה...

כשהערב רב עשו את העגל... מי שיצר חומה ברורה בינו לביןם הוא היה מחוץ לתמונה כי הוא דאג להיות מחוץ לתמונה... ומי שטשטש את החומה ביניהם... אז הוא כן היה בתמונה...

ברגע שקלטתי את הנקודה הזו!!! כשקלטתי שלא מספיק שאני בסדר אלא צריך להכריז את זה באופן רשמי!!! התחלתי לחפש בקדחות מה אני יכול לעשות בנושא הזה... איך אני יכול לבטא ולהגדיר בצורה רשמית שאני לא קשור

כאמור... כפי שהקדמתי בעמוד הראשון... החשבון הנפש סביב התפשטות הקורונה מתחלק לשני חלקים... אלו שעדיין לא בתמונה בכלל... ואלו שצריכים קצת בידוד בשביל לשלול נשאות או הידבקות...
 לאלו שלא נדבקו בכלל בקורונה היה לי הכי קל לכתוב... מאוד ברור מה החשבון נפש שהם צריכים לעשות... הם תמיד שמרו על בידוד ותמיד התרחקו מכל כיעור הכי קטן שעלול להיות 'נשא' של קורונה... רק מה?? אבא שבשמים פשוט מראה להם שהם נורמלים!!! אבא שבשמים מראה להם שכשהעולם נכנס לפאניקה הוא יודע להוריד את הכפפות וכל היפי נפש מפסיקים להיות נחמדים... אף אחד לא מדבר כעת על חופש הביטוי ועל דמוקרטיה... כולם מבינים שאם מישור מביא לי פה קורונה... אני מסמן אותו ומורה עליו מסכת פלסטק בלי לחשוב פעמיים... זה המסר שנוגע לאלו שלא נדבקו בכלל!!!
 אבל כשאני מגיע לדבר עם חברים שלי... כן... אנחנו שלצערונו... יש לנו מייל... יש לנו חשיפה מסוימת לרשת... אז אמנם חלילה!!! אנחנו לא יעדנו את הקורונה... הקורונה כידוע נוצרה מחטא... אין מיתה בלא חטא ואין יסורים בלא עון... וממילא הקורונה נולדה מחטאים!!! וזה לא אנחנו!!! החשיפה לנו למייל היא כשרה... אבל עדיין!!! אנחנו כן הנשאים והנדבקים והקורבים לנגיף הזה שקוראים לו אינטרנט שהוא עצמו קורונה... ואנחנו צריכים לעשות חשבון נפש במקום של חשב הידבקות!!! במקום של חשב נשאות. אז קצת וועליין... הרי כן: צריך לדעת ולהפנים: אבא שבשמים לא אוהב את המושג אינטרנט!!! ולמה?? כי האינטרנט לקח לאבא שבשמים הרבה הרבה ילדים... יש הרבה בני אדם בעולם שהקב"ה ברא אותם חיוניים... עם פנים יפות... ועם אפשרות לדבר... לחייך... לחשוב... להיות עם עצמם ועל הדרך לפגוש גם את אביהם שבשמים... והאינטרנט לקח את האנשים האלו וקבר אותם בתוך הבעה שלנו! אנחנו לא רואים אותם!! לא שומעים את קולם!!! הם שקועים ושרויים ומבודדים בתוך המכשיר הזה... ואבא שבשמים איבד הרבה מהילדים שלו שם!!!! ואתה מבין על מה אני מדבר!!!!

אתה יודע שאני לא מדבר כעת במשלים ובסממנים... אם אתה אבא לילדים... והילד שלך כל היום שמה במכשיר... אתה מבין טוב מאוד איזו תחושה זו... היה לי פעם ילד... היה לי ילד שנכנסנו בעניינים!!! הוא הסתכל עלי בעניינים טהורות ובורקות של ילד ואני החזרתי לו מבט אוהב של אבא... היו שם גם כמה נשיקות... היו שם גם חיבוקים... היה שם מפגש פנים אל פנים!!! המפגש הזה כבר איננו...

אבא לילדים... זה מפריע לזו!!! אז תחשוב על הרבש"ע: כמה ילדים היו לאבא שבשמים שפעם היה להם תקשורת איתו והם נעלמו שם... מי שעדיין מבין עניין... מי שלא התרגל לגמרי למציאות ההזויה הזו... מבין עד כמה שזה ככה... כפשוטו... (יש לציין שלא בטוח שכל הורה מסוגל להבין את זה... כי אם הוא בעצמו תקוע שם... אז זה כבר לא מפריע לו... כי הוא לא נמצא עם עצמו אז מת לו משהו מהעצמיות שלו ולכן לא מפריע לו גם שבנו כמותו) ממילא:
 אבא שבשמים שונא את הרשת האלוהית!!!! נקודה!
 הרשת האלוהית כיום כמות שהיא... עליה נאמר הפסוק: "ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחרריך"!!! ליהיו ידוע לך: שחז"ל דורשים: שערוות דבר הכוונה היא לערוות **דיבור** **דיבור** **עו**... דיבור רע זה לאו דווקא דיבור של נבול פה וכד'... אדרבה... אפילו דברים שבקדושה אם הם נאמרים במקום הלא ראוי (בבית הכסא וכד') הרי זה בכלל ערוות דבר... זאת אומרת: כשהדיבור והיחיד והמפגש והסיכרון נמצא במקום הלא נכון שלו בבריאה... הרי יש כאן "ושב מאחרריך"!!!!

ושב מאחרריך המשמעות היא ששכינה מסתלקת ואין השגחה פרטית... **זה הקורונה!!!** עצם זה שיש נגיף שמתפשט ומתפשט וכביכול הקב"ה לא מתערב אלא נותן לו להמשיך... איפה אתה הרבש"ע?? הרי אתה בורא עולם... ויש לך מספיק כח לסלק את הנגיף הזה?? מה התשובה?? **ושב מאחרריך!!!!** ברגע שאת כל כח הדיבור שלנו... לקחנו והטבענו בתוך המתכת הזו של המכשיר... הרי ושב מאחרריך...
עד כאן דברים בסיסיים... נקודות בסיסיות שצריך לדעת אותם!!!

אבל היות והייתי נבון באופן אישי ולא הצלחתי לעשות סדר במחשבות מה יש לי להתבונן מול התפשטות הקורונה זכיתו ומ"ד שליט"א כתב לי מכתב ומיקד אותי מול הנקודה שנוגעת אלי... והיות ואני חושב שזה יכול להיות לתועלת לאחרים... **אני אפרט כאן בקצרה את תוכן הדברים**: כידוע: כל מה שהקב"ה בעולמו לכבודו ברא!!! ולכן עצם הבריאה כמות שהיא מספרת כבוד ה' והנה... לאחר חטא אדם הראשון... נגזר מכאן ואילך על חלק מגוף האדם שיהיה מכוסה!!! למה?? אומר הספורנו במקום: "מעתה ראוי לכסות... בהיותו רוב פעולתו מכונת לתענוג מאוס ומזיק!!! רואים מכאן שהיות וכל חלק בבריאה מטרות **לגלות** כבוד שמים!!! ברגע שהוא לוקח את זה למקומות לא טובים... והוא כבר **לא מגלה** כבוד שמים... אז נגזר עליו **כיסוי והסתרה**... כי במצבו הנכונה הקלוקל אין הצדקה מספקת לקיומו!!! אבל! גם אחרי שנגזר על חלק מגוף האדם שיהיה מכוסה... עדיין נשארו מקומות בגוף האדם שאדרבה... עיקר תפקידם הוא בגילוי!!! ומה הם?? **הפה והחוטם!!!** בחוטם נמצא כח הנשמה שבאדם... מאן דפח מדיחיה נפח... ולכן גם בחוטם נמצא עיקר הכרת הפנים!!! ובכלי הדיבור ששם נמצא כח המדבר שבאדם שמייחד אותו מהבהמה...

שני האיברים האלו תפקידם בגלוי!!! והם צריכים להיות מגולים!!!
 דא עקא שבדורינו שני האיברים האלו גם הפסיקו לעשות את תפקידם וכעת אני אצטט קטע קטן מהמכתב... "אמנם דור אחרון שנכנס לתוכי הדיגיטלי והמדיה וחדל לשוחח עם שכנגדו והקשר של איש עם רעהו הוא בשליחת הודעות מסוממות ולחילופין ב'ציון' בדף הטוויטר, וקבוצה היא אותן המקושרים בוואצפ שעל ידו ובדרכו מעבירים כל בל מידע אמיתי או דמויני והטיפיחה על השכם לאות חיבה והערכה הפכה להיות לבוון זקופה ומונפת ל'לייק' שכל המרבה בה, הרי המקבלה משובח ומונפח, כל אוצרותיו וסודותיו של האדם אגורים מאוכסנים ומאופסנים בדיסקים קשיחים ב'ג'יג'ות ו'ב'ענן' ומגובים במפתח של הדיסק (דיסק און קי) וכל עולמו המסחרי מתנהל דרך האינטרנט, כתובתו שוב אינה מקום מגוריו וביתו, אלא תיבת מייל שאוספת ומוציאה את ה'זב', והפסולת מרובה על האוכל, נמצא שבני האדם הפכו ליושבי חושך וצלמוות וכל מעשיהם בחשאי ושם מיוטטות עיניהם, על כן חותם המלך, הדיינים בפסקיהם, הרופא במרשמי אן גלויס וידועים לכל,

תוספת שבת

דברי רבותינו והנהגותיהם
בענין תוספת שבת וקדושתה

מתוך הקובץ השבועי 'דרישה וחקירה'
מוצטרפים לרשימת התפוצה ומקבלים מתנות
פרטים בסוף קובץ זה

ישועה בזכות תוספת שבת

מסופר על מרן הגאון רבי משה שמואל שפירא זצוק"ל – "מה מאוד יקר רבנו את שבת המלכה וראה בה את מקור כל הברכות כלן. "השבת היא מקור הברכה", היה נוהג לומר לאנשים רבים ששחרו לפתחו ובקשו את ברכתו, "ומדוע צריך אני לברך, בה בשעה שהשבת עצמה היא מקור הברכות?... תוספת שבת יש בכוחה להכניס ברכה גדולה אל הבית פנימה!" (ספר 'רבי משה שמואל') ומסופר שם, על אשה אשר עמדה בחדרו של רבנו זצ"ל ומררה בבכי כי היא חולה אנושה במחלה הנוראה ולדברי הרופאים עליה לעזוב את אחד עשר ילדיה ולטוס לחו"ל לניתוח מסובך בדחיפות. רבנו

שמע את בכיה ואמר לה "הן יום שישי היום, עוד מעט נכנסת שבת המלכה, וכתוב "לקראת שבת לכו ונלכה כי היא מקור הברכה" **קבלי שבת חצי שעה לפני הזמן ותראי ישועות.**

האשה לא הרפתה ושאלה – "אך מה יהיה עם הטיפולים הקשים וכל מסכת הסבל הנוראה הזאת". ורבנו עונה בשנית: "השבת היא מקור הברכה, רוצה את שאברך אותך? והרי השבת היא מקור כל הברכות, קבלי שבת חצי שעה יותר מוקדם ותראי ברכות גדולות".

נסעה האשה לביתה ועשתה בשבת זו כדברי רבנו להקדים חצי שעה קודם הזמן. לאחמ"כ נכנסה שוב במוצאי שבת אל רבנו זצ"ל ואמרה לו בקול בוכים שאיננה מוצאת מנוחה לנפשה מפחד הניתוח והטיפולים. אמר לה רבנו "מן הסתם לפני שתטוסי לחו"ל יערכו לך שוב סדרת בדיקות. בואי אלי לפני שתעברי את הצילומים..." וכשבקשה שוב שיברכה הוסיף וחזר על דבריו הראשונים – "השבת היא מקור הברכה, ברכת השבת תלווה אותך. אם קבלת שבת לפני הזמן תזכי לברכה גדולה ואינך זקוקה לברכה שלי".

ויהי ביום השלישי, קודם הטיסה נסעה האישה לביה"ח "תל השומר" לסדרת בדיקות אחרונה, וראה איזה פלא – הצילומים הראו תמונה אחרת לחלוטין. הרופאים לא האמינו למראה עיניהם. חלקם סברו כי הכל נקי לגמרי, ואפ' המחמירים שבהם צדדו שבודאי אי"ז פיקוח נפש ואין צורך לסוע לחו"ל, אלא טיפול תרופתי בלבד – יעזור בהחלט.

לאחר שבועיים בהם קבלה האישה טיפול תרופתי, באה אל רבנו זצ"ל ל"באר יעקב" להודות לו. אמר לה רבנו – "אינך צריכה להודות לי, השבת היא זו שברכה אותך. השבת היא מקור כל הברכות! מי ששומר שבת כראוי ומקבל את השבת בנחת חצי שעה לפני הזמן – השבת שומרת עליו ומברכת אותו". "הבטיחי לי" – סיים רבנו – "שמכאן ואילך תקפידי לקבל שבת לפני הזמן כל ימי חייך ותראי ברכות וישועות גדולות".

עוד מסופר על מרן הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל, אשר אחד משכניו היה אדם למוד סבל, חלק מבניו נפטרו וחלקם חלו במחלות קשות. והנה ניתך עליו אסון נוסף – אחד מבניו נסע לעסקיו לרומניה ושם נעדר בלא להשאיר עקבות.

בצר להם פנו אל רבינו זצ"ל בדמעות, עד שנאות לערוך להם גורל הגר"א בקדושה ובטהרה, ולאחמ"כ ישב והדריכם בפרוטרוט היכן לחפש באומרו להם שכבר חושש הוא שמא אינו בין החיים.

ואכן ע"פ הוראותיו הברורות ושרטוטיו המדויקים של רבינו זצ"ל שסמן את המקום לפרטיו אף בלא להיות שם מעודו, מצאו בני המשפחה את גופתו של בנם בעיבורו של יער עבות ברומניה, וזכו להביאו לקבר ישראל.

ככלות ימי השבעה באו בני המשפחה לרבינו ובקשו דרכי תיקון ותשובה לצרות הרבות הפוקדות אותם. רבינו נאנח מעמקי ליבו ולבסוף אמר "קבלו שבת חצי שעה לפני הזמן, כתוב בפסוק "לקראת שבת לכו ונלכה,

כי היא מקור הברכה", אם מקבלים שבת מוקדם זה עיקר הברכה, קבלו על עצמכם להקדים את השבת ולהוסיף על קדושתה, ותתראו".
משפחה זו שכלל לא שמרה את השבת קודם לכן כדבעי, החלה מאותו שבוע לא רק לשמור שבת אלא אף להקדים בכניסתה מחצית השעה קודם, וראה איזה פלא – ברכת השבת שרתה עליהם והצרות סרו מעל ראשם (ספר "רבי משה שמואל").

עד כאן נותנך הקובץ 'דרישה וחקירה'

מבצע למצטרפים לרשימת התפוצה

המצטרפים יקבלו מלבד הגליונות הנפלאים:

א. חבילת תוכנות גדולה ושימושית.

ב. כ-1300 תמונות רבנים ותמונות נוף.

ג. ש"ס שלם 'גמרא נוחה', שבו דברי רש"י משולבים בתוך הגמרא, ומעלות נוספות (הדברים ישלחו בג'מבו מייל ובגוגל דרייב).

פרטים והרשמה בכתובת lintop200@gmail.com

הקובץ נופץ בדוא"ל בכל שבוע, ובו ששה עשר מדורים,

כגון: שלשה מדורי סיפורים, שלשה מדורי שו"ת על הפרשה ועם

תשובות רבות ותשובות רבותינן, מדור תוספת שבת, שו"ת

נומרון שר התורה שליט"א, עובדות הלכתיות מנהג"י זילברשטיין

שליט"א, טיפים בנושאי חינוך, חקירות ויסודות, הערות

והארות.

הקובץ נועטר באיורי הרב יוני גרשטיין שליט"א.

אבא, השווער, הבעל, הבן, הזתן, הנכד, החברותא, הרב'ה מהחיידר...

כולם ישמחו לקבל
לחג ספר מסדרת

'כמוצא שלל רב'

ורפואה קרובה לבוא - ענייני רפואה
פניני הלכה ואגדה, הדרכות עובדות
והנהגות מאוצרם של גדולי הדורות
- ספר נפלא למחלימים ולזקוקים
לרפואה | כולל 'שערי סגולות' -
למעלה מ-100 סגולות בדוקות
לרפואה מגדולי הדורות!

כמוצא שלל רב - נ"ך
(הופיעו עד כה) יהושע | שופטים |
שמואל א' | שיר השירים | תהלים

ושלל לא יחסר - על התורה
סדרת ההמשך מבית 'כמוצא שלל
רב' - על התורה (חומר חדש)

פניני רבינו צבי פסח - על התורה
פנינים נפלאים מתורת מרן הגרצ"פ
פראנק זצוק"ל, רבה של ירושלים
(כרך אחד)

כמוצא שלל רב - על התורה
הסדרה שכבשה את העולם היהודי
- חמישה כרכים
(להשיג גם בכרכים בודדים)

כמוצא שלל רב - סדרת המועדים
חנוכה | פורים | הגדה של פסח
| שבועות | ימים נוראים | סוכות
| שבת וברכת המזון
(להשיג גם בכרכים בודדים)

ענשיו בחנויות הספרים או בטל': 052-7679264

הפרשה המחכימה

פירושים מבית 'הפרשה המחכימה' - אוצר מופלא של לקחים מעשיים
ואקטואליים מהפרשה פרשת כי תשא תש"פ גליק 119

הפסד מנתנית צדקה

שאלה: האם אדם יכול להפסיד מנתניתו לצדקה?

א. שמות ל, יב: 'וַנִּתְּנוּ אִישׁ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ'. כתב בעל הטורים 'ונתנו' – אם תקראנה למפרע (הפוך) יהיה גם כן 'ונתנו', לומר לך, מה שאדם נותן לצדקה, יחזור אליו, ולא יחסר לו בשביל זה כלום". והוסיפו לפרש שלכן על תיבת 'ונתנו', יש טעמים של קדמא ואזלא, ללמד שמי שמביא לשני, הוא בעצמו מקבל. גם הרמב"ם (מתנות עניים י, ב) והשולחן ערוך (יו"ד רמז, ב) כתבו "לעולם אין אדם מעני מן הצדקה, ולא דבר רע ולא היוק מתגלגל על ידה, שנאמר 'והיה מעשה הצדקה שלום' (ישעיה לב, יז)". **והוסיף** הטור (שם) "ועוד כי הדבר בדוק ומנוסה, כי בשביל הצדקה שנותן לא יחסר לו, אלא אדרבה תוסיף לו עושר וכבוד". נמצא שלכך ממה שכתב הטור כאן שמה שאדם נותן לצדקה מקבל בחזרה, עוד הוסיף הטור שם שיקבל גם יותר ממה שהביא. אמנם ראה בספר 'אהבת חסד' באלו אופנים מותר לתת צדקה גם יותר מחומשו וכדומה.

ולכאורה מקור דבריהם בדרשת חז"ל (תענית ט.) על הפסוק (דברים יד, כב) "עשר תעשר" – "עשר בשביל שתתעשר", דהיינו שעל ידי נתינת המעשר מתברך האדם ומתעשר בממונו (ובדברים יד, כב, ו, טז כתבנו בזה). וכן אמר רבי אבהו (מדרש משלי, יא) אם ראית אדם מפזר מעותיו לצדקה, הוי יודע שהוא מוסיף (ומתעשר ממונו על ידי כך), שנאמר (שם יא, כד) "יש מפזר ונוסף עוד". **לפי** זה גם מה שכתוב (לעיל כה, ב) "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה", ופירשו שאף שבני ישראל נותנים למשכן את כספם לא אמר "ויתנו לי תרומה" אלא "ויקחו לי תרומה", משום שהנותן לצדקה לוקח הוא לעצמו מצוות וצובר לאוצר שלו לעולם הבא. אך לפי מה שנתבאר אפשר לומר שאינו 'לוקח' רק לעולם הבא, אלא גם כל הנותן צדקה לוקח הוא לעצמו בעולם הזה, מחמת שמתעשר על ידי כך גם בעולם הזה.

המשיל על כך החפץ חיים זצ"ל לכפרי אחד שהביא שקי תבואה אל העיר למכירה. בבואו העירה שמע שהסוחרים שבעיר דרכם להונות את הכפריים במנין שקי התבואה. והנה ציץ במחשבתו רעיון שלא יונהו סוחריו העיר. הוא הניח קופה ריקה על השולחן, ותנאי התנה עם הקונה, שכנגד כל שק ושק שהוא יריק אל האסם ישלשל הקונה אבן אל הקופה, וכשיגמור להריק את כל השקים – ימנו את האבנים ולפי זה ידעו את מספר השקים שקנה, וכנגדם יקבל המוכר את המגיע לו בעד כל השקים. הסוחר שהיה ממוחל שם בקופה

מטבעות במקום אבנים, וכפרי זה ברוב סכלותו, כל אימת שהקונה בדק את הסחורה באסם ולא חש במתרחש, שלח את ידו לתוך הקופה וגנב משם פרוטות אחדות ושם בכיסו בחשבו שעל ידי כך הוא מרמה את הקונה, מבלי להעלות בדעתו שעל כל פרוטה ופרוטה שהוא גונב, הוא גורם לעצמו הפסד שווי שק מלא של תבואה. **כך** הוא הנמשל, יש אנשים החושבים שאם יקפוץ ידו מלתת מכספו לעניים ולנוקקים, על ידי זה הוא יתעשר ויתגדל הונו. אבל באמת ההיפך הגמור הוא הנכון, דוקא בגלל קמיצת ידו הפסדו יהיה גדול מאוד. שכן התורה מבטיחה לנו 'עשר בשביל שתתעשר', והנמנע מלתת צדקה הוא אמנם מרויח כאילו פרוטות אחדות, אבל לאמיתו של דבר מפסיד הוא דינרי זהב. למה הוא דומה, לאותו כפרי שמרויח כמה פרוטות הנמצאות בקופה, ואינו חש שמפסיד הוא את מחירם של שקי תבואה מלאים.

פעם אחת היה גביר גדול שהיה נדבן עצום כל ימיו ופיזר סכום רב לצדקה, יום אחד התמוטטו עסקיו ורוב ממונו אבד. הוא בא לפני הג"ר חיים מוולאז'ין זצ"ל ושאל: כעת שירד מנכסיו, האם יוכל להפחית מהצדקה שהיה רגיל בה אפילו שיקשה עליו לסבול את צרת העניים ומצוקתם אשר היו סמוכים על צדקתו, או כדאי שיכניס עצמו בחובות למען הצדקה אף שבכך מסכן הוא את עתידו. אחר שנמלך בדעתו המליץ לנדיב המרושש שימשיך בכל זאת כמנהגו מימים ימימה, ויוסיף לחלק צדקה כרחשי לבו הרחום. ועל פרנסתו – אין לו לדאוג, שכבר הבטיחו חז"ל (שבת קד. יומא טף לה: עבודה זרה נה. ומנחות כט:) 'הבא ליטהר – מסייעין אותו'. **חלפו** שבועות והגיעה ההודעה מהנדיב המבשרת כי עצת רבי חיים עמדה לו לברכה, ופתאום נהפך עליו שוב הגלגל לטובה, עם זכירתו בגורל בסכום עתק של חמש מאות אלף רובל כסף. שמחתו של רבי חיים על הבשורה, שהוכיחה פעם נוספת את קיום ההבטחה "עשר, בשביל שתתעשר", היתה ניכרת על פניו. ובעומדו לפני מסירת השיעור בישיבה באותו יום, פתח הגר"ח את דבריו בסיפור הבשורה, כדרכו לעורר את לב התלמידים לגודל השגחת ה' המתגלה גם בעולם הזה (אבי הישיבות).

תשובה: אדם לא מפסיד שום דבר מטה שנותן לצדקה, כי הכל יקבל בחזרה, ואפילו בכפל כפלים.

התבטלות לאומה

שאלה: כיצד מוטל על כל אדם מישראל להתנהג?

ב. שמות ל, יג: 'מוציאת השקל'. בעל ה'תולדות יעקב יוסף' כתב, מדוע אמרה תורה לתת רק מחצית השקל ולא שקל שלם.

כל הזכויות שמורות. טל' 02-5864229 דוא"ל: BH5864229@GMAIL.COM המעוניין לקבל עלון כל שבוע במייל, ישלח למייל

מבין עשרים שנה ועד שישים שנה, וקודם גיל עשרים ואחר גיל שישים אינו יוצא לצבא וערכו יורד (ועיין עוד בגמרא ורש"י בבא בתרא סוף קכא: רש"י ויקרא כז, ז וערכין יט.). וב'תולדות אדם' (גיל עשרים) הוספנו הרבה על כך.

תשובה: מעלת האדם המגיע לגיל עשרים שגשג כוחו הגופני והרוחני, ונשלם בו חלקי הנשמה, ולכן מאז מענישים אותו בבגדי דין של מעלה, ויוצא לצבא, יש לו ערך דמים, ויכול למכור בנכסי אביו.

אי נתינת התחייבות הצדקה

שאלה: עד כמה גרוע מי שנתחייב לצדקה ולא פרע אותה?

ד. שמות ל, יח: "ועשית כבוד זוזושת וכזו זוזושת". כתב בעל הטורים "ועשית כבוד – סמך (פרשת) כבוד לפרשת שקלים (שהתחיל בה את פרשת כי תשא בפסוקים יב–יג "ונתנו איש כופר נפשו... מחצית השקל"), לומר שהגשמים נעצרים בשביל פוסקי צדקה (ברבים) ואינן נותנין". **ומקור** דבריו במאמר רבי יוחנן (תענית ח: ויבמות עח:) אין הגשמים נעצרים אלא בשביל פוסקי צדקה ברבים ואינן נותנין, שנאמר (משלי כה, יד) "נשיאים ורוח וגשם אין, איש מתהלל במתת שקר", ופירש רש"י שכשם שהוא פוסק על הצדקה סתם לכבוד ומתהלל במתת שקר, אף השמים מראים כאילו הם מביאים גשם על ידי עננים ורוח אבל לא יורד הגשמים.

אם היו שואלים כל אחד מאתנו: איזה אדם עדיף, מי שלא רוצה כלל להתנדב לצדקה, או מי שנשאו לבו להתנדב לצדקה ופסק להם דמים מרובים אלא שלא שילם, הלא בודאי היינו אומרים שבודאי מי שלא רוצה כלל לשלם גרוע יותר ממי שכבר גילה את טוב לבו לקיים המצוה ופסק להם דמים אלא שבמציאות לא שילם. אבל כאן אנו רואים שהגשמים נעצרים לא מחמת מי שלא פסק כלל לצדקה, אלא דוקא מחמת מי שפסק ולא שילם.

עוד בחומרת הדבר נלמד ממה שאמרו (ירושלמי קידושין מב.) שבעוון ארבעה דברים הגשמים נעצרים, בעוון עובדי עבודה זרה, וגילוי עריות ושפיכות דמים ופוסקים צדקה ברבים ואינן נותנין. רואים מזה את גודל חומרת הדבר עד שדומה לשלשת העבירות החמורות. **ומלבד** מה שגשמים נעצרים משום כך, אמרו (סוכה כט:) שלכך גם נכסי בעלי בתים נמסרים למלכות. וביאר הערוך לנר (ויבמות סח) שעונש זה של רעב ועצירת הגשמים נאמר בארץ ישראל כשבני ישראל שרויים על אדמתם, ומה שאמרו שנכסי בעלי בתים נמסרים למלכות היינו כשנמצאים בחוץ לארץ.

ובטעם חומרת הדבר יותר ממי שלא פסק לצדקה כלל, בפירוש רש"י מבואר שכיון שפסק לצדקה לשם גאווה וגדולה לכן הוא חמור יותר, ומה שאמר 'ברבים' הוא לאו דוקא, אלא נקט את המצוי שברבים עשוי אדם לנדור צדקה רק לכבוד ולא לקיים, מה שאין כן כשנודר ביחיד שבדרך כלל מקיימו. והמהרש"א פירש שאפשר שנקט 'ברבים' בדוקא, שכיון שהוא עושה לשם ולתהילה בפני עניים שמחננין להם, והם מצטערים וכלות עיניהם, לכן הגשמים נעצרים (מה שאין כן כשנודר ביחיד שאין העניים יודעים מכך ולא גורם להם צער).

ואולי יש לומר שפוסקי הצדקה (אף שלא ברבים) חמורים יותר, משום שגורמים בביטולם לעבור על 'בל תאחר' (כמבואר בראש השנה ד. ואילך שיש איסור בל תאחר גם במצות צדקה, וכתבנו בזה בבראשית יח, ו' בל תאחר

ללמדך שאין אדם שלם ולא יהודי שלם, עד שיהיה שותף עם חבירו בצוותא ובאחוה, ולא עוד אלא אף הפשוט שבפשוטים עשוי להשלים את הגדול שבגדולים. גם האור החיים' (כאן) כתב שלכן כל אחד נותן 'מחצית השקל' בלבד, כדי שכל אחד יתחבר לכלל ישראל שהם שישים ריבוא (ובמקום אחר הוספנו עוד בזה. ועיין גם באוהל משה למהר"מ שיינערמאן עוד מקורות בזה).

יהודי צריך לדעת את מעלתו, שהוא אחד מכללות עם ישראל, שהם כ'נפש אחת' (לעיל א, ה שלא כמו האומות שהם נפשות הרבה כמו בא בראשית לו, ו. וכפירוש רש"י בראשית מו, סוף כו בשם ויק"ר ד, ו), וכגוף אחד, ובחסרון אפילו של אחד מהם, חסר בכל שלימות הגוף, ולזאת נצטוינו במצות ערבות, ש'כל ישראל ערבים זה בזה' (סנהדרין סוף כו: ושבעות סוף לט. כנלמד מהפסוק בויקרא כו, לו), ואם האחד חטא – יש תביעה גם על כלל ישראל, ורק על ידי כולם שייך לקיים את תרי"ג המצוות. לכן על כל אחד ואחד לחסר כביכול משלו ולהתאחד בכלל ישראל. **וכפי** שהמשיל הגר"ש שקאפ (בהקדמת 'שערי יושר') שכל יהודי הוא כמו בורג במכונה גדולה, שאפילו שבורג בפני עצמו נראה כדבר ללא ערך כלל, אך כאשר הוא בא כאחד מחלקי המכונה, הרי הוא מקבל חשיבות במשנה תוקף, ורב חלקו, אשר בחסרונו יכולה להיפסק כל עבודות המכונה. ולכן דימו במדרש (ויק"ר ד, ו) את החוטא היחיד, שהוא כמו מי שקודח בספינה, וכששאלוהו על כך, השיב: מה אכפת לכם, הלא בשלי אני קודח, אמרו לו: על ידי החור שלך עולים המים ומציפים את הספינה ומטביעים את כולם.

תשובה: על כל אדם מישראל מוטל להתבטל לכלל ישראל, לדעת שהוא חלק מכלל האומה ובורג במכונה שאי אפשר בלעדו.

מעלת גיל עשרים

שאלה: מהי מעלת אדם משהגיע לגיל עשרים?

ג. שמות ל, יד: "כל העובר על הפקודים מבין עשרים שנה ומעלה יתן תרומת ה'". פירש רש"י "למדך כאן, שאין פחות מבין עשרים יוצא לצבא ונמנה בכלל אנשים". מבואר שכמו שהאדם רק בהיותו בן י"ג שנים נקרא 'איש' ומתחייב במצוות (כמו שכתב הרע"ב אבות ה, כא שנלמד מהכתוב בבראשית לד, כה ויקחו שני בני יעקב... איש חרבו, שאז היה לוי בן י"ג שנה ונקרא איש), משום שיש בו 'דעת' ונענש בבית דין של מטה, כך רק בהיותו בן עשרים שנה נמנה בכלל 'איש', יוצא לצבא נשלם לו ה'דעת' ונענש בבית דין של מעלה. **ולכן** גם אין יכול למכור קרקעות בנכסי אביו אלא מגיל עשרים (גיטין סה. ושולחן ערוך חו"מ רלה, ח–ט), אבל קודם לכן לא ימכור אף שיוודע בטיב משא ומתן, שמא ימכור בזול מפני שדעתו נוטה אחר המעות ועדיין לא נתיישבה דעתו בדרכי העולם (שולחן ערוך טח).

ויובן יותר לדברי המפרשים (אבן עזרא שמות ל, יג. דרשות מהר"י שועיב לתלמיד הרשב"א פרשת ויחי, יעב"ץ שנת קכט:) משנולד האדם עד גיל עשרים עדיין הוא גדל, ואז דעתו וגופו נשלמים. ובזוהר (ח"ב פרשת משפטים צח.) אמרו שמשעה שנעשה האדם בן י"ג זוכה לבחינת נפש ונקרא בן לכנסת ישראל (שהיא מלכות דאצילות) וכשנעשה בן עשרים זוכה לבחינת רוח ונקרא בן להקדוש ברוך הוא (שהוא ז"א דאצילות).

וכתב הרמב"ן (במדבר כו, סד–סה) שעיקר ימי האדם הם מגיל עשרים שנה עד גיל שישים שנה, ומטעם זה לא נמנו בני ישראל במדבר אלא

בצדקה, ובהזמנת עניים לביתו/בנדפס מחדש), וכדברי שלמה המלך (קהלת ה, ד) "טוב אשר לא תדור, משתדור ולא תשלם", כי הנודר נמצא בחשש שמא ישכח ולא ישלם (ר"ן נדרים ט. ד"ה טוב), ולכן טוב יותר לא לנדור כלל (לדעת רבי מאיר שם, אלא לתת צדקה בלא לנדור), או לנדור ולשלם (לדעת רבי יהודה שם). ובפרט שאם ישכח וימנע מלשלם, יתחייב גם במיתה בידי שמים, כיון שנתחייב לשלם וגזול את מתנות העניים. **וטעם** נוסף כעין אומרם (על פי ב"ר ה, ד וסוטה ג:) שהמתחיל במצוה אומרים לו: גמור, ואם אינו גומר הוא גרוע יותר ממי שלא התחיל כלל, וכמו שיתבאר להלן (ויקרא ד, כ בדבר 'המעלה מחייבת') משום שאחר שכבר הגיע להכרה של מעלה זו מוטל עליו להמשיך בה יותר ממי שלא הגיע כלל למעלה זו, עיין שם.

דבר זה מצוי גם בבתי כנסיות כשעולה לתורה, בפרט אצל מתפללי נוסח ספרד שעושים 'מי שבירך' לעולה לתורה ואומרים לו 'בעבור שיתן מתנה לבית הכנסת' וכדומה, ומצוי שהאדם מתארח אצל הוריו או מכריו בשבת ומקבל עליה, ותיכף במוצאי שבת עוזב את המקום ושוכח מנדרו אשר נדר לבית הכנסת, ולכן ראוי שתיכף יעשה לעצמו איזה זכרון לדבר או שירשום בפנקס כדי שלא ישכח נדר זה ויעבור חלילה על 'בל תאחר' ובפרט לדעת הסוברים (ראה שער הציון תרלט, סו, ומה שנתבאר בדברים ח"ב כג, כב 'אי נתינת התחייבות הצדקה') שבמצוות צדקה איסור 'בל תאחר' אינו רק לאחר שלשה רגלים אלא מיד, ולכאורה אף בית הכנסת בכלל. אמנם ראוי שכבר בשעה שקונה יאמר 'בלי נדר', ובכך מיקל את חומרת הדבר.

תשובה: מי שנתחייב לצדקה ולא פרעה, חמור הוא יותר ממי שלא רצה לשלם כלל לצדקה, וגורם קללות בעולם שיפסקו הגשמים וכדומה, ויחזר גם שלא לעבור על איסור 'בל תאחר' (בפרט בצדקה שיש אומרים שאיסור חל מיד שיש באפשרותו לתת ואינו נותן).

נקיות הממון

שאלה: מתי מידת הנקיות הנצרכת בממון?

ה. שמות ל, יח: "ועשית כיוור נזושת וכזו נזושת". יש שכתבו שהסמך פרשת תרומה לפרשת הכיור, ללמד כי אחר שמתעסקים עם תרומת הממון – צריך לרחוץ עצמו שלא יהנה מכסף שאינו שלו, ולא יהיה נגוע ומשוחך מכח הכסף, והוא רמוז גם בפסוק (פסוק יט) "ורחצו אהרן ובניו ממנו", אותיות 'ממון' שרוחצים מן הממון. ואף שאין חשד כזה אצל אהרן ובניו, אבל רימוז בכלליות על אוספי הממון שיש להם להיזהר בזה מאוד.

עוד בא לומר שגם כל אדם שיש לו ממון, צריך לרוחצו כביכול לדאוג שיהיה נקי ללא כל חשש גזל ואיסור. וכן אמרו בגמרא (כתובות 10:) שכסף אסור הגורם הפסד לבעליו, גם כשמתערב עם כסף מותר לא יועיל ואדרבה גורם לכל כספו להיפסד, וכן ידוע שאפילו פרי רקוב אחד בידו לגרום לכל הפירות להרקיב ולהפסיד את כל הסחורה.

ולכן יש שנהגו להתפלל (בברכת המזון לנוסח בני ספרד, תפילה על הפרנסה שאומרים בשמע קולנו לנוסח ספרד, תפילה בברכת כהנים במוסף של רגלים אף לנוסח אשכנז): 'הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד ולא בביזוי, בהיתר ולא באיסור, בנחת ולא בצער', כדי שלא ניכשל חלילה בממון של איסור. **וידוע** שממון הוא דבר שהלב חומד וחושק, והיצר הרע יכול להטעות את האדם בתירוצי סרק כדי להקל בזה, על ידי 'הוראות היתר' של

לשם שמים, וצריך להזהר בזה. וזו השאלה הראשונה שנשאל האדם כשנכנס לדין לאחר פטירתו (שבת לא.) נשאת ונתת באמונה? ושואלים זאת אף קודם שנשאל אם קבע עתים לתורה? ומזה נבין את הנסיון הקשה בזה ומעלת הדבר וחשיבותו (ובדברים ח"ב כה, יז 'משא ומתן באמונה' הוספנו בזה).

גם טבע הקדוש ברוך הוא בבריאה שאף החכם ביותר יטה לבו משום השוחד, ויש להזהר שלא להיכשל, ככתוב (דברים טז, יט) "ולא תקח שוחד, כי השוחד יעורר עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים", וכפי שביאר הגר"א וסרמון (דוגמאות לביאורי אגדות ע"ד הפשט א, ג-1) שהתורה אסרה לקחת שוחד אף בשוה פרוטה, וגם החכם מכל האדם וצדיק כמשה רבינו ע"ה, אם יצויר שיקח שוחד פרוטה, יתעוררו עיני שכלו ולא יוכל לדון דין צדק. ועל כרחק שהוא חוק הטבע בכוחות נפש האדם, כי הרצון ישפיע על השכל, וגם הרצון היותר קטן יוכל להטות איזה נטיה גם את השכל היותר גדול, עד שיהא כמו שיכור לאותו הדבר, ואף החכם היותר גדול לא תעמוד לו חכמתו בשעה שהוא שיכור, ולכן צריך להזהר מאוד מכל שוחד ממון שהוא. (וראה עוד במסילת ישרים, מעלת הנקיות).

לסיום, אספר על אאמו"ר זצ"ל הכ"מ שבמהלך בניית בית הכנסת 'שארית יוסף' נתקבלה אצלו תרומה גדולה מאת אחד מקרוביו בעבור מקוה במקום, נעשו חפירות מיוחדות ואף אאמו"ר שילם מכספו בעבור האדריכל, אבל לבסוף לא הושגו כל האישורים, והתוכנית לא יצאה לפועל. רבים המתרימים שיכלו לחזור אל התורם ולנסות 'להסביר' לו שאמנם המטרה שלה תרם לא הושגה, אבל יש דבר אחר שהיא מצוה גדולה לא פחות, כמו התרומה לארון הקודש (עיין בסוף חדושי רבי שלמה היימן בשם הר"ג) וכדומה. אמנם הוא לא עשה כן, אלא לקח את אותו הסכום במלואו, אפילו שבינתיים כבר התרוקן חלקו, והחזירו אל התורם בהתנצלות שהתוכנית לא יצאה לפועל.

תשובה: הואיל וטבע הלב להמשיך אחר הממון, ומוצא לעצמו כל הוראות היתר שבעולם, לכן על כל המתעסק בממון להזהר לחיות בנקיון כפים ללא שום איסורים.

תרומה לבתי הכנסת

ניתן לקבל לבתי כנסת או בתי מדרש, אחד מספרי המחבר שליט"א דלהלן:

שלום רב המקוצר (קיצור ספר שלום רב, מעובד ומנוקד שווה לכל נפש: 270 עמ')
shalom aleichem ('שלום עליכם', תרגום הספר 'שלום רב המקוצר' לאנגלית: כ-20 עמודים)

הפרשה המחכימה בראשית (לקחים מעשיים מפרשת השבוע, בהלכה, באגדה ובמוסר, משולבים ביסודות עמוקים ועובדות מאלפות מגדולי הדורות ומנסיונות החיים, בשפה השווה לכל נפש, בצירוף אינדקס מפורט לכל הנושאים: 700 עמודים), **שמות** (כנוצר: 900 עמודים), **ויקרא** (כנוצר: 852 עמודים), **במדבר** (כנוצר: 650 עמודים), **דברים א'** (כנוצר: 800 עמודים), **דברים ב'** (כנוצר: 635 עמודים)

המגילה המחכימה (כנוצר: מגילת אסתר 300 עמודים)

המשנה המחכימה (כנוצר: פרקי אבות 540 עמודים)

תורת עשר המכות (סיכום ופירוטם, בהדגשת החילוקים ביניהם והביאור בדרך הפרד"ס, בתוספת תיאור מפורט, ואוצר מופלא ומתומצת: 363 עמודים)

קונטרס 'זמנים ומועדים' חנוכה (פלפולים בעניני חנוכה, בהלכה ובדרוש)

קונטרס 'זמנים ומועדים' פורים (פלפולים בעניני פורים, בהלכה ודרוש)

נא לסייע לעלון ב'נדרים פלוס' עבור 'שבט אחים' – רמות פולין' (שלוחה 3044) בקטגוריה 'עלון הפרשה המחכימה'

לענין הלכה

הערות מעשיות בהל' פסח, ובעניני בידוד

גליון 256

גליון זה מודפס לעורר לב המעיין בלבד ולא לסמוך עליו למעשה

ואפילו בבית אחר י"א שאם רואים אלו את אלו נקרא תפילה בציבור (**מ"ב** ס"ק נז).

אם לא רואים אלו את אלו, ועומד לאחר מחיצה הוא יכול לענות קדיש וקדושה וברכו.

לשמוע קדיש וקדושה דרך טלפון: הוזכר בפוסקים עצה לשמוע קדיש וקדושה דרך רמקול, ובשו"ת אגרות משה (ח"ב סי' קח, וח"ד סי' צא סעי' ד, קכז) כתב דמסתברא דיוצאין, וכן כתב בשו"ת שבט הלי (ח"ה סי' פד) בענין רמקול (אך בטלפון לא כתב ויש לחלק), מאידך בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' לח אות טז) והגרש"י אויערבך זצ"ל (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' ט סוף ס"ק א) כתבו שאינו יכול לצאת בכך ידי חובה, מפני שהקול הנשמע מהמכשיר אינו הקול של המדבר עצמו. וכן דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל שזה רק צילום הקול ולא יוצאים (הרמ"ד לוי שליט"א).

ולדעת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל אפשר גם לצאת ידי הבדלה, ולענות אמן כששומע סיום הברכה בטלפון. ובזמננו יש לעיין בדבר ראה בהע"י.

הזמין קייטרינג לאירוע ועתה יש הגבלה ל100 איש

ביום רביעי פ' כי תשא בהוראת משרד הבריאות אין לקיים אירועים (בר מצוה, חתונה) מעל מאה איש.

ויש לעיין במי שהזמין קייטרינג מאות מנות עבור בר מצוה או חתונה, ועכשיו יש צורך לבטל את רוב המנות, מי ישא בנזק?

אם המנות עדיין לא הוכנו: אפשר לבטל חלק מההזמנה – כיון שנחשב לאונס (הגר"י קנר שליט"א).

לאחר שהמנות כבר הוכנו: ראשית יש לדון בגדרי החיוב תשלומים לקייטרינג – האם התשלום הוא עבור הכנת האוכל – ובשעה שהכינו עבורו כבר נתחייב לשלם.

או שהחיוב הוא עבור מה שהביאו את האוכלים אליו לשמחה – וא"כ כל שעה שעדיין האוכל לא בא לידו יכול לבטל את ההזמנה.

ובכל מקרה יש לדון להחשיבו כמכת מדינה שישלם מחצה (ע"י סמ"ע חו"מ סי' שכא ס"ק ו, ע"י גמ"י ב"מ קג ריש פרק המקבל).

שאר עניני פסח "את חג המצות תשמור" (כי תשא)

מעלת שלשים יום קודם החג

כתב החיד"ץ (לב דוד פ' ל) בשם זקנו הרב חסד לאברהם זלה"ה כי בכל שנה שלשים יום קודם הפסח הקב"ה עושה לישראל משוא פנים ברוב חסדיו ומתחיל להוציא נפשותם

ובמחיצה המפסקת יש חלון, ומראה להם פנים משם, מצטרף עמהם לעשרה, וכל שכן אם יש בלעדיו עשרה דנחשב תפילה בציבור על ידי זה (משנה ברורה שם ס"ק נב).

י"א דלא מהני לצירוף: ואף על פי כן יותר טוב אם נקל הוא לו לירד לבית הכנסת שירד, דיש מאחרונים שחולקין על עיקר הדין, (דענינו אינו דומה כלל לזימון (משכנות יעקב, גר"א ראה מ"ב ושער הציון שם).

וע' בדברי הגרש"י אויערבך זצ"ל (הליכות שלמה תפילה פ"ה סעי' יח) דהוכיח הגרש"י אויערבך זצ"ל שצירוף שנעשה על ידי החלון אינו משום שאז שומע את התפילה, אלא שראיית פנים היא לעיכובא, ואם אינו מראה להם את פניו חשוב כמתפלל ביחוד.

נשים: ולפי זה נשים המתפללות בעזרת נשים, ואין האנשים רואים אותם (כמו בבית הכנסת רגיל), אינן נחשבות כמתפללות בציבור. אבל זוכים לשמוע קדיש וקדושה, וברכו שהוא ענין גדול.

² יש לעיין בזמננו בעידן הדיגיטלי, יש עוד סברא לומר שזה לא מהני, שזה כבר לא אותם גלים של הקול, ופנים חדשות ובאו לכאן וצ"ע.

עקב הנגיף קורונה רבים שוהים בארץ ישראל בפסח

הקדמה: שמענו דיש מגדולי הרבנים שנמנעו מלעורר ולעסוק ברבים אודות מחלת הקורונה, כיון שאיתא בספרים דמהומת מוות הוא יותר קשה ממות עצמו (ע' רבינו יונה שערי תשובה שער רביעי אות כ' י"אם נהרג והתודה לפני מותו, מעת שנפלה עליו אימת מות, יש לו כפרה"), ולכן היה מקום לא לכתוב על הנושא.

אבל מכיון שבימים האחרונים התפרסמו הוראות ממשד הבריאות הנוגעות לכל אחד, ובפרט דכל מי שמגיע לארץ ישראל מחו"ל מתאריך י"ג אדר, חייב להיות בבידוד לי"ד יום, כבר לא יועיל להחריש.

בפרוס הפסח הבעל"ט רבים מבני חו"ל שהורגלו לסוע לחו"ל מתלבטים האם לישאר בארץ ישראל, עקב הבידוד שיכפה עליהם לכשיחזרו, יש מקום להביא קצת מהשאלות על הנושא.

השאלה כוללת הפסד תפילה בציבור, קדיש וקדושה, ברכו, וזה מלבד הקושי בלימוד התורה שבועיים בחברותות דרך הטלפון, ועוד הרבה השלכות קשות על אחינו בית ישראל בכל אתר ואתר.

כל דיכפין ייתי וייכול כל דצריך ייתי ויפסח: רבים מאחינו

בית ישראל יהיו בפסח במקום שלא הורגלו. ומצוה רבה לפקוח עין לסייע בידם בצרכיהם (הכנסת אורחים, הכנת הבית).

יהי רצון שכולנו נזכה לאכול מהזבחים ומהפסחים, בירושלים עיה"ק בב"א.

נקיון לפסח במקום הדחק: היות שיש משפחות שנאלצות לשהות בחג הפסח במקום שלא תכננו להיות בו כגון שישארו בביתו במקום ליסוע להורים בחו"ל. ויש להם חשש ובהלה מכל

הטירחה הכרוכה בזה. היות שיש מקום לדעת את עיקר הדין שניתן לנהוג בו בשעת הדחק, כמו בעובדא הבאה: *

כשהגר"ש אלישיב זצ"ל היה אברך צעיר, ואשתו ילדה בימים לפני פסח, הגרי"ש אלישיב זצ"ל רצה שאשתו תחזור לביתו לפסח ואמר לאשתו שהוא כבר יכין את הבית לפסח. ולמעשה רק סגר ומכר את כל הארונות (הרמ"ד לוי שליט"א)...

הנמצאים בבידוד

הנמצאים בבידוד: לפי כללי משרד הבריאות הנמצאים בבידוד אין להם להכניס מבקרים לבית. ואם ביתו סמוך לבית הכנסת יכול להצטרף לענות דברים שבקדושה דרך החלון. וראוי להתפלל בשעה שהציבור מתפלל (שו"ע סי' צ).

בגדרי צירוף לתפילה בציבור: אם יש עשרה בלעדיו, ומקצתן רואין אלו את אלו, מדינא נחשב תפילה בציבור עם מנין. (רק

לכתחילה לפי הגר"א צריכים להיות באותו חדר).²

* To receive the guidelines in English of HaGaon Harav Chaim Pinchas Scheinberg Ztl 'Clean for Pesach and enjoy the seder!', and 'Pesach Cleaning Made Easy' by Hagoan Harav Yitzckok Berkowitz Shlita one can send a request by email g089285647@gmail.com

¹ מי שעומד אחורי חלון, אפילו גבוה כמה קומות, אפילו אינו רחב ארבע, ומראה להם פנים משם, מצטרף עמהם לעשרה (שו"ע סי' נה ס"ק נב). דאף דיש הפסק מחיצה ביניהם, כיון שמראה להם פניו דומה למה שמבואר בס' קצה לענין זימון, דאם מקצתן רואים אלו את אלו דמצטרפין. ואם כן לפי זה פשוט, העומדים בעזרת נשים,

מהיכלות הטומאה מעט מעט שיעור חלק א' משלשים בכל לילה באופן שבליל ביעור חמץ כל פושעי ישראל עומדים בפתח מהיכל החיצון מהן שיעור חלק א' משלשים משיעור הכמות שהיו נכנסים ליל ל"א קודם הפסח, וליל פסח אין נכנסים כלל ועיקר וכלם פטורין ובני חורין זהו תורף דבריו בקיצור.

ונתגלה טעם דברי רז"ל שואלים בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום כי הני שלשים הם שייכים לפסח ומדי שנה בשנה פעל ה' למענהו כי בשלשים יום הללו החלו עולין לאט לאט נפשות ישראל מרשות הס"ט"א ע"ש.

נקיין הבית לפסח – בדיקת חמץ לפני ליל י"ד

מדינה מותר לבדוק חדרי הבית וארונות בלילות לפני בדיקת חמץ לאור הנר (או פנס שלא מסנוור) ואז אין צריך לבדוקם בליל בדיקת חמץ. וכתב המ"ב ס' תלג ס"ק א' אם בדק בליל י"ג לאור הנר, שבלילה אור הנר יפה לבדיקה, ונזהר היטב שלא להכניס חמץ, אין צריך לחזור ולבדוק, כן הסכימו רוב אחרונים, והרוצה להחמיר על עצמו לחזור ולבדוק, על כל פנים לא יברך אז עכ"ל.

וע' בשער הציון שם ס"ק ה' דלדעת כמה אחרונים זה לכתחילה, והחק יוסף פקפק על זה דאף דמצד הבדיקה אין קפידא, מכל יש למונע מזה דיפסיד אז הברכה (ע"ש ערום לא יתרום) עכ"ל השער הציון, ומ"מ כתב החק יוסף (ס"ק כו) שרשאי הוא לבדוק בלילות הקודמים לליל י"ד את כל הבית לבד מחדר אחד, ובליל י"ד יברך ויבדוק את החדר שלא בדק, שבאופן הזה אינו מפסיד את הברכה וכן כתב השו"ע הרב תלג ס' ז'. וכן הגרי"ש אלישיב זצ"ל נהג בביתו לבדוק חלקי הבית קודם י"ד (הרמ"ד לוי שליט"א). וכן שמענו שנהג בביתו הגר"נ קרליץ זצ"ל בשנים האחרונות לבדוק בלילות קודם י"ד לאור הנר.

ובמקום שיש ילדים מסתובבים עם חמץ מדינה צריך לבדוק שוב. ויש לזהר באיזור בנין משותף שמצוי חתיכות של חמץ מילדי הבנין ולפעמים יש בהם חיוב ביעור.

מצוה לחזר אחר חמץ כדי לקיים מצות ביעור חמץ

כתב המשנה ברורה (ס"י תמ"ה ס"ק י"י) מ"מ נכון לנהוג שלא להוציא כל חמצו הנשאר לו בנתינתו לעכו"ם ולקיים מצות השבתה בשעה שישית בפירושים שמניח למכרם, שהפרורים נשבתים ועומדים ואפילו מניחם אינו עובר בבל יראה, אלא **יניח מחמצו לכל הפחות קזית כדי לקיים מצות 'תשבייתו כתיקונה'** (בית מאיר, וכן כתב בחיי אדם ובחמד משה).

ויש רבנים שהעירו שכדי לקיים מצות ביעור (וכדברי המשנה ברורה הגי'ל) אין להכות עד קרוב לסוף זמן שריפת חמץ כיון שהרב כבר מתחיל לעשות תהליכי מכירת חמץ כחצי שעה לפני סוף הזמן, ואם ישרוף אז את החמץ, החמץ כבר נמכר לגוי.

וע' במנחת חינוך מצוה ט' שמאריך בצדדי הספק אם חייב להשיג חמץ כדי שיוכל לקיים מצות ביעור חמץ - אם מצות 'תשבייתו שאור מבתיכם' הוא מצוה ב"ש ובאל תעשה" דהיינו כשמגיע שעה שישית של יום י"ד, הוא צריך לדאוג שאין חמץ ברשותו, (וכן המנחת חינוך לומד בדעת רש"י ורמב"ם בסוגיה פסחים דף ד' א' או יש מצוה בקום ועשה של תשבייתו (כמשמעות תוס' והר"ן שם), ולדבריהם אם אין לו חמץ בביתו ולא ביער שום חמץ בי"ד, אף שלא עבר עבירה, מ"מ מצות תשבייתו לא קיים, וכמו כמי שאין לו בגד ד' כנפות (ציצית) שלא עבר עבירה אלא לא קיים מצוה, ולכן יש הידור להשיג חמץ לשרוף ביום י"ד (וכן בחורים א' בנים גדולים שאין להם חמץ לקנות חמץ).

המשכיר דירה ליהודי שאינו שומר תורה ומצוות

יש לעיין במה שמצוי משכירים דירות לאנשים שאינם שומרים תורה ומצוות, ויש להם חמץ בבית בפסח, וכיון דק"ל שכירות לא קניא¹ נמצא שהמשכיר עובר על בל יראה לפי לדעת

הגר"א צ"ח ובית מאיר הובאו במשנה ברורה (שם). וע' בחוט שני (ה'ל' פסח עמ' צ) שכתב לכאורה יש חיוב על המשכיר לבער את החמץ של השוכר ונשאר בצ"ע.

ובהבה מאד היהודים שאינם שומרי תורה ומצוות מקפידים לא לאכול חמץ בפסח, ולכאורה יש עצה למכור את חמצו לגוי (מדין זכין 'ע' שו"ע ס' תמג ס' ב) ועדיף לבקש ממנו רשות להיות שליח למכור את חמצו לגוי ויעשה שאילת חכם. [ע' שו"ע ס' תמג ס' ב בענין פקדון].

חשיבות לבער חמץ גמור

וז"ל הגר"ש? אויערבך זצ"ל "לכתחילה כדאי לגמור את החמץ שיש בבית לפני פסח, למה להכנס לספק דאורייתא של בל יראה ובל ימצא, אמנם לקנות חמץ לאחר פסח ממכולת שמכרו את החמץ, מותר לכתחילה, מכיון שאיסור חמץ שעבר עליו הפסח הינו רק מדרבנן עכ"ל (שלמי מועד פרק ע) וראה עוד בהליכות שלמה (פ"ו דבר הלכה אות י"ג והע' 43), דהוה יותר חשוב לבער חמץ גמור מביתו (ויסקי וכדו') ולא לסמוך על המכירה בחשש דאורייתא, לפני שמחמירים על חמץ שעבר עליו הפסח.

[לפי זה גם בחורי ישיבות שעוזבים את דירתם לפני פסח ראו להם לבדוק ולבער את חמצם אף ע"ג שעושים מכירת חמץ].

הירות בקומת המחסנים

יש לשים לב שאין חמץ בקומת המחסנים, ולכתחילה יש לבדוק או למכור לגוי, כיון שלפעמים במשך השנה בעת שימוש במחסנים, נכנסים ילדים לקומת המחסנים עם חמץ. ובאופן שאין אפשרות לאגד כל השכנים ביחד לשכרו לגוי, או לבדוק, על כל אחד לכתחילה להשכיר חלקו לגוי [ברשות המשותף] ולא להשתמש בו בפסח.

מצוי חמץ בבנינים ברוכים ילדים

בערב פסח נוהגים רבים לשלוח הילדים לאכול פתם מחוץ לבית. ובבנינים ברוכים ילדים, מצוי שנשאר חמץ בתוך הבנין גם בערב פסח. ולכן ראוי לכתחילה לסדר שאחרי סוף זמן אכילת חמץ שיבדקו שלא נשאר חמץ בבנין (מלבד הבדיקה בליל בדיקת חמץ). [מאכלי קיטניות: בימים לפני פסח ניתן לתת לילדים לאכול ולהסתובב בבית עם מאכלי קיטניות, שמותר להשהותם בבית בפסח (ע' מ"ב ס' תנג ס"ק י').]

מכר חמצו לגוי ומצאו בפסח

המוצא חמץ בפסח, מבואר בשו"ע (ס' תמו ס' א), ביו"ט כופה עליו כלי, ובחמה"פ שורפו, אולם אם מכרו כל חמצו לגוי כנהוג, ומצאו בפסח, היות שאין זה שלו רק של העכו"ם, לא ישרפו היות שזהו של עכו"ם רק יתנו בתוך הארון ביחד עם שאר דברי החמץ שמכרו לעכו"ם (הגר"א דינו שליט"א בשם הגר"ש וואזנר זצ"ל (קונטרס מים חיים פסח עמ' 33), ויש סוברים שראוי לשרפו ולא לסמוך על המכירה, שאולי חסר בסמיכות דעת במכירה, ומצד חשש גזל עכו"ם יש להסדיר עמו ולהתפשר ע"י הרב המוכר (שם בשם הגר"נ קרליץ זצ"ל).

להוציא 'חלה' לחו"ל לשריפת חמץ

אלו שנוהגים להשאיר את החלה מהפרשת חלה לשרוף עם שריפת חמץ, יש להזיז שאסור להוציא לחוץ לארץ, שחלה (הוה תרומה דמי לקדשים) צריכה שריפה במקומה (משנה שביעית פ"ו מ"ה אין מוציאין שמן שריפה ופירות שביעית לחו"ל וכן ברמב"ם הל' תרומות פ"ב הל' יז ובר"ש ובדרן אמונה (שם ס"ק קנב)). ויעשה שאילת חכם.

לתרומות הערות והארות, 0533-163-916 נא להשאיר החעה (מ. הרסקין מויעין עילית)

ניתן לקבל הגיליון במייל g089285647@gmail.com
תרומות עבור גיליון 'לענין הלכה' דרך נדרים פלוס

¹ ואם היהודי קונה חמץ בפסח אז המכירה לא מהני לזה, ובשעת הדחק יש לעיין אם אפשר לזכות לו קנין בדירה למשך ימי פסח (ואמנם דשכירות לא קניא אפשר להקנות לשוכר בקנין המועיל למשך ימי הפסח) ואמנם לכתחילה הוא צריך להקנות את זה בחזרה לאחר הפסח ככל מתנה ע"מ להחזיר, לדברי הקצות ס' רמא ס' ד לא צריך, ובכל אופן יעשה שאילת חכם. וע' בהל' שבת ס' רמו ס' ה בענין בהמתו של ישראל ברשות גוי בשבת.

² ואף ששם מיירי בתרומה טמאה ה"ה חלה טמאה שהוה כתרומה (ויש לעיין אם להוציא לחו"ל אף יותר גרוע שמוסיפין טמאה על טמאתו – טומאת ארץ העמים) (ויש לשרפו כאן בא"י (מפי מורי ההוראה)). וע' בדרן אמונה שנטה לומר שלא צריך להחזירו לא"י – וע' ברמב"ם שם שבערב פסח אף תרומה טמאה של חמץ יש לשרפו.

¹ וע' במשנה ברורה (ס' נד חלק ו' ס"ק ל"ב) בשם תשובות בנין עולם סימן כ', דזה עצמו שמוכר לעכו"ם מקיים 'תשבייתו' וביעור, (ולכן לא צריך לבדוק בליל י"ד מה שבדעתו למכור לגוי ולא גרע מחמץ שמוציא אחר הבדיקה שמשויר למאכלו למחר ואינו מחויב לבער הכל). נוע"י ברמ"א סוף ס' תמ"ה אם לא מצא חמץ כשבדק, ישרוף הכלי שלקח לבדיקה שלא ישכח חובת הביעור.

² ע' גמ' ע"ז דף טו, פסחים דף ו', ופ' שהשוכר אינו קונה הקרקע לגמרי ועדיין שייך להמשכיר, אך מותר לשוכר להשכיר לאחרים (עבור מכירת חמץ וכו') שיש לו שעבודים בבית.

רבני בית המדרש 'הילכתא' בבית מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א

קמפיין 'הגרלה כהלכה'

כעת, לרגל הרחבת הפעילות שעל ידי בית המדרש 'הילכתא', בהדפסת גיליונות 'עומק הפשט' ביותר מ-12,000 עותקים כל שבוע, והביקוש הגדול בקרב ציבור שוחרי התורה להגדיל את מערך ההפצה של הגיליון, הגדלת שעות המענה בבית הוראה, הוספת 'שיעורי הלכה' מפי הרבנים הגאונים שליט"א, 'חוברות הדרכה' לנושאים הלכתיים רבים, ועוד, כך גם ישנם תוכניות רבות להרחבת וביסוס המפעל, לתועלת וזיכוי הרבים ללומדי התורה שבכל אתר ואתר, אולם אין הקומץ משביע את הארי, ועל כן מפעל 'הילכתא' יוצא בקמפיין התרמה מיוחד, בו יוגרלו בין התורמים פרסים יקרי ערך.

ומכאן תצא הקריאה לכל אחד ואחד, לפעול ולהפעיל להגדיל תורה ולהאדירה.

התרגשות עצומה, במעמד הכביר במעון קודשו של מרן רבינו שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א, כאשר נכנסו ראש מפעל 'הילכתא' הרב עקיבא יוסף לוי שליט"א, עורכי גיליון 'עומק הפשט', רבני בית ההוראה, וחברי בית המדרש, למעמד הגדול לחיזוק ידיעת ההלכה.

מרן עיין בגיליונות 'עומק הפשט', והביע קורת רוח מרובה על תוכנם הנפלא, לאחר מכן השיב לשאלות ההלכתיות, והוסיף שצריך 'להתפלל' כדי לזכות לדעת את ההלכה לאמיתה של תורה.

בעיצומו של המעמד, פתח מרן את המגבית הגדולה 'הגרלה כהלכה', שתייערך אי"ה בתאריך י"ז אדר תש"פ, ובירך את כל השותפים והתורמים שיזכו לברכה והצלחה, והורה שאפשר לתרום מכספי מעשר עבור מפעל 'הילכתא'.

הזדרזו להתקשר:

02-5350535 (שלוחה 9)

אוצר החכמה

הספרייה היהודית הממוחשבת הגדולה בעולם

תוכנת 'אוצר החכמה'
+ מחשב נייד מקצועי

Dell Vostro 15 3568 V3568-4006

מעבד Intel i3

אחריות 3 שנים מהיבואן הרישמי

שבת מברכים ניסן תש"פ במירון
לזוג כולל אש"ל מלא ונסיעות

כרטיס טיסה לליז'ענסק ביום
היארצייט כ"א אדר תש"פ

אלף שקל תלושים
ברשת חנויות 'אושר עד'

1,000 ₪
תלושים

אושר עד

סט ספרי דרוש

חומש, משנ"ב, חפץ חיים, שמה"ל

לקראת שנת מלכתא

אמר לו שיתן כעת 50 אלף להחזקת תורה ובירכו שאת ה- 50 אלף הנותרים ישקיע ויהיה לו סיעתא דשמיא שהם יכפילו פי אלף, ובאמת השקיע הכסף ולאחר תקופה הצליח מאוד והרוויח עליו 5 מיליון דולר

מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל על הכסף והעושר

הרב זלמן רזניק

"נאמר להם למי זהב" (שמות ל"ב, כ"ד)

ברש"י בתחילת פרשת דברים כתב שסיבת עשיית העגל היה בשביל רוב זהב שהיה להם.

בני ביתו של מרן ראש הישיבה רשכבה"ג רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצוק"ל מספרים עד כמה היה מחדד ומחדיר את הענין של יש עושר שמור לבעליו לרעתו, וכשהיו נכנסים אנשים ומבקשים מומנו ברכה שיהיה להם כסף, היה שואל בשביל מה אתה צריך את זה, ובדרך כלל היה המבקש עונה שאם יהיה לו כסף יתן הרבה צדקה, היה רבינו עונה לו, תגיד את האמת! "אני רוצה שיהיה לי כסף, כי אני רוצה להיות עשיר".

לו ובשכר זה יהיה לו סיעתא דשמיא גם בחצי השני, והתלבט מאוד ושלח לשאול את רבינו ואמר לו רבינו שבשכר זה יהיה לו סיעתא דשמיא, אבל מה נעשה שהיה קשה לו להיפרד מהכסף והשקיע את כל הכסף ולאחר תקופה קצרה איבד חמישים אחוז ונותר רק עם 200 אלף דולר, וסיפר את הדברים לאותו ראש כולל אמר לו אותו ראש כולל הלא אתה רואה בחוש א"כ תן עכשיו חמישים אחוז, אך גם מזה היה קשה לו להיפרד ולא עבר תקופה וגם בזה איבד חמישים אחוז ונותר רק עם 100 אלף דולר ושלח לשאול את רבינו מה לעשות ואמר לו שיתן כעת 50 אלף להחזקת תורה ובירכו שאת ה- 50 הנותרים ישקיע ויהיה לו סיעתא דשמיא שהם יכפילו פי אלף, והיהודי ביקש ברכה מפורשת להצלחה, ובירכו רבינו בלשון הפסוק ויסקף ה' עליכם אלף פעמים, ובאמת השקיע הכסף באיזו השקעה

והוזה עובדא שאחד נכנס וביקש ברכה לעשירות, שאל אותו רבינו למה הוא צריך עשירות, וענה כי אני רוצה להיות עשיר, ונהנה שעונה את האמת ובירכו, ויעץ לו להשקיע בעסק מסויים אך בתנאי שאינו לוקח איתו שותפים, שעם שותף מובטח שלבסוף יהיה איזה סכסוך, "ואם אתה שומע לעצתי ובכל זאת רוצה שותף, קח לך לשותף את הקב"ה שהוא השותף האמין ביותר שיכול להיות, לעולם הוא לא ישקר אותך, ולא יעלים ממך כלום", ואיך תהיה השותפות עמו, עי"ז שתיתן 50 אחוז מהרווחים לצדקה, ובאמת הוא קיבל את העצה והתעשר מאד.

וכן היה סיפור עם יהודי שהיה משקיע כספו בבורסה בכל מיני השקעות, והיה לו ברשותו 400 אלף דולר ונכנס אליו ראש כולל וביקש ממונו תרומה להחזקת האברכים חמישים אחוז ממה שיש

"לא זכיתי למה שזכה משה רבינו", הוא אמר כמעט בבכי: "אמנם משה רבינו לא נכנס לארץ ישראל, אבל הוא גם לא הוכרח לעזוב אותה אחרי שכבר נכנס אליה. אותי, לעומת זאת, מגרשת ארץ ישראל מגבולותיה!"

הגאון רבי יהושע ליף על הגאון רבי מרדכי גיפטר זצ"ל

"וּבְלֵב פֶּלַח תִּחַם לֵב נְתַתִּי חֶכְמָה (שמות ל"א, ו')

יש האוהבים את ארץ הקודש בכל לבם. כזה היה הרב מרדכי גיפטר: הוא התענג על זמן שהותו בארץ, וכאשר נאלץ לעזוב את הארץ הקדושה נעצב בלי גבול.

דמעותיו הטהורות כשנאלץ לשוב לישיבת טלז האהובה שלו שבאמריקה, בערו באש נשמתו מלאת הכיסופים, וליהטו את כל שומעיו. כששב לאמריקה נראה כי משהו מאורו הועם - כי חלק מנשמתו נותר בארץ הקודש.

הרב גיפטר גילם גדלות רוח לצד דבקות הרגש. היו בו ההיגיון של ליטא בשילוב אש יוקדת של תנועת המוסר, ואחד לא סתר את משנהו. הוא חי את המילים שלמד.

כזה היה הרב גיפטר - סולם מוצב באמריקה, וראשו מגיע לישיבת טלז בליטא.

היכרותי עם הרב גיפטר החלה זמן רב טרם התמנה לראש ישיבת טלז. אחד התפקידים הראשונים של הרב גיפטר, אחרי שעזב את הישיבה באירופה, היה רבנות בית הכנסת במרכז העיר בולטימור. הרב רודמן רצה 'לשדך' לרב גיפטר חברותא הולם לדרגתו, ומצא את אבי ראוי לכך.

ימים רחוקים אלו, שבהם למדו בצוותא בבית הכנסת השקט היו ימים של לימוד באין מפריע - שניהם היו צעירים מלאי כוחות ומרץ, ושניהם ביקשו להתמסר ללימוד התורה בלי הפוגה.

כאשר הגיע הרב גיפטר ארצה עם כשלושים וחמישה תלמידים, כדי להקים סניף של ישיבת "טלז" (שבעיר קליבלנד) ביישוב טלזסטון - התהדק שוב הקשר שלי עמו.

היישוב החדש טלזסטון, ששוכן למרגלות הרי ירושלים בסמוך לכפר הערבי אבו גוש, הכיל בנייני מגורים ובתים פרטיים. הוא היה מוקף צמחייה עבותה של יער ירושלים, פנינת חמד קסומות מילאו את טלזסטון, ופרחים בכל גוני הקשת פרחו שם בשפע.

רחובותיה של טלזסטון נבנו בצורת הספרה שמונה. כביש הכניסה ליישוב היה תלול, ובקצהו התנשאה רמה שעליה הוקם בניינה המרשים של ישיבת טלז בארץ ישראל.

הרב אליעזר סורוצקין, חתנו של הרב אליהו מאיר בלון ראש ישיבת טלז בקליבלנד, הגה רעיון להקמת קריית מגורים סביב ישיבת טלז בארץ ישראל. כך הוקמה טלזסטון, וכשנתיים לאחר הקמת היישוב נשלח הרב גיפטר לפתח את הישיבה ולעמוד בראשה.

אני ומשפחתי היינו בין ראשוני המתישבים ביישוב החדש כשנה לפני הגעתו של הרב גיפטר. הקרבה בין ביתנו לבית משפחת גיפטר העניקה לי מתנה יקרה וסיפקה לי את הזכות לפתח קרבה אישית לאחד מגדולי ישראל המופלגים, מראשי הישיבות הגדולים ביותר שצמחו באמריקה. ייתכן ששורשו של קשר זה נעוץ בידידותו של הרב גיפטר עם אבי, אך זו לא הייתה הסיבה היחידה לקשר, הרב גיפטר אהב כל בן תורה, והתייחס אליי כאילו הייתי בנו.

משפחת גיפטר התגוררה בטלזסטון יותר משנתיים וחצי, עד שהרב ברוך סורוצקין, ראש ישיבת טלז בקליבלנד חלה, והרב גיפטר נקרא למלא את מקומו. בתקופת מגורי הרב לצדי למדתי בישיבת מיר, אך ניצלתי בשמחה כל הזדמנות שנקרתה לפני להשתתף בשיעוריו. דוגמה בולטת היא השיעור שהיה בימי שיש על הספר "מנחת חינוך".

כיוון שהייתי בין האברכים הבודדים שהייתה ברשותם מכונית, זכיתי להסיע את הרב לפגישותיו עם מאורי תורה, כמו ר' חיים שמואלביץ והרב אלישיב. נסיעות בלתי נשכחות אלה היוו עבורי שעת כושר נדירה אישית עם ראש הישיבה - דיברנו בלימוד, ויכולתי להעלות בפניו כל שאלה ולשאוב תועלת ממוחו החד כתער, מחכמתו העצומה ומדעת תורתו הצרופה.

אני זוכר את ההתפעלות הטהורה ואת ההשתאות האמיתית שראיתי על פניו בצאתו מפגישתו הראשונה עם הרב אלישיב. הוא נראה כאדם שראה מחזה מפעים ויוצא דופן. לא אשכח את מילותיו:

"ראיתי עכשיו את הנסיך של כלל ישראל", הוא קרא ביראת כבוד, "את הנסיך של כלל ישראל!"

בהגיענו לטלזסטון מצאנו את עצמנו בעיר ריקה מתושבים שעתידה לוט בערפל. איש לא ידע כיצד יתפתח האזור שבפרברי ירושלים. בואו של הרב גיפטר ותלמידיו למקום היה עבורנו ברכה של ממש, שכן אז קמה בטלזסטון קהילה אמיתית של בני תורה, מאז יכולנו לארח בחורי ישיבה בסעודות השבת, בסדר שלישי למדתי בישיבה בחברותא עם ר' יוסף סורוצקין. היו אלה שנות זוהר לאורה של ישיבת טלז והשקפתה.

כשנערכו בטלזסטון בחירות למועצה המקומית, ביקש ממני הרב גיפטר להציג מועמדות כנציג המועצה מטעמו. מעולם לא חשבתי להעסק בענייני פוליטיקה, וחשתי שהדבר יגזול זמן רב מלימודי.

"ר' יהושע", הוא אמר לי, "איך געב דיר נישט קיין 'בחירה' אין דעם" - (איני נותן לך אפשרות בחירה בזה!) "דאס איז עבדות" - (זוהי עבדות). "איך געב איך עבדות" - (אני מטיל את העבדות הזו עליך). "דו דארפסט זיין א עבד" - (אתה צריך להיות עבד של ריבוננו של עולם).

מובן שמילים אלה לא הותירו לי פתח סירוב. הבנתי את תחושת השליחות שהוא מנסה לטעת בי. שאלתי: "האם ראש הישיבה מרשה לי להיוועץ בר' חיים שמואלביץ?" הייתי תלמיד ישיבת מיר, ור' חיים היה מורי ורבי. חשתי חובה לשמוע את דעתו לפני החלטה כזו. ר' חיים הקשיב בתשומת לב ופסק את פסקו.

"זאלסט ארבעטן פאר ר' מאטל איין יאר" - תעבוד בשביל הרב גיפטר שנה אחת. "נאכדעם, קום צוריק און פרעג נאכאמאל" - אחר כך תחזור אליי ותשאל שוב.

לצערי, בסיומה של אותה שנה כבר לא היה ר' חיים בין החיים, והרב גיפטר נאלץ לחזור לאמריקה, כך שהשאלה כבר לא הייתה מעשית...

אולם בשנה זו הייתי נציג במועצת היישוב טלזסטון. מילאתי את הוראותיו של הרב גיפטר בשלמותן, והשתדלתי בהכוונתו להפוך את העיר למקום של תורה.

אחד הרגעים הקשים ביותר בחיי של הרב גיפטר היה כאשר התבשר שעליו לחזור לאמריקה. אומרים שהרב גיפטר התייעץ עם הרב שך ועם הסטייפלער, והם הורו לו לשוב. הוראה זו הייתה קשה מנשוא עבורו. לפני פרידתו מהארץ מסר שיחת פרידה בבית הכנסת המרכזי של טלזסטון:

"לא זכיתי למה שזכה משה רבינו", הוא אמר כמעט בבכי: "אמנם משה רבינו לא נכנס לארץ ישראל, אבל הוא גם לא הוכרח לעזוב אותה אחרי שכבר נכנס אליה. אותי, לעומת זאת, מגרשת ארץ ישראל מגבולותיה!"

דמעותיו המרטיטות חדרות האהבה לארץ ישראל גרמו לנו השומעים לדמוע. אהבתו לארץ ישראל ולירושלים הייתה עזה כל כך, עד ששמעתי מבני משפחתו שמעולם לא התאושש אחרי

חזרתו לאמריקה. מאותו יום והלאה, הם אמרו, הוא נהיה אדם אחר.

משפחת גיפטר לא חזרה לביתה הקודם בשכונת ויקליף שבקליבלנד. כדי להדגיש שהם במצב ארעי של גלות עברו לדירה שהייתה בפנימיית הישיבה. כך הם חיו - ר' מרדכי למד, לימד והשפיע על הדור הבא של תלמידי טלז, ובה בעת מעולם לא הפסיק לכסוף לאוויר הארץ הקדושה.

פעם שיתף אותי ר' מרדכי בחידוש שחידש, ואותו כתב במכתב ששלח לרב רודרמן:

המשנה אומרת, 'המפסיק ממשנתו ואומר: מה נאה אילן זה, מה נאה ניר זה, הרי זה מתחייב בנפשו'. והרב הסביר: "עד שהגעתי לארץ ישראל, הבנתי שהכוונה היא לאדם השקוע ב'קצות', ב'נתיבות' או ברבי עקיבא אייגר, ועוצר מלימודו כדי להתפעל מיופיו של אילן. התנהגות כזו מעידה על זלזול בלימוד התורה, ולכן האדם מתחייב בנפשו.

אבל עכשיו כשהגעתי לארץ ישראל אני מוצא את עצמי מהלך באותן דרכים שבהן התהלך אברהם אבינו... איך, מאטל גיפטר, גייט אויף די זעלבע בערג פון אברהם אבינו - אני, מוטל גיפטר, הולך באותם הרים, שהלך בהם אברהם אבינו... איינער וואס ביי אים איז דאס המפסיק ממשנתו - מי שמחשיב הכרה כזו (של מראה אילן או הר יפה בארץ ישראל) ומפסיק מלימודו, פארשטייט ער נישט אז דאס איז אויך קודש אברך הוא - ואינו מבין שגם ההרים האלה הם ביטוי של אלוקות... הרי זה מתחייב בנפשו".

בהמשך מצאתי שביאור זה מובא גם בשם הבעל שם טוב, ומעניין שגם הבעל שם טוב השתוקק להגיע לארץ ישראל, אך מאמציו לא עלו בידיו...

על אף ששהיתי במחיצתו רק שנים ספורות, לעולם לא אשכח את השיעורים ששמעתי ממנו ואת הזמן שזכיתי להיות אתו. לעולם לא אשכח את חיוכו, את חמימותו ואת חכמתו. בעיקר את אהבתו הלוהטת לארץ האבות, ואת שברון הלב שחש כשנאלץ לעזוב את בית המדרש האהוב שבראש ההר ולהמירו במרחביה העצומים של אמריקה ובחורפי קליבלנד הקפואים.

שנות שהייתו המועטות בטלזסטון תיזכרנה תמיד כשנים הטובות ביותר בחיי - שנות ההוד, שנות השובע.

אמר לי פעם צעיר בניו: "התקופה שבה גר אבי בארץ ישראל הייתה מיוחדת כל כך לאבי ולמשפחתי. שנתיים לאחר מכן הייתי בוכה כל לילה עד שנרדמתי - עד כדי כך התגעגתי לארץ ישראל ולחיים בה. זאת הייתה תקופת השיא של חיינו".

זאת הייתה תקופת השיא בחיי משפחת גיפטר. ואני זכיתי לעמוד לצדם בימי הזוהר הללו.

אחרי חזרת הרב גיפטר לקליבלנד נסגרה ישיבת טלז בארץ ישראל, אך לעד ישארו חותמם והשפעתם של הרב גיפטר ושל ישיבת טלז.

(בהיכלים)

ה"חפץ חיים" פשפש בכיסו אחר מעות, אמר לו חתנו: "כבר שילמתי עבור שנינו". הבעה של מורת רוח עלתה על פני קדשו של ה"חפץ חיים". שאל החתן במה פעל שלא כשורה כששילם

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שלט"א על מצוות וכוונות

"את חג המצות" (שמות ל"ד, י"ח)

בבדיקת חמץ וביעורו מקיימים מצות עשה של "תשביתו שאור מבתיכם" (שמות יב, טו), ומצות לא תעשה של "שאור לא ימצא בבתיכם" (שם יב, יט). וכשם שמצוות צריכות כוונה, ואפילו בדיעבד אינו יוצא אם לא כיוון (אורח חיים ס, ד), כך העלה ה"בני יששכר" שגם במצוות לא תעשה אינו יוצא ידי חובתו אם לא התכוון. וכתב שהדברים מבוארים בכתוב "היום הזה ה' אלוקיך מצוון לעשות את החוקים האלה ואת המשפטים, ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך" (דברים כו, טז), "בכל לבבך ובכל נפשך", היינו בכוונת המחשבה. "ושמרת" הוא לא תעשה (עירובין צו ע"א) "ועשית" זו מצות עשה, ששניהם צריכים כוונה. ועל כן אומרים: "הריני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה ולא תעשה", ששתייהן צריכות כוונה.

אחד היה ה"חפץ חיים" זכר צדיק לברכה, שהיה מחשב בכל מעשה ומעשה כמה מצוות עשה ולא תעשה מקיימים על ידו.

פעם שב עם חתנו, הגאון רבי מנחם מענדיל זאקס זצ"ל, מנסיעה בשליחות מצוה. העגלה עצרה ליד ביתו, פרקו את המזוודות, וה"חפץ חיים" פשפש בכיסו אחר מעות.

אמר לו חתנו: "כבר שילמתי עבור שנינו".

הבעה של מורת רוח עלתה על פני קדשו של ה"חפץ חיים".

כשנכנסו לבית שאל החתן לפשר הבעת מורת הרוח. במה פעל שלא כשורה כששילם.

"פעלת כשורה", הרגיעו ה"חפץ חיים". "ודאי, צריך לשלם. אבל, אמור לי, מה חשבת כששילמת?"

משך בכתפיו. מה חשב, לשלם על הנסיעה!

אמר ה"חפץ חיים": "הפתגם העממי אומר, שהחכם יכול להפוך גם סחבות לזהב, והטיפש יהפוך גם זהב לסחבות.

הלא הלכה פסוקה, שמצוות צריכות כוונה. והרי נתגלגל לידך צרור מצוות. מצות עשה של "ביזמו תתן שכרו" (דברים כד, טו). ומצות לא תעשה של "לא תבוא עליו השמש" (שם), ומצות לא תעשה של

"לא תעשוק את רעך" (ויקרא יט, יג) זה הכובש שכר שכיר, ו"לא תגזול" (שגם הוא מדבר בכובש שכר שכיר. בבא מציעא סא ע"א),

"לא תלין פעלת שכיר איתך עד בוקר" (שם). ומצות "והחזקת בו" (ויקרא כה, לה), לאפשר ליהודי להתפרנס בכבוד, שהיא הצדקה שאין למעלה ממנה (רמב"ם הלכות מתנות עניים פ"י ה"ז).

חשבת על כל אלו, כמה שכר הרווחת. לא חשבת, כמה הפסדת בידיים!"

וסיפר לי אחד משרידי תלמידי ה"חפץ חיים" זצ"ל. כידוע, בחוץ לארץ נשאו כפיים רק במוספי רגלים. ה"חפץ חיים" היה הכהן הגדול מאחיו, וכשעלה לדוכן התקשה להיפרד ממנו. ודאי המתין עד אחר הקדיש (כמו שכתב ב"משנה ברורה" קכח, ס), אבל הציבור כבר בפיתום הקטורת וב"עלינו לשבח", וה"חפץ חיים" ליד הדוכן - נשאל על כך, וענה: כהן העולה לדוכן מקיים שלש מצוות עשה, "כה תברכו, אמר להם, ושמו את שמי" (במדבר ו, כג. סוטה לח ע"ב), ומקיים מצות לא תעשה, שאמר בגמרא (ראש השנה כח ע"א): מנין לכהן העולה לדוכן שלא יאמר: הואיל ונתנה לי התורה רשות לברך את ישראל אוסיף ברכה מקולי, כגון: ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים (דברים א, יא). תלמוד לומר: "לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם" (שם ד, ב).

והנה כהן המקיים מצוותו ויורד מן הדוכן, ולא עולה בדעתו להוסיף ברכה משלו, אין רצון זה יוקד בו, אינו מקיים מצות לא תעשה זו. אם הגמרא נקטה דוגמה זו, הרי זה משום שצריכה להיות תשוקה יוקדת בכהן, הלואי ויכול היה להוסיף ברכה. כמה חבל שאינו יכול להמשיך ולברך. מה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי! וככל לתשוקתו גדולה ובווערת, כך יגדל שכרו - לפיכך מתקשה אני להיפרד מהדוכן, ממקום הברכה..."

ונספר: רבים הכירו את איש מסירות הנפש - רבי מענדל פוטערפאס עליו השלום המשפיע הנודע של ישיבת "תומכי תמימים". וסיפר, בהיותו בחור צעיר פגש באחד מזקני העובדים התמימים, והוא מוטרד וקודר. ילדות היתה בו, וסנט: "מה פשר עצבות זו!"

הוא קם ממקומו בחמת זעם. "שמעו, יהודים", רעם קולו, בעזות מצח כזאת לא נתקלתי מעולם! שיהודים ינהגו בחוצפה וידחו את הזמנתי לשתות עימם!?

סיפור מיוחד על כוחה של מסירות נפש

"וַיֹּאמֶר מִי לַד' אֱלֹהֵי" (שמות ל"ב, כ"ו)

זה קרה לפני קצת יותר ממאתיים שנה. בעיר סטימטרה שבהונגריה התיישב הגרעין שייסד את הקהילה היהודית. בראשו עמד ר' יצחק (איציק) שטרן, יהודי ירא שמים ובעל כישורים רבים, שעשה חיל בעסקיו והתעשר. הוא הצטיין במיוחד במידת הכנסת האורחים. ביתו הרחב היה פתוח לעוברים ושבים, והוא קיבל את כולם בסבר פנים יפות ואירחם כיד המלך.

שמו של ר' יצחק התפרסם בכל רחבי המדינה. צדיקי זמנו, ובהם רבי מנחם מענדל מרימנוב, רבי משה טייטלבוים מאוהל, רבי ישראל מרוז'ין ועוד, נהגו לפקוד את ביתו במסעותיהם. בעל הבית קיבלם בחרדת קודש, הניח את כל עיסוקיו החשובים, והתמסר לשרתם ולהעניק להם את כל צורכיהם.

טוב ליבו של ר' יצחק נודע כליכך עד שהצדיקים נהגו לדמותו לגדול מכניסי האורחים בעם היהודי, ולכנות את ביתו בחיבה "אוהלו של אברהם אבינו". להבדיל, גם בקרב האצולה הגויית היו לר' יצחק שטרן קשרים אמיצים. הוא זכה להערכה רבה בחוגי השלטון, ודלתות הפקידים הבכירים היו פתוחות לפניו תדיר.

בלי שקיבל מינוי רשמי נהפך ר' יצחק לשתדלן נמרץ הפועל למען אחיו היהודים. כל מי שנקלע למצוקה בירוקרטית או נתקל ביחס אטום מצד נושא משרה ציבורית, היה פונה אל ר' יצחק וזה היה נחלץ מייד לעזרתו. שליחויות רבות עשה למען אחיו היהודים, והשתדל בעבורם בחלונות הגבוהים, הן בענייני הפרט הן בסוגיות הנוגעות לכלל.

ר' יצחק התברך בנשיאת חן מיוחדת, ובזכותה הצליח למצוא מסילות לליבם של אישים בכירים, שהתאפיינו ביהירות ובשחצנות, במיוחד כלפי יהודים, שממילא הופלו לרעה.

אלא שכל ניסיונו ואישיותו הכובשת לא עמדו לו בסיטואציה המתוחה שאליה נקלע עכשיו.

זה היה בעת ביקור במעונו של שר בכיר, בעבור עניין הנוגע לקהילה היהודית. ר' יצחק בא אליו בחברת עוד יהודי. הוא הכיר את השר ואת אופיו הקפריזי. סמכויות רחבות היו

בידו, והוא היה יכול להעניש בני-אדם בגחמת רגע. שני היהודים נכנסו אפוא לביתו כשבליבם מעט מתח וחרדה.

באותה שעה היה השר שקוע בארוחת הצהריים, ושני האורחים נתבקשו להמתין. האיש סיים את ארוחתו, קינח את פיו במפית

ונפנה אל האורחים. חיוך רחב עלה על שפתיו. הוא הוביל את השניים אל פינת האירוח, והורה למשרתו לרדת למרתף ולהביא בקבוק יין.

ליבו של ר' יצחק החסיר פעימה. גלגלי מוחו נעו במהירות, מחשבות את התרחישים הגרועים העלולים להתממש בעוד זמן קצר. הוא לא הספיק לחשוב הרבה, וכבר היטה השר את הבקבוק אל הכוסות, מזג מתוכו לשלוש כוסות, והושיט שתיים מהן אל האורחים. "בבקשה, שתו!", הזמין את אורחיו ללגום מהמשקה.

כשראה שהם מהססים דחק בהם: "זה יין משובח ואיכותי במיוחד.

הוא עשוי מזני ענבים נדירים, והתיישן שנים רבות בחביות עץ". שני היהודים ניסו למלמל תירוץ כלשהו, אך השר לא קיבל את ההתנצלויות. "מה, לא תכבדו אותי?", שאל בנימה נעלבת. פניו האדימו. החיוך ששרה עליהן נמחק, וארשת זועפת באה במקומו. הוא קם ממקומו בחמת זעם. מבטו ירה גיצים לכל עבר. "שמעו, יהודים", רעם קולו, "בעזות מצח כזאת לא נתקלתי מעולם! שיהודים ינהגו בחוצפה וידחו את הזמנתי לשתות עימם! איזו השפלה!".

רגעים ארוכים נמשך מופע האימים של האיש. הוא פער פיו בדברי הפחדה ורהב כלפי שני היהודים, שישבו קפואים וחסרי-אונים בכיסאותיהם. "הקשיבו לי היטב", נופף באצבע מעל ראשיהם של השניים. "אני יוצא מכאן לעשר דקות. בזמן הזה תוכלו לקבל את ההחלטה הנכונה ואז אחזור ונשתה יחד לחיינו. אם תמלאו את רצוני, אמלא אני את מבוקשכם. אם לא, אהרוג אתכם בחרבי כאן ועכשיו!". בדברו שלף האיש חרב נוצצת ונופף בה מול פניהם

באותו רגע ששלף את הפחית מהתיק, קפץ לעברו הודי אחד, והחל לצעוק עליו באנגלית "גנב! חצוף!"

סיפור מיוחד על הישראלי שנסע לטייל בהודו

"וּנְפְלִינוּ אֲנִי וְעַמִּי" (שמות ל"ג, ט"ז)

מאת: הרב יהושע לייבזון

בשבוע שבו אנו קוראים על מעשי העגל, אני רוצה להביא בפניכם סיפור מעניין על יהודי שדווקא בהודו המרובה במעשה אלילים, חזר בתשובה לאביו שבשמים. את הסיפור סיפר הגאון ר' יחיאל מאיר צוקר שליט"א, מתוך הספר 'דורש טוב'

זהו סיפורו של בנו של אחד משופטי בית המשפט העליון שחזר בתשובה. היום הוא משמש כמרצה בכיר, ר"מ בשיבה, ותלמיד חכם גדול. הוא סיפר סיפור מדהים על הגורם המרכזי לחזרתו בתשובה: הסיפור התחיל כשהצעיר החליט שהוא יצא לטיול בהודו, קצת להתאוורר. בהודו יש חוק שאסור לאדם שבא לחוף הים להביא עמו משקאות חריפים מהבית, אלא - אם רצונו לשנות - עליו לקנות זאת בקיוסק הממוקם על חוף הים. כך יכולים הזכיינים, שזכו במרכז על ניהול הקיוסק. לגבות מחיר מפולפל על כל פחית בירה... אדם שנתפס כשהוא מוציא פחית בירה מתיקו - צפוי לקנס כספי גבוה. אבל, לדאבונו הרב, כל העולם יודע ש'ישראלי' הוא שם לוואי לטיפוס חצוף, לא ממושמע, משום ש"כשהם יורדים - הם יורדים עד התהום", וגם מיודעינו החליט לא להיות 'פרייאר', ולא הסכים בשום פנים לשלם חמישה דולר על פחית בירה שעולה חצי דולר בחנות רגילה, וכמובן הביא איתו פחית מהבית בתוך התיק.

דא עקא, באותו רגע ששלף את הפחית מהתיק, קפץ לעברו הודי אחד, והחל לצעוק עליו באנגלית "גנב! חצוף!"

לאחר שסינן לעברו עוד כמה קללות מפיו. לפתע - בבת אחת נעצר, ופנה אליו: "רגע! האם אתה יהודי?" ומשהשיב בחיוב, החל הלה להתנצל: "סליחה! לא התכוונתי! לא התכוונתי לפגוע ביהודי..."

היהודי מיהר להסתלק, אך לאחר כמה דקות חזר, ופנה אל אותו ישראלי ושאל: "האם תוכל לעשות לי טובה, ולבוא איתי אל הכפר שלי? יש לי וספה, ואני מבטיח לך שבדרך לכפר, אכנס איתך לכל מיני אתרים מעניינים, שתהנה מהם מאד. הרי באת לכאן כדי להנות - סמוך עלי, ואתה תהנה!"

היהודי פשוט שיגע אותנו, עד שלבסוף הסכים. והוא עמד בהבטחתו! הוא הכניס אותו לכל מיני מקומות מדהימים ביופיים, שאמנם העריכו את משך הנסיעה, אבל הדבר היה שווה בהחלט.

בסופו של דבר הגיעו לכפר. לפי התנהגותם של התושבים, שהתייחסו ליהודי בהדרת כבוד, מסתבר שהוא היה המוכתר של הכפר. הוא הורה לאורח לשבת על ספסל שעמד במרכז הכפר, ולהמתין. הוא בעצמו נסע עם הווספה, ועבר מבית לבית, לקרוא

לכל תושבי הכפר להתאסף ולבוא אל הספסל עליו ישב הבחור. כעבור דקות ספורות התאספו כל תושבי הכפר, הודים כפרים תמימים, סביב מיודעינו הישראלי. היהודי ירד מעל גבי הווספה, השתיק את כלם, ואמר להם:

"האיש שיושב כאן על הספסל הוא מהעם הנבחר! הוא יהודי! הוא חלק מהעם שהאלוקים בחר בו!"

כל הכפריים החלו להתרגש...להזיע...

חלקם מיהרו להביא פרחים, וחלקם מיהרו לבתיהם להביא לו שקדים ואגוזים..

מרב התרגשות הם פשוט לא ידעו מה לעשות עם עצמם...

"אני מבקש שתבינו", המשיך הלה לספר את סיפורו האישי, "ישבת שם, חילוני גמור, עם קוצים ועגילים, ואמרתי לעצמי: על מה הוא מדבר? על מה התרגשות הקהל? מה זה עם נבחר? במה אני שונה מהם? הרגשתי כל כך לא טוב עם זה ונדרתי בליבי: הדבר הראשון שאני עושה כשאחזור לארץ, הוא לברר מה המשמעות של להיות חלק מהעם הנבחר? ממה הם כל כך מתלהבים ומתפעלים? ואכן כששבת ארצה בירדתי על מקום בו אוכל ללמוד על משמעות היותי בן העם הנבחר. שלחו אותי לסמינר של ערכים, וכך החל תהליך חזרתי בתשובה"..." עד כאן הסיפור שסיפר.

כל אומות העולם מכירים במעלתו של העם הנבחר. כולם יודעים שהיהודי הוא "בן אלוקים". הבעיה המרכזית היא שאנחנו לא יודעים את זה!

אנחנו לא מכירים בייחודיות שלנו! אנחנו לא מתהלכים עם התחושה הזאת שאנחנו "בני אלוקים"!

לתגובות: leib1964@gmail.com

צעדתי לצדו של אבא ברחובות ירושלים, לפתע נגלתה מקצה הרחוב דמות שכמותה לא ראיתי מעודי: יהודי שזקנו הלבן יורד על פי מידותיו, אור קורן מפניו, וכל מציאותו אומרת זכות וטוהר. בדיוק כך תיארתי לעצמי את דמותו של אליהו הנביא: "אבא, הנה אליהו הנביא!"

בתו של מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א הרבנית ר. צביון מספרת על הסבא רבי אריה לוי זצ"ל

!"הנה קרן עור פניו" (שמות ל"ד, ל')

את דרכו ללא הפסק עד עלות נשמתה לשמי רום.

כמלאך מושיע

אמנם סבא רבי אריה לא היה 'אליהו הנביא', אולם היה כמלאך מושיע לרבים. כפי ששני לוחות הברית, המסמלים את שני חלקי התורה - מצוות שבין אדם למקום ומצוות שבין אדם לחברו - מצומדים ומשולבים זה בזה, כך זה היה סבא הצדיק רבי אריה לוי: גדולתו העצומה בתורה ובעבודת הבורא השתלבה בגדלות עצומה של אהבת הבריות. נדכאים ושבורי לב מצאו אצלו נוחם ועידוד וזכו לקבל ממנו יחס חם ואוהב, ואפילו חוטאים ועבריינים התקבלו אצלו בחיבה ובחמלה.

אין אלו מילים בעלמא: האדם היחיד ששם נפשו בכפו וביקר באופן קבוע בבית החולים למצורעים בירושלים היה רבי אריה! אפילו קרובי המשפחה של המצורעים חששו להיכנס לבניין, והם היו משוחחים עם יקיריהם מהמרפסת של המבנה הסמוך. אמנם רבי אריה נזהר ממוגע ישיר עם החולים כדי שלא להידבק חלילה, אולם הוא היה משוחח עמם, נוסך בהם תקווה ועידוד ואף מסייע להם למלא את זמנם בדברים של ערך - לומד עמם וקורא לפניהם את פרשת השבוע.

בית החולים למצורעים היה בבעלות נוכרים, ועל כן לחולים היהודים לא היה מזון כשר. סבתא חנה היתה מבשלת להם ארוחות טעימות, וסבא היה מביא את האוכל לבית החולים.

אני זוכרת מעשה זה כאילו התרחש רק אתמול. בהיותי כבת שש צעדתי לצדו של אבא ברחובות ירושלים כשידי נתונה בידו. לפתע נגלתה מקצה הרחוב דמות שכמותה לא ראיתי מעודי: יהודי ירושלמי נמוך קומה, זקן ושבע ימים, זקנו הלבן יורד על פי מידותיו, אור קורן מפניו, וכל מציאותו אומרת זכות וטוהר. בדיוק כך תיארתי לעצמי את דמותו של אליהו הנביא, והנה אני זוכה לראותו פנים אל פנים.

"אבא!" משכתי בידו. "הבט, הנה אליהו הנביא!"

"זהו זיידע רבי אריה שאליו אנו הולכים", חייך אבא... סבא-רבא הגאון רבי אריה לוי זצ"ל הוא הדמות היחידה שאני זוכרת מהדור שמעל סבי וסבתותי. רבי אריה, סבא של אמא, היה כנראה אחד ממועצבי דמותה העיקריים: שתי תכונותיה הבולטות של אמא - מסירותה למען תורתו של אבא ונתינת כל כולה למען הזולת - היו פירות ההנהגה והחינוך של סבא רבי אריה.

כאשר התקיימה שמחת אירוסיהם של אבא ואמא, דיבר סבא הסטייפלר בפני גיסו החזון איש בשבחה של אמא. בין השאר סיפר, כי הבריות אומרות על הכלה שהיא דומה בתכונותיה לסבא רבי אריה לוי. ירושלמים רבים שהכירו את רבי אריה ואת אמא-נכדתו, ציינו בהשתאות את הדמיון הרב בין הסב לנכדה. רבנית חשובה התבטאה בפני על אודות אמא: "לא הבנתי איך ילוד אשה יכול להיות טוב כל כך, אבל אם היא נכדה של רבי אריה - הכל מובן..."

אכן, כשם שסבא רבי אריה ורעייתו באבע חנה הפקירו את עצמם ואת ביתם למען הזולת, כך נהגה אף בתם, סבתא הרבנית אלישיב, ובעקבותיהם נהגה כך גם נכדתם, הלוא היא אמא. וכשם שבנותיו של סבא רבי אריה חונכו להקריב את כל כולן למען תורת בעליהן, כך חונכה גם אמא, ואף ישמה זאת למעשה כל ימי חייה. את התכונות המופלאות שעברו ב'תורשה' מדור לדור זיהה אף רבי אריה בעצמו. שנים רבות לאחר נישואיהם של הורי, התבטא רבי אריה בפני תלמידו הרב ניסן שוב: "שמח אני לראות את נכדתי הולכת בדרכי אמא, הרואה בסיוע לתורתו של בעלה את ייעוד חייה, ועל כן אינה מאפשרת לבעלה לעסוק בצורכי הבית". אמא אף התחנכה על ידי סבא רבי אריה בעצמו. בהיותה אחת מהנכדות הגדולות נעשתה שותפה למעשי החסד הרבים שלו, והיא המשיכה

פעם ישב הגה"צ רבי הירש פלאי באוטובוס. באחת התחנות עלתה אשה עם כלב גדול, והנהג אמר לה לשלם כרטיס גם עבור הכלב. האשה סירבה. התפתח ויכוח, ומהומה שלמה... המשגיה של ישיבת חברון, אמר לנהג בחיוך: "הכלב הזה פחות מגיל 5, ועל פחות מגיל 5 לא משלמים..."

הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א על דמויות מדורות קודמים

"וּבְלֵב כָּל חָכָם לֵב" (שמות ל"ו, ו')

אני זוכר שפעם אחת התנהל ויכוח גדול בין רבי הירש פאלי לרבי חיים שאול קרליץ, זכר צדיקים לברכה, ויכוח שעד היום איני יודע מי הצודק בו, ואיני מתיימר להכניס את ראשי בין שני הרים גבוהים: רבי הירש אמר כך: כל דבר שלא משקיעים בו- נאבד מהר. דוגמא לכך מצאנו באדם הראשון: הוא הוכנס לגן עדן, מלאכי השרת היו צולים לו בשר, ומסננים לו יין, ולא היה חסר לו כלום. אולם הוא נטרד משם מהר מאוד! ולא סתם נטרד, אלא עם קללות שהשפיעו על כל האנושות. כל כך למה? כי הוא קיבל את גן עדן בקלות, הוא לא היה צריך לעמול עליו.

בא לעולם כדי לצלם. יש בעולם מספיק מצלמות... באנו לכאן כדי לעבוד, כדי לעמול!" עם כל מה שהבחור הוסיף לבכות ולהתחנן- הסטייפטר נותר בשלו! בשום פנים לא אברך אותך שיחזור לך הכח כבתחילה... זו קללה ולא ברכה!

אספר סיפור על בחור נוסף שבא למרן ראש הישיבה לצוק"ל וסיפר לו שיש לו בעיות בישיבה בה הוא לומד, והוא מבקש לעבור לישיבה אחרת. נענה ראש הישיבה והשיב לו: "יש לך בעיות? יש לך קשיים? דע לך שזה לכתחילה! כשלא הולך הכל חלק - זוכים לקנות תורה, כי תורה נקנית ביגיעה, ביסורים! רק בצורה כזאת אדם עולה וגדל בתורה". הוא הורה לו, הלכה למעשה, לא לעבור ישיבה.

הדור שלנו- כבר אמר ה"חפץ חיים" זצ"ל- הוא דור מפונק. משום כך מעטים הם הזוכים לתורה. אנו גדלים בדור שהכל צריך ללכת כמו שרוצים וכל בעיה- ולו הקטנה ביותר- מוציאה אותנו מן הלימוד. בצורה כזאת- אי אפשר לגדול!

ישיבת "אורחות תורה" בתחילת דרכה היתה מעל מאפיה. היה קשה מאוד ללמוד שם. היו הרבה עשן וריח שהקשו על הלימוד. באנו למורינו, ראש הישיבה זצ"ל ושטחנו באוזניו את הקשיים. נענה ראש הישיבה ואמר, בהגברת קול: "וכי סבורים אתם שהבריאה השתנתה? מאז ומעולם כך היתה דרכה של תורה: פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה. אם הכל היה טוב- אי אפשר להצליח, כדי להצליח- חייבים שיהיו קשיים! תשמחו שאלו הם הקשיים שלכם... תורה בלי עמל ויגיעה, בלי השקעה ומסירות- לא הולכת!".

כבר אמרו חז"ל (שבת קל ע"א), שכל מצוה שמסרו ישראל עצמם

דוגמא נוספת שהביא רבי הירש זצ"ל היתה מלוחות ראשונים, שאותם קיבלו ישראל בקלות, ומשום כך אף אבדו אותן בקלות. גם כאן אנו סובלים מכך עד עצם היום הזה, ועלינו ללמוד תורה מתוך טרף ומתוך שיעבוד.

רבי חיים שאול חלק עליו ואמר: וכי סבור אתה שהיה קל לו, לאדם הראשון? והרי הכתוב אומר (בראשית ב', ט"ו): 'ויקח ה' את האדם ויניחחו בגן עדן לעבדה ולשמרה', הקב"ה היה צריך לקחת אותו בדברים, ולשכנעו להיכנס לגן עדן, ומשום שאדם לא רצה בכך. וכי יש לנו מושגים על העמל של אדם הראשון? האם אתה רוצה שהוא יכין לעצמו את הבשר והיין וזה יקרא העמל? אדם הראשון חי כל כולו בעולם של עמל, שאין לנו מושגים עליו...

בכל מה שנוגע לאדם הראשון איני יודע. יש ויכוח בין שני גדולים. אבל במה שנוגע לנו - היסוד ברור ובודאי נכון: מה שבא לאדם בקלות- הוא מאבד מהר, שלא כמו מה שהגיע אליו על ידי טורח ויגיעה. זהו טבע הבריאה! מה שאדם קונה בעמל, ממשיך ללוות אותו, ונשאר איתו לנצח.

היה פעם בחור כשרוני מאוד, בעל זכרון מופלא, שיכול היה לעבור על דף גמרא שלם בחמש דקות. לאחר מכן היה ניתן לערוך לו "מבחן סיכה" על כל מה שלמד. בוקר אחד, לאחר שהתעורר משנת הלילה, גילה לתדהמתו שאיבד את כל זה...

הוא רץ לכל הגדולים שיברכוהו, ויתנו לו עצות מה לעשות. כל אחד מהם אמר לו משהו אחר, כל אחד לפי דרכו ולפי שיטתו.

אבל תגובת הסטייפטר זצ"ל היתה שונה. הוא אמר לו: "אני בשום פנים ואופן לא אקלל אותך... מצלמות בראש אינן ברכה! אדם לא

עליה, כגון עבודת כוכבים ומילה- עדין היא מוחזקת בידם, וכל מצוה שלא מסרו ישראל עצמם עליה- עדין היא מרופה בידם.

התומר דבורה נעלם!

שמעתי משני הורים של שני בחורים, שהיו רגילים להגיע לביתו של רבי הירש לעיתים קרובות. אחד מהם היה קרוב משפחה שלו. יום אחד, כשהגיעו לביתו, מצאוהו יושב ובוכה. הבחור, קרוב המשפחה, שאל אותו לסיבת הבכי, ורבי הירש השיב: "היתה גניבה בבית".

הבחורים התפלאו. הבית היה מסודר, הכל עמד על מקומו, על איזה גניבה הוא מדבר?

הבחור הנ"ל פנה שוב לרבי הירש ואמר בבדיחותא: "כנראה חלמתם חלום... הרגענו! לא היתה גניבה. הכל נמצא במקומו!".

אך רבי הירש, שהיה נסער מאוד, טען בלהט: "היתה גניבה! גנבו לי את ה"תומר דבורה"! הוא לא נמצא במקומו הקבוע בארון הספרים"... אנחנו צוחקים מהסיפור הזה, ורבי הירש בוכה ממנו... כמה רחוקים אנו מן האמת.

רבי הירש לא מוצא את ה"תומר דבורה" במקום. הוא רוצה ללמוד בו, ואינו יכול... נורא נוראות! היתה גניבה בבית! הספר איננו, והוא יושב ובוכה! אלא מאי? במקרה הגרוע ביותר, אפשר לצאת לחנות ולקנות "תומר דבורה" חדש - הכל טוב ויפה, אבל בינתיים אין לו את הספר בו חשקה נפשו ללמוד! בינתיים- אין לו חיים...

זוהי בקשת החכמה, "קור החכמה, ההערכה הגדולה לתורה, של אדם גדול.

חי למען הזולת

ואם בר' הירש עסקינו, צריך לדעת שלכל בית מדרש היו דברים שמאפיינים אותו באופן מיוחד. אין לאחד מעלה על רעהו. מינאי ומיניה יתקלס עילאה. המיוחד שהיה בישיבת סלבודקא, חברון, תחת הנהגתם של שני המשגיחים, רבי מאיר חדש ורבי הירש פאלי, היתה ההקפדה על הארת פנים ומידות טובות. שני המשגיחים שמשו דוגמא חיה לתלמידים בהשקעה המיוחדת שלהם למען הזולת. איך לשמח אותו, איך לסייע בעדו, איך לרומם אותו. החיים שלהם היו הפקר למען הבחורים בישיבה. הבית של רבי מאיר היה פתוח יומם ולילה. הפקר גמור. תלמידים נכנסו, אכלו ושתו בו כאות נפשם, בכל שעה. הוא אף נתן את מפתחות הבית לבחורים. לא היו לו חיים פרטיים.

כשרבי הירש נפטר באתי לניחום אבלים. הקריאו שם מכתב שיהודי שלח בפקס, ובו הוא מבקש למחות מחאה, וכך כתב: "הפליגו בשבחו של רבי הירש זצ"ל עד כמה היה מקרב את כל אלו שהכיר, והיה מפקיר את עצמו למען הבחורים שבישיבה. ואני מבקש למחות! וכי רבי הירש קירב רק את הקרובים אליו? וכי הפקיר את עצמו רק לבחורי הישיבה? אני שכבתי ב'הדסה', רבי הירש לא הכיר אותי וכשראה שאני נמצא בצרה- אי אפשר לתאר במילים, כמה הוא מסר את עצמו למעני. הרגשתי שהוא לא חי בשביל עצמו, אלא בשבילי ובשביל אחרים..."

להלן אחד הסיפורים שסיפרו עליו בישיבת חברון. קשה לדעת את האמת אם היה או לא היה. אבל בדרך כלל לסיפורים שיצאו משם היה 'בית יד':

פעם ישב רבי הירש באוטובוס, באחד הספסלים האחוריים. באחת התחנות עלתה אשה לא דתיה עם כלב גדול, והנהג אמר לה לשלם כרטיס גם עבור הכלב. האישה סירבה. התפתח ויכוח, הטונים עלו, והתפתחה מהומה שלימה...

המשגיח של ישיבת חברון לא התבייש... הוא פסע מסוף האוטובוס עד הנהג, ואמר לו בחיוך: "הכלב הזה פחות מגיל חמש, ועל פחות מגיל חמש לא משלמים כרטיס..."

ברגע אחד נרגעו הרוחות... הנהג חייך, האישה חייכה, הויכוח הסתיים, והאוטובוס המשיך לדרכו... מה תאמרו? בושות! ביזיונות! לא, כבוד התורה! כל אלו לא מעניינים את רבי הירש! מה שמעניין אותו הוא להגיד מילה טובה אחת, ולהשכין שלום בין אדם לחברו.

מידות טובות- שורש הגידול

אני זוכר עדיין 'ועד' שמסר לנו רבי הירש:

הוא הביא את החסיד יעב"ץ ששואל שאלה: אצלנו מסמלת רחל, בתו של כלבא שבוע, את הסמל לאהבת תורה. היא העדיפה לוותר על כל העושר של בית אביה ובלבד שתוכל להינשא לעקיבא, רועה הצאן. לכאורה צריך להבין, מה ראתה לשטות זו? הרי היא לפום מעלותיה- יכלה לקבל את הבחור הטוב ביותר של עולם הישיבות, בפרט שאביה הוא אחד משלושת העשירים הגדולים ביותר בירושלים. מדוע היא לוקחת רועה צאן, שאך לפני זמן מועט אמר: "מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור?"

הוא ביאר: עקיבא- עוד בטרם הפך להיות רבי עקיבא- היה מעולה במידות. כשיש מידות טובות- יחד עם רצון אמיתי להשקיע בלימוד התורה. כפי שרחל אבחנה שהרצון הזה קיים אצלו- אין ספק שהוא יעלה ויתעלה מעל כולם. הבסיס להצלחה בלימוד הן המידות הטובות. כשיש מידות טובות יש קרקע פוריה להצמיח פרות משובחים, ועל ידי עמל ויגיעה של עשרים וארבע שנות לימוד הוא יגיע אל הפיסגה.

לראות בכאב ובצרת הזולת

כשאחי יוסף מבחינים שהעניינים במצרים מתחילים להסתבך, הם אומרים איש אל אליו (בראשית מב, כא): "אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת". שואל הרמב"ן: מדוע לא תולים את הסיבה לצרות הבאות עליהם, בעצם העבירה שעשו- בגלל המכירה שמכרו אותם? הוא מתרץ דבר מזעזע, קשה לי להירגע ממנו, וזה לשונו: "חשבו להם האכזריות לעונש גדול יותר מן המכירה, כי היה אחיהם בשרם מתחנן ומתנפל לפניהם ולא ירחמו!"

נורא ואיום! הם מכרו את אחיהם לישמעאלים, קרעו אותו מאביהם, אבל כל זה לא גרוע כמו "אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו". פגם במידות- שלא להאזין לתחננוי אח שמתחנן על נפשו-

לפתע באמצע הלילה, נקישות נשמעות על דלת הדרו, התלמיד התעורר, הביט בשעונו, ארבע בבוקר!! מי נוקש בשעה זו על הדלת? והנה נקישה נוספת, ועוד אחת... התלמיד קם, נטל את ידיו ופתח את הדלת, לתדהמתו רבי ברוך בער, הראש ישיבה הנערץ בפתח, פניו שמחות ומאירות כלפיד...

סיפורי הוד על 'עמל התורה' - התנאי לקניינה!

הרב ישראל ליוש

את המציאה...

"וַיִּתֵּן אֶל מֹשֶׁה כְּכַלְתּוֹ לְדַבֵּר אֹתוֹ גְּהַר סִינַי" (שמות ל"א, י"ח)

ככלתו, כתיב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן, שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה. [רש"י]

הגמרא במסכת נדרים לח א אומרת: א"ר יוחנן בתחילה היה משה לומד תורה ומשכחה, עד שניתנה לו במתנה שנאמר 'ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו'.

נשאלת השאלה: אם בלאו הכי משה רבינו לא יכול היה ללמוד את התורה מעצמו והיה נזקק למתנתו של הקב"ה, מדוע, אם כן, היה עליו לשהות שם ארבעים יום וארבעים לילה בלא לאכול לחם ובלא לשתות מים, הרי יגיעה זו לא הועילה לו כלום?

האלשיך והחתם סופר (בחידושו ל'מס' כתובות נ א) למדו מזה דבר נורא, כל אחד בלשונו ובסגנונו, משה רבינו צריך היה לשהות שם ארבעים יום במחיצתו של הקב"ה לפני קבלת התורה, כדי לנקות ולטהר את עצמו מהבלי העולם הזה שעסק בהם בהיותו במדבר עם בני ישראל, ורק אחרי שארבעים יום 'לחם לא אכל ומים לא שתה', נפרד מהגשמיות, התבדל והתנתק מהם, הפך הוא לכלי המסוגל לקבל את התורה.

יש שלמדו מכאן לימוד נוסף כמאמר חז"ל: 'לא יגעת ומצאת אל תאמין, יגעת ומצאת תאמין', בלימוד התורה היגיעה היא תנאי הכרחי במציאה, אי אפשר ללמוד תורה, להשיגה ולהבינה בלא יגיעה, אך גם אחרי העמל והיגיעה הרי היא בגדר מציאה, כאילו הוא זוכה מההפקר בסייעתא דשמיא בידיעת התורה ובהבנתה.

ביאור זה יישב להגאון בעל ה'בית הלוי' זצ"ל קושיא על מאמר חז"ל הנ"ל: 'יגעת ומצאת תאמין', הלא 'יגיעה' היא ההיפך מ'מציאה', כי הרי המציאה באה לו בהיסח הדעת בלא יגיעה כלל, אם כן מדוע נקראת התורה 'מציאה' אחר שקדמה ליה 'יגיעה'?

אלא, למד מזה הבת הלוי חידוש בדרכי יגיעת התורה, אדם עמל על קושיא חמורה בסוגיא, עולים בדעתו כמה תירוצים ודרכים לפתרון המבוכה, ולפתע בא לו במחשבה ממקום אחר תירוץ פשוט ומחוויר להפליא שכלל אין לו קשר לתירוצים הקודמים שעלו לו בעמל רב, אין זה אלא כי היגיעה היא תנאי בלימוד התורה, ובעקבותיה ימצא

בישיבת 'כנסת בית יצחק', ישיבתו של הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל בעל ה'ברכת שמואל', נאמר השיעור כללי באימה וביראה, דממה מוחלטת שררה שם, התלמידים רוצים לקלוט כל מילה, כי יודעים הם שלפני שהיא נאמרה היא נשקלה בפלס הניתן בידי גאון הגאונים, ויותר מששקל מה לומר, שקל גם מה לא לומר. בגלל ידיעה זו לא נשאלו שאלות כמעט כל השיעור, כי הם ידעו שהתירוץ, הקושיא או הראיה שנאמרו, עברו שבע בדיקות ושבע חקירות, והשאלה שעלתה במוחם, עלתה בודאי אף במוחו הגאוני של ראש הישיבה והיא נשללה, אם כן, מי אנחנו שנעורר או נערער?! פעם, התעוררה לאחד התלמידים שאלה חמורה באמצע השיעור, אך ידע הוא כחבירו שבשיעור מקשיבים ולא שואלים, הוא רשם את השאלה לעצמו ולאחר השיעור נגש לר' ברוך בער והציע את שאלתו.

"שאלה טובה" - אמר ר' ברוך בער - "לא חשבתי עליה כלל, אעפ"י בה..."

הבחור הוחמא מתגובתו של ראש הישיבה וחיכה למוצא פיו, ואכן לאחר כמה דקות של עיון, אורו פני הרב, הוא הרצה לפני השואל תשובה נפלאה שהאירה את הסוגיא באור חדש, אור יקרות, ובשמחה של תורה שב התלמיד לגמרתו, להמשיך לעסוק במשוח חייו.

מה היה נס ההצלה של הרב שך, בעקבות כך שלא קיבל 'סידור מלא' בארוסיו בשונה משאר חבריו?

ומה היתה תשובתו המנחמת של מרן הרב שך לילד היתום

הרב בנימין בירנצוויג

"וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ" (שמות ל"ג, כ"ג)

והביאו אותו לפני משפט צבאי בפרשבורג, כשנכנס החתם סופר לחדר השופטים הכירו מיד ראש השופטים וקרא לו להכנס לחדר מיוחד, שם גילה לו שהוא החייל שגר איתו בבית העשיר בעיר פרשבורג, ושמחו זה עם זה ומיד הבטיחו שלא יתן לו שום עונש כיון שהוא יודע שהעלילו עליו עלילת שקר, ופטרו מן המשפט ללא דין ודברים כלל.

בעקבות מאורע זה אמר החתם סופר את הפרוש הנפלא על הפסוק "וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ" כפי שהובאה בתחילת המאמר. בספר אוצרות התורה מביא עוד מעשה נפלא ממרן הרב שך שביאר כן פסוק זה: מספרים שהביאו ילד יתום מאב ואם אל מרן הרב שך שישוחח עמו ויחזק אותו בצרה שבאה עליו, אמר לו הרב שך במה אוכל לנחמך על הצרה הקשה שפקדה אותך? גם אני התייתמתי בגיל צעיר ויודע אני את צרתך הגדולה! אבל אספר לך סיפור שיוכל לחזק אותך, בהיותי בישיבה הבחורים הטובים והמצוינים כשהגיעו לגיל הנשואין היו מקבלים מהמחותן סידור מלא! מה שהיה נקרא בזמנו כל צרכי הדירה והחתונה, וכל אחד שחזר מהאירוסין היו שואלים אותו מה הבאת אתך, זה היה מושג שכל חתן חוזר עם מטען גדול לאחר אירוסיו, אמנם מספר הרב שך לילד היתום, אני כשהתארסתי לא קבלתי דירה, באותה שעה אמרו לי חברי שאעזוב את השידוך ואחפש שידוך אחר, שהרי בחור בעל שם כמוך ודאי שראוי לו לקבל סידור מלא, ועוד כיצד תסתדר ללא דירה, אבל הבנתי שהשידוך מן השמים ולכן לא בטלתי את השידוך.

והנה באותם ימים הגיעו שמועות שיתכן שתפרוץ מלחמה, וכל אחד ניסה לחשוב כיצד יעזוב את מקומו ולאן, מה יעשה עם רכושו ועוד ספקות קשות... ואני כיון שלא היתה לי דירה משלי וגרתי בדירה

פירוש נפלא ומחזק פירש מרנא החתם סופר בפסוק זה: פעמים רבות אנו רואים מאורעות שונים הנעשים בארץ ויש מהם גם שמכאיבים ומצירים לאדם, ואיננו יודעים לאיזה צורך עשה אותם הקב"ה? למה באה עלינו צרה זו ועוד שלל תהיות? אבל כאשר עוברים ימים רבים, ובאים והולכים כל מיני אירועים ומקרים שכשאנו מסתכלים אחורה אנו רואים ומבינים למפרע שלא בחינם עשה ה' ככה אתנו בעבר, כמה טובה גדולה היתה טמונה במאורע שהיה נראה לנו כשוד ושבר עבורנו, ואז שמחה גדולה והודאה פורצת מלבנו לה' יתברך.

זה מגלה לנו מרנא החתם סופר, מתבאר בפסוק שלפנינו: "וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרֵי" לאחר שעבר זמן ונעשה תכלית הדבר, אז תבין למפרע לאיזה צורך נעשו המעשים והמאורעות שקרו אתך מלפנים, אבל "פני לא יראו" לפני שהוגשמה המטרה בזמן התרחשותה, אין רואים את הצורך במעשים אלו, אין אנו מבינים תמיד תכלית המעשים והמאורעות, כי "מה' מצעדי גבר כוננו", כל דרכיו ומעשיו התבררו לאחר זמן כי מאת ה' היו ובמחשבה מלפניו להיטיב לאדם בדרכיו. כמה דבר זה מחזק ומעודד לא ליפול ברוח המאורעות אשר קורים את האדם, שיש מהם שמכאיבים ומצירים לו מאד, בודאי לאחר זמן כשיזכה לראות, אז יראה כי הכל מאת ה' ולטובה, ובזה יתחזק לבו בבטחון ואמונה בה' יתברך.

פרושו זה של החתם סופר מובא בספר חוט המשולש (עמוד סז בהערה) כלקח והבנה שיצאה לחתם סופר בעקבות מעשה שקרה עמו וזה לשון המעשה שם: כאשר החתם סופר היה בחור, הוא בא לעיר פרשבורג כדי ללמוד שם, וכל ארוחותיו ניתנו לו ע"י עשיר אחד מתושבי העיר. באותו זמן התאכסנו חיילים צרפתים בבתי יושבי העיר וגם אצל העשיר ההוא התאכסנו כמה מהם, בין החיילים היה אחד שהתקרב מאד אל הבחור הקטן משה סופר וביקש ממנו שילמדהו כמה דברים נחוצים ותמורת זאת הוא ינקה את בגדיו וישרת אותו בשאר דברים, הבחור משה סופר לא יכל לסרב והסכים לבקשת החייל.

כעבור למעלה משלושים שנה כאשר החתם סופר כבר היה רב בעיר פרשבורג, פרצה מלחמה בין אוסטריה לצרפת, ופרשבורג היתה בקו החזית, באותו זמן העלילו על החתם סופר שהוא מרגל

כאשר הגראי"ל שטיינמן זצ"ל היה מגיע ל'נתיבות עולם' לשמחות, לא ויתר על ביקור קבוע ב'דוכנו' של ר' משה. כדי ללחוץ יד להוכחה היה וקיימת ש'צדקה תציל ממוות', וכדי לשמוע ממנו שוב את סיפורו המרגש

חבילת הוופלים שהצילה חיים והמתכון לביטוח חיים מוכח

הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א

"כי תשא" (שמות ל, י"ב)

החיים!

החיים שלנו, זה הערך הכי חשוב שלנו. כולנו יודעים שיש לנו הרבה ערכים ואינטרסים, אבל לשמור על החיים הוא הדבר הראשון במעלה, החשוב ביותר. כל התורה כולה - למעט 3 עבירות - נדחית מפני פיקוח נפש, כי הצו המחייב את שמירת החיים - הוא הנעלה ביותר, והוא גובר על כל דבר אחר..

מה לא עושים אנשים כדי למנוע מעצמם סכנה? כמה מאמץ ומשאבים מושקעים בהארכת חיי אדם? האם יש משהו שיכול לתת חיים ואדם היה מונע אותו מעצמו? - הרי כל מה שיש לאדם יתן בעד נפשו, בעד אריכות ימיו. כל כוחות הנפש והגוף, כל האמצעים הטכנולוגיים והממוניים, כל מה שיש בעולם - נועד לתת חיים, להאריך חיים, לשפר את החיים! ואם חלילה אדם נקלע לסכנת חיים - הוא יפתע לגלות כוחות נפש אדירים ועוצמות פיזיות בלתי מוכרות, הכל כדי לשמור על חייו!

ולצד כל ההשתדלות המתחייבת לשמירה על החיים, ישנו גילוי אדיר, מוכר מאוד אך ראוי לייחד אליו תשומת לב. זהו פסוק קטן בספר משלי, ובתוכו עצת חיים יעילה ונדירה, קמיע מופלא שפשוט עובד ומאריך חיים:

'צדקה תציל ממוות'! - פשוט כך. לא אגדות, לא הבטחות, לא סיפורים. פסוק מפורש, שלוש מילים שחקוקות בסלע. יהודי שנותן צדקה זוכה לשכבת ביטחון, לביטוח חיים אמיתי!

זה לא בחינם. כי הרגע הזה בו יהודי לוקח כסף שעבד עבודו, דמים שיש בהם תרתי משמע, מטבעות שהשיג בעמל ויזע, והכסף הזה יכול לשרת אותו, להיטיב את חייו, להעניק לו איכות חיים, בית יפה, ריהוט איכותי, מזון משופר, ובכל זאת הוא מתגבר על נטייתו הטבעית להשתמש בכסף לצרכיו האישיים, ותחת זאת מעניק את הכסף הזה לזולתו ונותן צדקה -

זהו רגע דרמטי, רגע שפותח שערי שמים, רגע שמעניק חיים. זהו רגע בו הקדוש ברוך הוא אומר כביכול לאותו יהודי: 'אתה נתת מכסף שעשוי לשפר את חייך, אז אני מעניק לך חיים!' - וכשבורא עולם אומר ומבטיח, זוהי הבטחה שיש לה כיסוי, זהו ביטוח חיים, זה מה שמבטיח את ההיחלצות מכל צרה ואף מסכנת איבוד חיים רח"ל, לטובת חיים ארוכים!

אלא שבכל זאת, יהודים רבים כל כך רוצים לתת צדקה, ולמרות רצונם העז - הם אינם יכולים. על כספו של אדם מוטלים חובות רבים, לדאוג לחינוך הילדים וצורכי פרנסת המשפחה, ולא תמיד הקומץ שהוא מרוויח משביע את ארי ההוצאות... האם יהודי כזה אינו יכול לקחת חלק במצוות צדקה? האם הוא לא זכאי לרכוש את ביטוח החיים הטוב בעולם? האם יהודים חסרי אמצעים כלכליים - אינם זכאים לזכות להחיות נפש עניים?!

חלילה וחס. הצדקה היא מצוה ששייכת לכל יהודי, וכולנו יכולים ליטול חלק בה. כיצד? - הסכיתו ושמעו גילוי מהדהד, מדברי הגמרא במסכת בבא בתרא דף י': 'כל הרודף אחר הצדקה - הקדוש ברוך הוא מוציא לו מעות לעשות בהן צדקה!'

כלומר, חובתו וזכותו של כל יהודי לעסוק בצדקה. ואם אין ביכולתו האישית - עליו לרדוף אחרי הצדקה, לשאוף לעשות צדקה, לנסות ולפעול בכל דרך למען הצדקה - ובורא עולם יעניק לו כסף כדי שיוכל לתת צדקה. וכיצד? המהרש"א על אתר מגלה, כי יהודי שמתאמץ לגייס כסף לצדקה, לשכנע אחרים לתת צדקה, לשדל יהודים לתרום מהונם לצדקה - בורא עולם שולח לו הון אישי, כסף לרוב, כדי שבאמת יוכל לזכות לתת צדקה משלו!

מדהים! אם עד עתה ידענו שיהודים בעלי יכולת יכולים לזכות במצוות הצדקה, מסתבר שכל אחד יכול, הדבר קרוב לכולנו מאוד! כל שעלינו לעשות הוא להתבונן, לחשוב, להתאמץ ולפעול כדי להרבות צדקה, להסביר את מעלת הצדקה, להתניע תהליכי צדקה במעגלים שסביבנו. זהו דבר שכל אחד יכול לעשות, והוא שמבטיח שבורא עולם יעניק לו את היכולת לחלק צדקה לעניים ונזקקים,

מי שנענה לזעקת אחיו העני, מי שמקדיש מהונו ומלחמו ליהודי נזקק - זה ביטוח חיים עבורו. אם אני חי ונושם - אני ההוכחה לחוסנה של הפוליסה הזו! - סיכם ר' משה

גורלו... הוא התכופף, הוציא את חבילת הוופלים והעניק אותה בחיוך לעני שהנחן בראשו בתודה, וברעבוננו כי רב התיישב על הריצפה במקום והחל לאכול מהוופלים בתיאבון מוגבר... ר' משה הביט בו כאינו מאמין, במבט חטוף ניתן היה לראות כיצד הצבע חוזר ללחיו של העני, איך כוחותיו שבים אליו. בהתבוננות נוספת, הסיק ר' משה כי כנראה כבר כמה ימים שלא בא דבר מאכל לפיו של העני הלז, ובשל כך - בראותו את חבילת הוופלים, ולנוכח תשישותו וחולשתו לאור רעבוננו הארוך והמוגבר - לא יכול היה להתאפק וביקש את חבילת הוופלים, אותה חיסל על אתר... כשסיים העני לאכול, נפנף בתודה לר' משה, ועזב את המקום. השעות הוסיפו לנקוף, עוברים ושבים רבים מילאו את הרחוב ההומה והסואן, ור' משה מכר כרטיסי לוטו בשפע רב ביום כה עמוס. בשעת צהריים מאוחרת, כשסוף הצום התקרב ובא, הבין ר' משה כי כדאי שיתחיל להיערך לסוף הצום, ושם פעמיו לחנות סמוכה - כדי לרכוש משהו לאכול לכשייצא הצום, תחת חבילת הוופלים שהחיייתה את נפש העני... הוא נועל את הקופה, קושר אותה ואת כל הציוד, מתרחק מהשולחן שלו כמה עשרות מטרים לכיוון החנות, ואז, בדיוק אז - - -

בוים!

פיצוץ אדיר הרעיד את צומת הרחובות דיזינגוף וקינג ג'ורג'. ר' משה עומד בחזית החנות, שומע היטב את הפיצוץ, הוא נעמד על מקומו מפוחד, אט אט החלו כוחות ההצלה להגיע, יללות סירנות מילאו את החלל, כוחות משטרה ואבטחה חסמו את כל הצומת, שהוא ניצב בשוליה 'רגע!' - פתאום ניתר כנשוך נחש, 'הפיגוע לא התרחש מאחוריי, הוא התרחש בדיוק מול המקום בו אני עומד 9 שעות ביום! הוא התרחש 2 מטר מהמקום בו שולחני ניצב! אז איך ניצלתי בעצם? איך נותרתי חי? למה לא עמדתי בשולחן באותו רגע? איך עזבתי את הדוכן ביום כה עמוס? מה גרם לי לזנוח את המקום שלי ואז הוא נזכר. חבילת הוופלים!

לעמוד לעזר דלים ואביזנים, להגשים את השאיפה לקחת חלק במצוות הצדקה!

פרשת השבוע שלנו פותחת בפסוק 'כי תשא את ראש בני ישראל, וחז"ל חושפים רובד עמוק בדורשם את הפסוק על כך שכל יהודי העוסק בצדקה הדבר נושא את ראשו, מגביה את מעמדו, מקרב אותו ומרומם אותו קדימה. זה הזמן לתפוס את ערך הצדקה בשתי ידינו, להחליט כי אנו פועלים להרבות בצדקה, הן מכספנו והן בהפעלת זולתנו. כך נזכה לשמירה עליונה ממרומים, ולהבטחת חיינו ואורך ימינו, כמובטח לעוסקי הצדקה!

"חבילת הוופלים שהצילה את חיי"

היה זה בבוקרו של יום תענית אסתר תשנ"ו. ר' משה לב ז"ל עשה את דרכו אל מקום עבודתו כמוכרן של 'מפעל הפיס', בדוכנו שבתל אביב. דוכנו של ר' משה לא היה כדוכנים של ימינו - ביתן קטן שמתוכו מוכרים את כרטיסי הלוטו, אלא שולחן נייד ופתוח לכל עבר, אותו היה מציב במה שמכונה 'נקודות אסטרטגיות' הומות אדם.

כמדי יום, גם באותו בוקר הגיע למרכז צומת הרחובות דיזינגוף וקינג ג'ורג', פתח את השולחן המתקפל, העמיד את קופסת הכרטיסים, הציב את הקופה הרושמת, וגם תלה מסביב כמה מודעות על ההגרלה המתקרבת. אחר כך פתח את הכסא המתקפל, סידר את התיק מתחת לשולחן, ואז נזכר כי זהו יום תענית - כך שלא יאכל לאורך כל היום עד קריאת המגילה בליל פורים. לפיכך נטל את חבילת הוופלים שהביא עמו - ותחב אותה ברישול מה אל התיק... הוא החל להזמין עוברים ושבים לקנות כרטיסי לוטו להגרלה הגדולה או כרטיסי 'חיש גד' לזכיה מיידית, ואט אט הרחוב הלך והתמלא, וגם הלקוחות הגיעו בזה אחר זה. עם כל עשר דקות שחלפו הפך המקום להומה יותר ויותר, הן זהו יום ערב פורים, יום סואן בחנויות ובשווקים, בטח בצומת כה מרכזי אליו מתנקזים אלפי אנשים טרודי קניות ססגוניות של ערב פורים...

לפתע, עבר מולו אדם חיוור שהתהלך בעצלתיים, פניו חיוורות, מצבו מכמיר לב. הוא נראה כהומלס - חסר בית מצוי, לבוש בלויי סחבות, רזה באופן קיצוני, ומעיניו נשקף אוקיינוס של כאב. הוא קרב אל הדוכן ופשט ידו, ור' משה נכמרו רחמיו, ועל אתר העניק לו מטבע הגון...

אלא שאותו יהודי עני, לא הסתפק במטבע ודחה אותו מלפניו. הוא קרב אל השולחן, והצביע על חבילת הוופלים המבצבצת מתיקו של ר' משה, כאומר 'את זה אני רוצה'. ר' משה הביט בעני ובחפיסת הוופלים לסירוגין, והרהר 'הלא נתתי לו תרומה נאה, מדוע הוא חומד גם את הוופלים בהם אני אמור לשבור את הצום? שיקח לו את הכסף וירכוש לו מזון, למה להעניק לו את חבילת הוופלים הבודדת שברשותי, שאמורה להשיב את רעבוני בצאת הצום?!

אבל מראהו של העני האלמוני שבר את לבו, ולבסוף החליט להתגבר על עצמו. 'אני כבר אשיג לי אוכל לצאת הצום בדרך אחרת' - חשב, ולא ידע עד כמה המחשבה הזו עתידה להציל את חייו ולשנות את

פוליסות ביטוח חיים... הוא נהג לשבת שעות ארוכות בשערי ישיבת 'נתיבות עולם', ולזכות את הבאים בנתינת צדקה. לעצמו היה לו די, הוא ביקש למכור עוד ועוד ביטוחי חיים מוצלחים, שהוא ההוכחה לאמינותם ועמידותם בעת סכנה...

וכאשר הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל היה מגיע לנתיבות עולם' לשמחות, לא ויתר על ביקור קבוע ב'דוכנו' של ר' משה, בו זיכה את הרבים במצוות צדקה. כדי ללחוץ יד להוכחה חיה וקיימת ש'צדקה תציל ממוות', כדי לשמוע ממנו שוב את סיפורו המרגש, אותו היה הרב שטיינמן שב ומספר לשועי עולם שעלו למעונו, כדי לעודדם לתת צדקה. לימים, נכתב הסיפור במלואו בספר 'מוקנים אתבונן', ויהיו הדברים לעילוי נשמתו של ר' משה לב זצ"ל, שנפטר בשנת תש"ע ולא הותיר זש"ק.

וללמדנו בא: פי אלף משבעל הבית עושה עם העני - העני עושה חסד עם בעל הבית. מצוות צדקה היא נוסחת פלא, כלי רב עוצמה, ביטוח יוצא דופן, מפתח של שערי שמים. כשעני פושט אלינו יד, גם אם כל בקשתו היא חבילת וופלים..., כשיש לנו הזדמנות לתמוך ולסייע, גם אם מדובר בסכום פעוט..., כשאנו יכולים לפעול או להפעיל, לתת משלנו או להתרים אחרים - אנו ניצבים בפני הזדמנות פז! הבה ננצל רגעים כאלה, נסתער עליהם בכל הכח. ניתן צדקה משלנו ככל יכולתנו, ואם אין ביכולתנו - נפעיל אחרים, נשכנע את הזולת, נשדל ונתמוך כדי להרבות צדקה וחסד. זו הדרך, זה הכלי, כך נזכה לפתוח לנו שערי שמים לניסים גלויים ולשפע אושר ועושר!

כן, דקות ארוכות ארכו לו כדי להצליח לחשוב בצורה סדורה, ולשחזר את קורות היום: תענית אסתר. הוא בצום מהבוקר. היתה לו חבילת וופלים. הגיע עני. קיבל מטבע. לא היה מרוצה. לטש עיניו לחבילת וופלים. הוא לא רצה לתת לו. לבסוף התגבר ונתן. לא נותר לו מה לאכול, ולכן הוא עזב את הדוכן, ומיד לאחר שעזב את הדוכן כדי לקנות מזון חלף המזון שהעניק לעני האומלל - בדיוק אז התרחש הפיצוץ!

כלומר, הוא מסכם לעצמו: 'העני הזה הציל את חיי. בזכות חבילת הוופלים שנתתי לו

לא עוברות כמה דקות, והוא עזב את המקום, מניח לכוחות ההצלה והחירום לעשות את שלהם. הדוכן שלו נהרס כמובן כליל ולא נותר ממנו כל זכר, והוא רכש שולחן חדש, אותו מיקם במקום אחר בתל אביב

חלפו כמה חודשים, וביום מן הימים, בעומדו בדוכן, לפתע ניגשת אליו אשה, רועדת מבכי ונרגשת עד כלות. 'אתה חי?!?!' - אני לא מאמינה! - הרי ראיתי אותך בזירת הפיגוע דקות לפני שהתרחש! אחר כך ראיתי את רסיסי השולחן, את כסאך המפורק... האומנם זה אתה?!

'זה אני!' - השיב לה ר' משה בשלווה, 'וחיי ניצלו, כדי לספר לך ולכל יהודי שצדקה תציל ממוות. שמי שנותן צדקה, מי שנענה לזעקת אחיו העני, מי שמקדיש מהונו ומלחמו ליהודי נזקק - זה ביטוח חיים עבורו. אם אני חי ונושם - אני ההוכחה לחוסנה של הפוליסה הזו!' - סיכם ר' משה.

ולא ארכו ימים רבים, עד שר' משה הפך ממוכר כרטיסי לוטו, למוכר

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון
של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* שידורים חוזרים מאירועי סיומי הש"ס של 'דרשו'

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

* חדש! קבלו תזכורת יומית ללימוד הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

על לימוד התורה בשבת

כנגד תרי"ג מצוות, ובפרט לפי הגר"א שכל אות בדברי תורה היא מצווה, הרי כשעושים זאת בשבת מכפילים כל אות ואות במספר שש מאות ושלוש עשרה. א"כ כשאדם יושב ולומד בשבת הרי אין סוף למצוות שיכול להוסיף. הבן איש חי אף כתב בספרו (בן איש חי חלק ב' פרשת שמות) בשם המקובלים, דגדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום שבת אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול.

יש סברות עמוקות שרק בשבת אפשר להבין

מזבא בהקדמת הספר 'רבי שמעון ותורתו' בשם מרן החזו"א זצוק"ל שאמר, שיש סברות עמוקות בתורה שאי אפשר כמעט להבינם בימות החול, ורק בשבת קודש יכולים להבינם מכוח קדושת השבת. כעין זה מזבא באבן עזרא (שמות כ' י"א) וז"ל: כי ד' קידש זה היום וזימנו לקבל הנפשות תוספת חכמה יותר מכל הימים. וכן באגרת השבת לבעל אבן עזרא נאמר: בכל יום ימצאו שערי תבונה, ביומי בשבת נפתחו מאה שערים. ומזבא בס' באר משה להאדמו"ר מאזורוב זצ"ל בפרשת יתרו בשם הקדמונים, עה"פ 'אם שמע תשמע בקול', ר"ת שבת, שאז יכולים לשמוע ולהבין את דבר ד'. ובמאירי (ביצה ט"ז ע"א וגיטין ע"ו ע"א ושבת קי"ח ע"א) כתב שעיקר הנשמה יתרה בשבת הוא כדי להגביר כח השכל של האדם לבל יתערב בלימודו שום ערבוב.

שבת היא עת רצון לקבלת התורה

הב"ח בסימן רצ"ב כתב ששבת הוא עת רצון לקבלת התורה. דהרי לדעת כולם תורה בשבת ניתנה, דהיה אז עת רצון כשנתנה להם, ומשום כך אומרים בתפילת מנחה 'ואני תפילתי לך ד' עת רצון', שהיום הוא עת רצון לקבלת התורה, שקורין בו עתה במנחה, והוא הגורם שתענני.

(עי"פ הרב אליקים דבורקס, מנהג ומקורו, יתד נאמן ויקהל תשע"א)

החייב המיוחד לעסוק בתורה בשבתות

הטור או"ח סימן ר"צ מביא וז"ל: אמרה תורה לפני הקב"ה, ריבוננו של עולם, כשיכנסו לארץ ישראל זה רץ לכרמו וזה רץ לשדהו, ואני מה תהא על ידי? אומר, יש לי זוג שאני מזווג לך ושבת שמו, שהם בטלים ממלאכתם ויכולים לעסוק בך. ומסיים הטור: על כן צריך שיקבעו מדרש ללימוד בשבת. וכן בילקוט שמעוני (פרשת ויקהל) וז"ל: רבותינו בעלי אגדה אומרים, מתחילת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה ויקהל אלא זאת בלבד, אמר הקב"ה, עשה לך קהילות גדולות ודרוש לפניהם ברבים הלכות שבת, כדי שילמדו מוכן דורות הבאים להקהיל קהילות בכל שבת ושבת ולכנס בבתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה איסור והיתר, כדי שיהא שמי הגדול מתקלס בין בני וכו'. הב"י מביא את דברי המדרש ומוסיף: מכאן סמכו בכל תפוצות הגולה להיקבץ בבתי כנסיות לקרוא מקרא ולדרוש בדברי אגדה אחרי סעודת שחרית.

מה שלומדים בשבת לא שוכחים מהר

כתב בספר 'שפת אמת' סוף פרשת כי תשא, דתורה שלומדין בשבת אין שוכחין במהרה, וכמו שרמזו זאת בזמור 'זכרו תורת משה עבדי במצוות שבת גרוסה', בתורה שגורסין בשבת אין שוכחין מהרה, כי יום שבתון אין לשכוח. וראוי לציין שבספר רמתים צופים על התנא דבי אליהו, פירש לשון התנא דבי אליהו (פ"א) 'שבת יעשה כולו תורה', שע"י לימוד תורה בשבת משפיע לכל השבוע שיוכל ללמוד בו תורה.

לימוד בשבת נחשב

כמו תרי"ג פעמים לימוד בחול

מרן החפץ חיים זצוק"ל כתב שכל לימוד תורה בשבת נחשב כמו תרי"ג פעמים לימוד בחול, וכפי שמזבא בס' לב אליהו ח"ב עמ' 38 ששמע זאת ממרן הח"ח, היות שאמרו חז"ל ששקולה שבת

הבטחון הוא הרגיש שנעשה עשיר, דמקודם הוא חשב שהרכוש עושה עשירות, אבל עכשיו הרגיש שהוא מאושר היות ורכש לעצמו בטחון בה'.

ולעומת זה היה מעורר רבות שלא לעשות כל דבר בשביל כסף אלא לעשות גם לשם שמים, ועובדא היתה שנכנס אליו המשגיח בישיבתו "ישיבת גאון יעקב" הגה"צ ר' נחום ברנשטיין ובישר לו שהשיג תורם לתת מתנה לבחורים שנבחנו על הנלמד בסדר אחה"צ והרבה בחורים הצטרפו לסדר של המבחן, ואף כבר היה מבחן אחד והבחורים הצליחו מאוד, אמר לו רבינו שדעתו שצריך להתרגל לא לעשות כל דבר רק תמורת כסף, שאל הר"נ שליט"א האם לבטל את כל התוכנית אמר לו רבינו שלא, אך הוא אוחז שזה הרגל לא טוב, אמר לו ר"נ אולי שראש הישיבה יכתוב לבחורים את דעתו שאל אותו רבינו והם יקבלו? ואמר בוודאי אם הר"י יכתוב כולם יקבלו, וז"ל המכתב:

לכבוד ידידי העמלים בתורה ה' עליהם יחי'. בשורות אלו באתי להגיד לכם מה שבלבי, הן ודאי שלב האדם נפתח עבור עניינים גשמיים יותר מלהיות ברוחניות בלי תערובת של הנאות עולם הזה, ואי אפשר לבקש מדורינו זה אשר אנו נמצאים בהסתר פנים מאד, מ"מ מי שבכל זאת ישם מבטו להתרומם קצת מלהיות שקוע מאד בהבלי עוה"ז, אשרי לו ואשרי חלקו.

ובאמת איך אני יכול לתבוע מצעירים דברים כאלה אשר גם להמבוגרים צריך מאד להתחזק, מ"מ קצת להתרומם מוכרחים, אם ירצה לעלות קצת על סולם אשר קצה ראשו בשמים, תזכו לילך בדרך הישרים ותהי' מאושרים בעולם הזה ובבא.

ולאחר תקופה הצליח מאוד והרויח עליה 5 מליון דולר, והתקשר לאותו ראש כולל לבשר את הבשורה הטובה, אמר לו אותו ראש כולל א"כ כעת שיתן לו את המעשרות מהרווח בסכום של חצי מליון דולר, אמר להם אותו יהודי אני כבר עכשיו גביר וקשה לי [לבסוף נתן תרומה מכובדת אבל לא מה שהגבאים ביקשו].

ופעם אחת נכנס גביר גדול שהיה נותן הרבה צדקה ושוחחו על הצדקה שנותן, אמר לו רבינו אתה לא נותן אפילו מעשר, אך אותו גביר התעקש שנותן מעשר מרווחיו, אמר לו רבינו תיסע לבייתך ותבדוק בישוב הדעת ותראה שהינך טועה, שכל מה שאתה נותן סכומים גדולים זה מסמא את עיניך, ואינך מבחין שאתה לא נותן מספיק צדקה, ובאמת כך הווה שאותו גביר חזר לבייתו ובדק ומצא שבאמת הוא לא נותן מספיק צדקה.

וסיפר רבינו שהשתתף בשמחת הנישואין של הרב שמחה זיסל דסלר זצ"ל, בין המשתתפים היה גם דודו הג"ר אליהו אליעזר דסלר זצ"ל המשגיח דפוניבז' בעל ה"מכתב לאלהיו" אשר נשא דברים לכבוד החתן ובסיום דבריו בירכו שלא יהא עשיר, נכח שם הג"ר אהרן וינשטיין (חמיו של הגרמ"ש שפירא זצ"ל) שזעק מה רע שיהיה עשיר מותר לו להיות עשיר, וענה לו הרב דסלר לא! להיות עשיר זה לא טוב [והיה רבינו זצוק"ל מסיים שברכתו של הרב דסלר התקיימה ולא היה עשיר].

ועוד סיפר על מרן הגר"ז שקיבל נדוניה גדולה וקנה בה בית גדול ששווה הון רב, וחשב שע"ז יוכל לשבת ללמוד בשלוה כל ימיו, אבל אח"כ הוא הפסיד את הכל, התיישב מרן הרב מבריסק זצ"ל ולמד את שער הבטחון בספר חובת הלבבות, ואמר שמאז שלמד שער

המשך מעמוד 9 | הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א

עמל ויגיעה, עם לימוד מוסר, לב טוב ומידות טובות!
כפי שאמר ה"חפץ חיים" זצ"ל, שהבאנו לעיל, מעלת הדורות הראשונים היתה שהם השקיעו יותר!
פעם פנה אדם ושאל את הרב שך איך נהיים אדם גדול? נענה והשיב לו "יש לך רצפט פשוט: משקיעים. ככל שמשקיעים יותר - כן גם מקבלים יותר".

(דורש טוב')

הוא הדבר הגרוע מכל.
כי הבסיס לגדלות הוא במידות הטובות, אל לו לאדם לחיות רק לעצמו. עליו להיות נושא בעול עם אהיו. להרגיש את צרכיו, מועקותיו, ולפעול למענו.
אנחנו מדברים על דמויות מהדור הקודם. כל כך חבל שנפרדנו מהם. זה היה דור שחי אחרת וגדל אחרת, וכך הגיע לדרגות אחרות. שומה עלינו לזכור כיצד, ועם מה, הגיעו גדולי התורה לרום מעלתם: עם

המשך מעמוד 5 | כוחה של מסירות נפש

ההמומות של השניים.
ר' יצחק קם מכיסאו. פניו היו חיוורות, אך עיניו בערו כלפידים. קולו הבוטח הדהד בחלל החדר: "הנני מברך את אלוהי על שזיכני לקדש את שמו הקדוש!". הוא הישיר מבט נוקב בשר ואמר לו: "אני מוכן למות על אמונת!".
השר הסב את פניו לעבר היהודי השני. "ואתה? שתה והצל את חייך!", קרא לעברו.
הלה פלבל בעיניו בפחד. הוא רעד כעלה נידף. המאבק בנפשו

(מתוך 'שיחת השבוע', לוי שייקביץ על-פי 'ספר מארמאדיש')

תפלת מנחה וערבית, לשק. עוד שיעורי תורה, לשק. חשבון נפש ותשובה וקריאת שמע שעל המטה, ולשק. ואז אני צורר את השק הגדוש ומעלהו עמי, מחר אפתח שק חדש. וכך, שלוש מאות שישים וחמישה שקים מלאים וגדושים בשנה, במשך שמונים שנות חיים - ואתה תספר לי עם מה יש לי לבוא למרום!?"

איזו חוצפה!...

הבחור נדהם. לא התכוון לכזה גילוי לב. אבל עכשיו, אדרבה: "אז מה אתה מוטרד, אם ברשותך אוצר כה רב!"

הלה נתן בו עיניים יוקדות: "משום כך אני כה מוטרד! למה לתוך השק -

למה לא לתוכי!?"

כמה נפלא, כמה מרעיש!

מאה ברכות ליום, ונניח שהיו בכוונה ראויה, אבל האם נכנסו לתוכנו, חלחלו בנו, או עברו לידנו, נזקפו לזכותנו ותו לא! האם המצוות אכן מקדשות אותנו, והתורה מגדלתנו ומרוממתנו, והצדקה מרוממת אותנו?!

(מתוך ומקרבן לתורה - הגדה של פסח)

נענה הלה בסבלנות: "שמח בחור בילדותך, לך נאה לשמוח. החיים לפניך, ראוי שתשמח. אבל אני, זקני הלבין. עוד מעט אדרוש למסור דין וחשבון. ואני מוטרד..."

תמה: "אתה מוטרד?! הלוואי על כל עם ישראל שיוכלו למסור דין וחשבון כמוך!"

כאן פקעה סבלנותו של הישיש. אמר בהקפדה: "אתה?! מה אתה יודע איזה דין וחשבון אמסור! אני אומר לך עם מה לבוא! ובכן הסכת ושמע -

בכל יום פותח אני שק חדש.

פוקח עיניים ואומר 'מוודה אני', לתוך השק. ' נטילת ידים, לשק.

ברכות התורה, לשק.

ברכות השחר, לשק.

פותח בשיעורי תורה, הלכה וחסידות, לשק. עטיפת טלית והנחת תפילין, לשק. תפלת שחרית, לשק.

נטילת ידיים והמוציא, פת שחרית וברכת המזון, לשק.

לימוד בחברותא, ולשק. מוסר שיעור, ולשק. מזכה יהודים במצוות, עושה מעשי חסד ברוחניות ובגשמיות, ולשק.

לא אחת הרהר רבי אריה האם הוא נוהג נכון בהקדישו זמן רב למעשי חסד, כיון שהשתוקק לעסוק בתורה בכל שעות היממה, ואילו מעשיו אלו גולו ממנו זמן רב. באחת מפגישותיו עם רבו, ה'לשם' הקדוש, שטח בפניו את לבטיו. "אם אכן מצליח אתה בחסדיך, אות הוא כי לכך נוצרת", הרגיע ה'לשם', "לך בכוחך זה והושע את ישראל!"

גילוי אליהו

ועוד בהקשר של סבא רבי אריה ואליהו הנביא. אמא היתה מספרת על גילוי אליהו שהיה לסבא רבי אריה.

מדי שנה בשנה, בפרוס חג הפסח, היה רבי אריה עורך מגבית 'קמחא דפסחא' בעבור עניי ירושלים. שנה אחת היתה שנת בצורת, העוני היה גדול, ולא עלה בידו לאסוף את הסכום הדרוש. רבי אריה הסתובב בשוק שבעיר העתיקה כשעצב גדול בלבו. והנה, בעודו ממתין בתחנת האוטובוס, ניגש אליו ערבי, שאל לשמו ומסר לו מעטפה סגורה. כשפתח רבי אריה את המעטפה, הופתע לגלות כי היא מכילה את הסכום החסר בדיוק!

ואמא היתה מסיימת: "סבא רבי אריה התבטא כי צר לו על שאליהו הנביא התגלה אליו בדמות של ערבי בלבד".

ואני אמרתי לאמא כי אין הדבר נורא כל כך - הן גם לאברהם אבינו נגלו המלאכים בדמות ערבים...

(מתוך 'בית אמי')

שח האדמו"ר מסוכטשוב: באחד מימי ראש חודש ביקשני רבי אריה לנסוע עמו לבית חולים למצורעים בבית לחם ולסייע לו בנשיאת סלי מזון בעבור החולים. משהגענו למקום, הופתעתי: החולים כולם היו ערבים! "רבי אריה" הבעתי את תמיהתי, "מה מצאתם לנכון לכתת רגליים מחוץ לעיר ולהסתכן בהידבקות ממצורעים שונאי ישראל?"

"יש שם במחלקה יהודי בודד", השיבני, "ולמענו אני נוסע..."

'רב האסירים'

כאשר חיפשה ממשלת המנדט דמות תורנית שתספק את צורכי הדת של האסירים היהודיים, הציעו רבני ירושלים את רבי אריה לתפקיד זה, ומאז נקרא 'רב האסירים'. היו אלו אסירים פליליים, בהם גם עבריינים שפלים, אך רבי אריה לא נרתע מהם: הוא קרבם במאור פנים והשתדל להחזירם למוטב.

מעשה היה בגנב שעזב את דרכו הרעה בזכות קרבתו לרבי אריה. "לעולם לא אשוב לגנוב", הצהיר הלה, "אלא רק עוד פעם אחת - משום שברצוני להעניק לרבי אריה מתנה יקרת ערך..."

באחד הלילות לן בביתו של רבי אריה אסיר משוחרר, גנב לשעבר. והנה, בבוקר התברר כי הלה נעלם יחד עם הפמוטות וגביעי הכסף... פנה רבי אריה לסבתא חנה והכריז בפניה: "הריני מוחל במחילה גמורה לאותו גנב כדי שלא ייענש בגיני" והוסיף בהתעוררות: "הבה נבטיח לעצמנו כי מקרה זה לא ימנע בעדנו מלארעה אנשים שכאלה גם להבא..."

הגאון רבי נפתלי טרופ זצ"ל היה יגע על סוגיא אחת ימים ולילות במשך שבועות שלמים, פעמים שהיה מניח על מצחו אלונטית רטובה, כדי לרענן את מוחו היגע.

פעם שאלו אחד ממקורביו: "הרי ראש הישיבה ידוע כבעל כשרון גדול, מדוע זקוקה לו יגיעה זו? האם קרה משהו?"

השיב לו רבי נפתלי בחכמה: "הלא פרנסתי כיום היא מהיותי 'ראש ישיבה', וחז"ל קבעו ש'מזונותיו של אדם קשים כקריעת ים סוף', משום כך, כנראה, אינני מצליח לומר שיעור טוב מבלי יגיעה ועמל רב".

הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל לא היה מוותר על עמל כלשהו בלימוד התורה, גם על יגיעה שיכול היה לוותר עליה, לא ויתר, אדרבה הוא חיזר אחריה ושמח לעמול בה...

פעם, באמצע הלימוד נזקק היה לעיין בספר, בחור שהיה עימו נעמד כדי לגשת אל ארון הספרים ולהביא את הספר לרבו, אך הרב הניא אותו מתכניתו, "אל לך לטרוח, אינך יודע היכן הספר מונח, אני אגש להביאו..."

לימים הסביר אחיינו הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל את פשר הנהגתו, הוא בהחלט לא רצה להטריח את זולתו, וכאשר היה בידו להסתדר בעצמו בוודאי העדיף לעשות כך, אך מלבד כל זאת הוא ראה בטרחה זו משום 'עמל התורה', ואכן הנהגה זו השאירה רושם עז בקרב תלמידיו, הם ראו שגם בהיותו זקן וחלוש מיהר לטרוח ולהביא כל ספר בעצמו, אף כאשר הדבר היה כרוך בטיפוס על סולם. והורדת הספר הדרוש ממרומי ארון הספרים.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

עודנו שקוע בהרהורים על התירוץ הנפלא, שמע התלמיד רחש קל סביבו, הוא הרים את עיניו ולהפתעתו ראה את ראש הישיבה עומד לידו ובפיו דבר מזה אליו, "סליחה, התירוץ שעניתי לך אינו אמיתי, צריך עדיין לעיין בקושייתך...!" טרם הספיק הבחור לשאול מהו הפקפוק בתירוץ שהיה נראה כה נפלא, הסתלק הרב מהמקום, והתלמיד נשאר תמה ומסוקרן...

היום תם, והבחור נשכב לישון, לאחר שעברו עליו שעות רבות של עיון בכל צדדי הסוגיא כדי לנסות להבין מדוע חזר בו ראש הישיבה מהתירוץ, ולפתע באמצע הלילה, נקישות נשמעות על דלת חדרו, התלמיד התעורר, הביט בשעונו, ארבע בבוקר!! מי נוקש בשעה זו על הדלת? והנה נקשה נוספת, ועוד אחת...

התלמיד קם, נטל את ידיו ופתח את הדלת, לתדהמתו רבי ברוך בער, הראש ישיבה הנערץ בפתח, פניו שמחות ומאירות כלפיד, "התירוץ... - קרא רבי ברוך בער - "התירוץ שאמרת לך נפלא... הוא מצוין... בדקתי אותו מכל צדדיו והוא אמת לאמיתה של תורה..."

"אם כן" - שאל התלמיד - "מעיקרא מאי קסבר והשתא מאי קסבר? מחמת איזו קושיא חזר בו הרב מהתירוץ, ואיך היא תורצה?"

"מהרגע הראשון" - הסביר לו הראש ישיבה - "היה התירוץ נראה נפלא ביותר, אך לאחר כמה רגעים חשבת: איך אפשר להגיד תירוץ אמיתי על קושיא חמורה כל כך ברגע אחד, מבלי לעמול עליו, להתאמץ ולהתייגע. משוכנע הייתי שתירוץ שנקנה בלא עמל אינו יכול להיות אמיתי, כי תורה נקנית בעמל וביגיעה ולא בהבזק של רגע... לכן, למרות שנהניתי מאוד מהתירוץ, לא יכול הייתי להשלים אותו מבלי שנתקיים בו התנאי של 'עמל התורה', עתה לאחר שעמלתי עליו כדבעי, יכול אני להעיד על התירוץ בבטחה כי אמיתי הוא..."

הסברו של ראש ישיבה, היה עבור הבחור שיעור חי ומוחשי בעניני 'עמלה של תורה'...

מציץ מן החרכים" שהנה בשניהם לגבי הרואה עצמו, אין הבדל אם הוא משגיח מן החלונות או מציץ מן החרכים, שבשני האופנים הוא רואה בשוה בין מן החלונות ובין מן החרכים, שונה הוא לגבי אלו שרואים אותם מן החלונות והחרכים, אצלם יש חילוק אם רואים אותם מן החלונות או רק מן החרכים, כי אם משגיחים עליהם מן החלונות הרי הם יכולים ג"כ לראות את הרואה כי הרואה הוא נראה, אבל אם מציצים עליהם מן החרכים אין הם יכולים לראות את הרואה. זו היא הנהגת הקב"ה בעולם, לפעמים הוא מציץ מן החרכים, אנחנו לא רואים ולא מבינים כי ממנו הדברים, אבל צריך לדעת שיש מי שעומד מבין החרכים, ומנהיג רואה בדיוק כמו מהחלונות, אצלו אין הסתר כלל, רק או לפעמים לא רואים.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב בנימין בירנצווייג, כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

שכורה, לא הוקשה עלי לעזוב את מקומי וקמתי ועליתי לארץ ישראל כשכל חברי שגרו בדירה משלהם היה קשה להם לעזוב את דירתם ורכושם ונשארו לגור בפולניה.

ממשיך הרב שך לספר, שבסופו של דבר כל חברי נספו בשואה לא נשאר מהם זכר ה' ירחם, רק אני נשארתי בחיים. ואז המשיך הרב שך זצ"ל ואמר לילד היתום, לו היו שואלים אותי או את כל בחור אחר באותו העת האם לקבל דירה זה דבר טוב או לא, ללא ספק כל אחד היה אומר אין דבר טוב יותר מלקבל דירה! אולם עתה התברר למפרע שאי קבלת הדירה היה הדבר הטוב ביותר באותו זמן! כן במצבך, לחיות ללא הורים ברור לכולם שאין זה טוב, אמנם לעתיד יתברר שהכל הוא לטובה, וזהו שאמר הכתוב "וראית את אחורי לפני לא יראו".

ראוי לסיים באמרה נפלאה של מרן הגה"צ רבי אליהו לאפייאן בעל לב אליהו (שמובאת שם) שפירש את הפסוק "משגיח מן החלונות

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפרוך** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/1

הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש
שלוחה 2/3-4

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית
שלוחה 1

הרב **יצחק לובינשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • אנגלית
שלוחה 2/6

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 1/3/1

שידורים חוזרים
ממעמדי סיום הש"ס
ומאירועי דרשו
שלוחה 5

הר"ר **יחיאל גולדברג** הי"ן
הפוח בכל יום - באידיש
שלוחה 3/2

הר"ר **אברהם פוקס** הי"ן
הפוח בכל יום - המייל היומי של דרשו
שלוחה 3/1

הר"ר **שלום יכנס ואברהם פוקס** הי"ן
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע
שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ האם ניתן לקיים את מצות אכילת מצה במצה שנאפתה בתנור גז?
- ◆ מה הם הסימנים שעל פיהם ניתן לקבוע כי המצה לא תחמיץ עוד?
- ◆ האם יש חשש 'מצה נפוחה' באבעבויות שעל פני המצות?

אופן אפיית המצות

- מצה שנאפתה בתנור גז, בתנור חשמלי, או בתנור המוסק באש הנוצרת באמצעים כימיים - דינה כמצה שנאפתה בתנור המוסק בעצים, וניתן לקיים בה את מצות אכילת מצה בליל הסדר.
- יש לחמם את התנור לפני הנחת הבצק של המצה בתוכו; ואם לא עשה כן - יש האוסרים את המצה באכילה בפסח, משום החשש שבמהלך חימום התנור, טרם שהגיע למידת החום הנדרשת לאפיייה, הבצק התחמם והחמיץ.
- מצה שנאפתה יחד עם חמץ בתנור אחד, באופן שהתנור אינו בולע מהחמץ, וכגון שאופה בו לחם חמץ, ללא כל נוזל - מותרת באכילה בפסח.
- מצה שנאפתה בגומה החפורה בקרקע של 'כירה' - ניתן לקיים בה את מצות אכילת מצה בליל הסדר.

חששות חמץ במצה אפוייה

- מצה האפוייה כל צורכה אינה מחמיצה עוד לעולם. ושלושה סימנים יש לכך שהמצה אפוייה כל צורכה: א. כשפורסים את המצה לא נמשכים ממנה 'חוטי' בצק. ב. 'קרימת' פני המצה. ויש אומרים שאין צורך בקרימת פנים מלאה, אלא די בקרימה מעטה, המורה על כך שהמצה אפוייה לשליש או למחצה; ויש אומרים שצריך שפני המצה ישתנו לגוון לבן ובלתי מבריק. ג. המצה אינה נפרכת כשמטלטלים אותה. ואין להוציא מצה מהתנור טרם שנאפתה במידה הנדרשת למניעת חימוצה בעתיד, ואף על מנת להחזירה מיד; מחשש שמא החזרתה לתנור תתעכב, ובינתיים תחמיץ.
- 'מצה כפולה' - אם נאפתה בפסח, המצה כולה אסורה באכילה בפסח; אך אם נאפתה לפני הפסח, מותר לאכול

את כל המצה מלבד מקום הקפל, וסביבותיו ברוחב 'כדי נטילה'.

• 'מצה נפוחה' אסורה באכילה בפסח. וישנם שני פירושים ל'מצה נפוחה': האחד - היפרדות בעובי המצה לשנים, כאשר החלק העליון נפוח כלפי מעלה. והשני - במקום מסוים במצה, כל עובי המצה נפוח כלפי מעלה. ומידת הנפיחות המחשיבה את המצה כ'מצה נפוחה', היא כרוחב אצבע אגודל בינונית (2.4-2 ס"מ, לשיטות השונות). מידה זו אמורה הן ביחס לרוחב מקום הנפיחות, והן ביחס לגובה הנפיחות.

• במצות הדקות שבימינו מצויות אבעבויות רבות, ונפיחויות רבות, אך שינויים אלו אינם מחשיבים את המצה כ'מצה נפוחה', מפני שאינם סימני חימוץ, אלא הם נוצרים מחמת חום התנור.

• שתי מצות שהונחו בתנור זו על גב זו - אף במקרה שרק מקצת שטחה של המצה העליונה מונח על מקצת המצה התחתונה, נחשבות שתיהן כ'מצה כפולה'.

• בשעת אפיית המצות יש להקפיד שלא תגענה זו בזו בתנור בטרם נאפו, מפני שקיים חשש שמקום המגע לא יאפה כראוי ויחמיץ.

• בצק של מצה שכבר רודד והוכן להכנסה לתנור, לכתחילה אין להופכו לגוש בצק ולרדדו שנית, משום שיש לחשש שהבצק לא יהיה 'מקשה אחת', ויהיו בו סדקים וקפלים שנחשבים כ'מצה כפולה'.

• את מצות אכילת מצה בליל הסדר, יש לקיים במצה שלא הושרתה בנוזל כלשהו, ובדיעבד, אם המצה הושרתה במים, יצא ידי חובתו, אך אם המצה הושרתה בנוזל אחר, חובה לשוב ולאכול מצה אחרת.

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

ספר
יצא
לאור
בצוק

פודיום

חודש אדר

של צוק

שיעורי רבנו מאיר הלוי

על התורה - שמות
מאת מרן הגאון הגדול
רבי מאיר סאלוביצי'ק
זצוק"ל

אורייתא

סיום מסכת - סיום הש"ס
יו"ל ע"י מכון אורייתא
בראשות הגאון רבי
עמיהוד יצחק מאיר לוין
שליט"א

הליכות ברכות

מאת הגאון רבי
יצחק אופיר מלכא
שליט"א

מאמר דוד

על התורה ומועדים
מאת מרן הגאון הגדול
רבי דוד כהן שליט"א
ר"י חברון וחבר מועצה"ת

כה תאמר חידושי ידע

מאת הרבנית
ד. פרקובסקי תחי'
אשת ראש ישיבת
בית התלמוד - ארה"ב

אשא כפי

הלכות נשיאת כפיים
מאת הרה"ג
חיים משה כץ
שליט"א

סידור אברהם יגל

המבואר, הלכות הפסקות
מאת הגאון רבי
שמואל ביבאס
שליט"א

נתן לבישיב האנולת הספרים האלה

נתן פלדמן

02-6504055

